

Les Notícies de **llengua i treball**

Juny 2025. Núm. 60

Entrevista al
geògraf i professor
**José Antonio
Donaire**

**La immigració, un
problema inventat**

«La infàmia», la
participació catalana
en l'esclavatge

**Aurora Picornell, un
símbol actual**

**Pacte Nacional per
la Llengua**

UGT.cat

Unió General de
Treballadores i Treballadors
de Catalunya

José Antonio Donaire, a La Rambla, Barcelona

Les Notícies de llengua i treball

Juny 2025. Núm. 60

Consell editorial: Magda Gascon, Cecilio Limiñana, Cati Llibre, Núria Pelay (Sindicalistes Solidaris), Gentil Puig, Josep Puig-Pla, Núria Solé, Isidre Tiana i Joan Tudela

Direcció: Rosa M. Puig-Serra
Sotsdirecció: Hèctor Moret
Assessorament lingüístic: Magda Gascon
Disseny/maquetació: Juan A. Zamarripa
Difusió a xarxes: Sita Aguilera

Redacció: Rambla del Raval, 29-35
 08001 Barcelona
 tel. 93 295 6100, ext. 28341
 a/e: rmpuig_serra@catalunya.ugt.org

Dipòsit legal: B-15.113-97
ISSN 2013-3839
Versió digital: ISSN 2014-5810

Edita: UGT de Catalunya **UGT.cat**

Amb la col·laboració de:
 CFDT de la Catalunya del Nord
 UGT del País Valencià
 UGT Illes Balears
 UGT Aragó

 Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Per raons de sostenibilitat, aquesta revista
 s'imprimeix en paper ecològic i sistemes
 d'impressió i canals de producció
 respectuosos amb el medi ambient.

Fet amb programari lliure

Sumari

Societat

La reducció de la jornada laboral, un objectiu sindical, per Camil Ros.....	4
La crisi de l'habitatge, un enfocament a llarg termini, per Jose Rodríguez.....	7
La immigració, un problema inventat, per Mariana Isla.....	10
Xoc de civilitzacions o de fonamentalismes?, per Daniel Inglada.....	15
Canviar la mirada sobre els nostres boscos, per Xavier Alfaras.....	16

Cultura

«La infàmia», la participació catalana en l'esclavatge colonial.....	19
--	----

Entrevista

José Antonio Donaire, per R. M. Puig-Serra i J. A. Zamarripa.....	26
---	----

Memòria

Aurora Picornell, un símbol actual, per F. Garí i C. Barceló.....	36
La cuina de l'escriptura dels historiadors, per Joan Tudela.....	39
En la mort de Josep Calzada Doladé, per J. M. Ocaña i M. Fernández.....	43

Llengua

Obrador d'històries, per Carme Ripoll.....	44
Pacte nacional per la llengua, per Servei Lingüístic.....	52
Compromís de la UGT amb el català, per C. Llibre i N. Solé.....	54
Estudi sobre l'ús de les llengües.....	55
Pluja de mots: Els termes de la IA, per Termcat.....	60
Fil de llengües: Pau Farràs.....	61

Infocultures

Pòdcasts.....	62
Ressenyes.....	63

Si vols subscriure't a la revista i rebre-la a casa o a la feina, fes-nos arribar les teves dades: UGT de Catalunya, Àrea de Cultura, rambla del Raval, 29-35, 08001 Barcelona, rmpuig_serra@catalunya.ugt.org.

La nostra revista també està disponible en format digital. Pots consultar i descarregar-te tots els números a la web de la UGT de Catalunya a https://is.gd/ugt_cat_llengua_treball.

D'altra banda, per rebre-la en format digital, envia un correu amb la teva adreça electrònica a: rmpuig_serra@catalunya.ugt.org, amb l'assumpte «ALTA», indicant-hi el teu nom. L'adreça només es farà servir per rebre la publicació.

DESCOMPTES UGT

ELS TEUS AVANTATGES PER SER DEL CLUB

Tens dret a més de 300 ofertes,
descomptes i promocions.
Descobreix com treure el
màxim partit!

Estalvi garantit per ser de
DESCOMPTES UGT en categories com:

Electrònica

Oci i activitats

Vacances i viatges

Moda i complementos

Registra't! Escaneja el QR
i entra al club

Com pots començar a beneficiar-te?

01

Ingressa des del teu
ordinador o mòbil a
ugtc.cat/colectivosvip.com

02

Registra't amb les
teves dades per poder
crear el teu compte.

03

Activa el teu compte
seguint l'enllaç que
rebràs al teu email.

La reducció de la jornada laboral, un objectiu sindical

Camil Ros, secretari general de la UGT de Catalunya

Fotografies de Dani Aznar

El temps de treball ha estat històricament un element central en l'organització del treball i un factor fonamental per assegurar una ocupació digna. La segona revolució industrial va marcar un punt d'inflexió en l'organització del temps de treball i en la lluita per la conquesta del temps lliure per part de la classe treballadora. L'augment de la productivitat derivat de la mecanització i la racionalització dels processos productius va portar progressivament a una reducció de les jornades laborals més extremes que predominaven en els inicis de la industrialització. Aquest guany de temps lliure, fruit de les mobilitzacions obreres i de la pressió sindical, no només va significar una millora en les condicions de vida, sinó que també va obrir la porta a processos d'alfabetització i formació que fins aleshores havien estat pràcticament inaccessibles per a les persones treballadores. Amb més temps fora de la fàbrica o de la mina, els treballadors i treballadores van poder accedir a activitats educatives i culturals que contribuïren a l'augment del nivell educatiu de la població i a la creació d'una consciència col·lectiva que va enfortir els moviments socials i sindicals de l'època. Aquest procés va esdevenir fonamental per al desenvolupament de

les societats modernes, i va establir les bases per a una ciutadania més crítica i participativa, capaç de reivindicar drets laborals i socials amb coneixement i determinació.

La vaga de la Canadenca, l'any 1919, va ser una fita històrica que exemplifica com la lluita per la reducció de la jornada laboral no només buscava millorar les condicions de treball, sinó que també aspirava a guanyar temps per viure i formar-se. Aquella mobilització massiva, protagonitzada per treballadors i treballadores de la companyia elèctrica Riegos y Fuerzas del Ebro —coneguda com «La Canadenca»—, va aconseguir instaurar la jornada de vuit hores, convertint Catalunya en pionera a Europa. Aquest avenç no només va suposar una victòria laboral, sinó que va obrir un horitzó de possibilitats perquè les persones treballadores disposessin de més temps lliure, un recurs fonamental per a l'alfabetització i la politització de les classes populars. Com ja havia passat durant la Segona Revolució Industrial, la conquesta del temps personal va servir per alimentar la consciència col·lectiva, enfortir els moviments socials i obrir les portes a una participació més activa en la vida cultural i política del país. La reducció de la jornada laboral va ser molt més que una millora de les condicions materials; va

Manifestació per la reducció de jornada, 4 de març de 2025, a Barcelona

esdevenir una palanca per a l'empoderament social i la construcció d'una ciutadania més informada i crítica.

La jornada de 40 hores es va perdre amb l'arribada de la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930) i, posteriorment, amb la dictadura franquista (1939-1975), que va desmantellar moltes de les conquestes laborals aconseguides durant la Segona República i el moviment obrer.

No va ser fins a la Transició democràtica que es va recuperar oficialment la jornada laboral de 40 hores a l'Estat espanyol. Concretament, es va establir amb la Llei 8/1983 de l'Estatut dels Treballadors. Aquest canvi va formar part d'un procés més ampli d'adaptació a les normes laborals europees i de resposta a les demandes dels sindicats, que havíem recuperat la nostra força després de la caiguda del franquisme.

Amb l'avenç de la flexibilitat laboral i l'expansió de l'economia de 24 hores, la individualització de la jornada i l'augment de les hores extres han marcat les darreres dècades. Catalunya va ser pionera en la conquesta de la jornada de 8 hores arran de la vaga de La Canadenca de 1919, i ara es troba de nou davant del repte d'adaptar les

condicions laborals a les necessitats socials i econòmiques actuals. La UGT de Catalunya ha posat sobre la taula la necessitat d'una reducció de la jornada laboral fins a les 32 hores setmanals, amb un itinerari progressiu que comenci amb les 37,5 hores el 2025, una lluita que forma part de l'ADN del sindicalisme català. Des de la vaga de La Canadenca fins als nostres dies, la productivitat ha millorat molt sensiblement. Una part d'aquesta productivitat s'ha traslladat a uns salaris que són més alts en proporció que els dels nostres rebesavis, però no ha servit per reorganitzar la jornada laboral ni reduir-la. La patronal està estancada en jornades de més de 37,5 hores setmanals, i continua apostant per un model productiu presencialista, de baix valor afegit i en què a la feina importa més «dedicar-hi hores».

Actualment, la jornada laboral mitjana a Catalunya per a les persones treballadores a temps complet és de 38,8 hores setmanals, amb una mitjana anual de 1.765 hores. D'aquests treballadors i treballadores, més del 70 % fan jornades superiors a les 37,5 hores setmanals, això vol dir que més de 2,1 milions de persones es beneficiarien d'aquesta reducció. El sector privat presenta les jornades més llargues, amb una

mitjana de 39,2 hores setmanals, i més del 81 % dels treballadors del sector sobrepassen les 37,5 hores.

Les hores extres són un altre factor clau en l'anàlisi de la jornada laboral. Durant l'últim trimestre, el 5,71 % dels treballadors catalans ha treballat una mitjana de 6,91 hores extres setmanals, que sumen un total de 17,2 milions d'hores en tres mesos. Un terç d'aquestes hores no s'han retribuït, la qual cosa suposa pèrdues de 51 milions d'euros en cotitzacions i la destrucció de 45.000 llocs de treball potencials.

Reduir la jornada a 37,5 hores per llei tindrà beneficis directes als més de dos milions de persones treballadores que avui fan jornades més llargues. Millorarà la nostra salut, guanyarem en temps lliure, en temps per a les nostres famílies i relacions personals, guanyarem en temps per formar-nos i, en definitiva, en temps per viure. Aquesta mesura afavorirà la conciliació laboral i personal, millorarà la nostra salut mental i el nostre benestar i reduirà els accidents laborals i les malalties relacionades amb l'estrès.

Però la mesura no només beneficiarà a més de dos milions de persones que avui tenen jornades més llargues. Si s'aplica, obligarà a repartir el treball i permetrà la creació directa de 82.000 nous llocs de treball. Alhora, redistribuirà la feina i fomentarà una economia més equilibrada. Es reduiran també baixes provocades per l'estrès i el desgast produït per unes jornades laborals inacabables. Però, a més, millorarà la productivitat per hora de les persones treballadores, ja que les primeres hores laborals són les més productives.

La patronal ens diu que la reducció de jornada hauria de canalitzar-se via negociació col·lectiva, però és una trampa. Són ells qui ho bloquegen. Avui en dia la mitjana dels convenis col·lectius es troba per sobre de les 1.760 hores anuals i la patronal obstaculitza i dificulta aquesta reducció de jornada. Per arribar a les 1.706 hores que representarien les 37,5 hores setmanals, al ritme actual de la negociació col·lectiva hauríem d'esperar fins al 2040. Això, per a la mitjana dels convenis (que ara com ara tenen 1.820 hores anuals i 40 hores setmanals) significaria haver d'esperar a l'any 2100. Per tant, la via de la negociació col·lectiva no és la porta, sinó l'excusa que posa la patronal per dificultar que s'arribi a una jornada de 37,5 hores setmanals per llei i continuar sabotejant la reducció de jornada. És imprescindible, doncs, que el Congrés doni sortida a la llei per una jornada laboral màxima de 37,5 hores setmanals, si no volem estar esperant gairebé un segle per aconseguir aquesta nova fita.

Manifestació per la reducció de jornada, 4 de març de 2025, a Barcelona

La història de la conquesta de drets laborals a Catalunya ha estat marcada per fites importants, i el moment actual representa una nova oportunitat per avançar cap a un model laboral més just i sostenible. La reducció de la jornada laboral no és només una demanda sindical, sinó una necessitat social que pot traduir-se en una millora del benestar col·lectiu i en una redistribució més equitativa del treball i la riquesa. Avui ens sembla que les 60 hores que es feien a la primera revolució industrial eren una barbaritat i no tenien sentit, però en un futur immediat mirarem al passat i veurem que les jornades de 40 hores eren innecessàries. La productivitat per hora ha millorat molt des del 1919. Les noves tecnologies de la informació, la indústria 4.0, la reorganització del treball, el teletreball i la connectivitat plena ens permeten fer més efectiva la nostra feina i no ens cal fer jornades de 40 hores. Cent anys després de la vaga de La Canadenca, ens toca avançar de nou i tornar a distribuir aquesta riquesa que generem amb la força del nostre treball de forma que alliberem temps per a la nostra vida, i fem de les 37,5 hores el primer pas cap a la jornada de 32 hores setmanals. **LT**

La crisi de l'habitatge: una mirada a les polítiques fallides i la necessitat d'un enfocament a llarg termini

Jose Rodríguez, tècnic de l'Àrea Externa de la UGT de Catalunya

Les societats occidentals s'han vist confrontades amb un problema complex i de gran profunditat: el fracàs de les polítiques d'habitatge. Aquest fracàs no només afecta els enfocaments de les polítiques públiques, sinó també el mercat, que resulta incapaç de garantir l'accés a un habitatge a preus assequibles per a la població. Els preus de l'habitatge han crescut de manera desmesurada i han fet que moltes persones, especialment les de classe mitjana i treballadora, es vegin obligades a destinar una part significativa del seu salari a cobrir els costos del lloguer o de la compra d'un habitatge. El fracàs s'ha produït a tota mena de societats, tant en aquelles que es basen en models d'estat del benestar continentals com el francès i l'alemany, fins a les que viuen en models liberals com l'irlandès i el del Regne Unit. En les economies desenvolupades de fora d'Europa aquest problema també és molt greu. A tot el món desenvolupat hi ha una crisi profunda, fins i tot en països on destinen un percentatge del PIB més alt a ajudes i a polítiques d'habitatge.

Des de les visions liberals sempre es posa el focus al fet que hi ha un excés de regulació i que aquesta és la causa de l'increment de preus, i es considera que la intervenció estatal en el mercat de l'habitatge impedeix el funcionament eficient de l'oferta i la demanda. Però, en realitat, el problema del preu afecta tant les societats molt regulades com les més liberals i, de fet, la pitjor crisi produïda per l'habitatge va ser precisament després de processos de desregulació i liberalització del sòl. La realitat demostra que només algunes ciutats que han implementat models de planificació urbana molt més intervencionistes, com Viena o Singapur, han aconseguit afrontar amb èxit aquesta problemàtica.

Habitatge com a bé especulatiu

Des dels inicis del capitalisme, l'habitatge ha deixat de ser un simple bé d'ús per viure per convertir-se en un bé d'inversió. Els terratinents, tant en el passat com en l'actualitat, han buscat sempre utilitzar l'habitatge per generar rendes. L'especulació immobiliària ha estat una

Manifestació per l'Habitatge Digne, 23 de novembre de 2024 a Barcelona. Fotografia: Oriol Lladó, Flickr/CC BY-NC-ND 2.0

constant en la història de les societats capitalistes i, ara com ara continua sent així. El desig de guanyar rendes passives a partir de l'habitatge ha esdevingut un dels pilars que sustenten les economies modernes, cosa que ha creat un mercat depredador on el valor no es basa només en la seva funció d'allotjament, sinó també en el seu potencial per generar beneficis a través de l'especulació i la compravenda.

Aquest enfocament ha tingut greus conseqüències, especialment en els últims anys. Entre els anys 1995 i 2015, a Espanya es van implementar polítiques d'habitatge errònies que van contribuir a l'escalada de la bombolla immobiliària. D'una banda, es va incentivar la compravenda mitjançant deduccions fiscals, fet que va fomentar una competència desenfrenada en el mercat immobiliari. D'altra banda, es va fomentar l'oferta d'habitatge de protecció oficial (HPO) de propietat mitjançant la cessió de sol públic, però aquesta protecció era efímera, ja que molts dels habitatges perdien la protecció després de poc temps, cosa que provocava la pèrdua de sol públic i un increment de la rendibilitat per als venedors d'immobles.

Però potser el factor més significatiu en aquest fracàs va ser la decisió de les administracions públiques de vendre el seu parc públic i la pèrdua de sol públic per fer habitatge protegit en cessions a projectes de construcció d'HPO de compravenda que perdien la seva protecció en poc temps. Aquesta mesura es va justificar com una forma d'eixugar el deute públic acumulat durant la recessió econòmica, però en

la pràctica va provocar una pèrdua irreversible d'habitatge assequible per a moltes famílies i va contribuir a una escalada de preus en el mercat privat.

Canvi d'orientació des de 2015

A partir de 2015, però, s'ha començat a observar un canvi d'orientació en les polítiques públiques. S'ha iniciat la recuperació del parc públic d'habitatge, i s'han impulsat lleis més intervencionistes, com la Llei de control de preus del lloguer del Parlament de Catalunya i la Ley de Vivienda del Congreso. També s'ha aprovat el Pla sectorial territorial d'habitatge, que planteja l'objectiu d'incrementar la protecció del parc públic fins al 15 %. No obstant això, aquestes mesures, tot i que significatives, no poden compensar un mercat que continua sent depredador.

Els preus del lloguer han continuat creixent de manera sostinguda durant els darrers anys, sempre superant el creixement dels salaris. Actualment, un dels principals factors que empobreixen les persones treballadores és precisament el cost de l'habitatge. A més, el sector de la construcció es troba en una situació de retracció, i només en algunes comarques com el Baix Llobregat o el Barcelonès es detecta una certa recuperació. Cal que aquest sector es recuperi, ara bé, sense tornar a la dinàmica dels «vells temps» de la bombolla immobiliària, d'un model de construcció insostenible: el de la ciutat dispersa, amb urbanitzacions allunyades dels centres urbans.

Protesta Plataforma Afectats Hipoteca, 3 de febrer de 2012. Fotografia: iSabadell, Flickr/CC BY-NC-SA 2.0

L'impacte del creixement demogràfic

Un altre factor clau a l'hora d'analitzar la crisi de l'habitatge és el creixement de la població. A Catalunya, la població ha crescut en 1,5 milions de persones en els últims 10 anys, amb un consegüent augment de la demanda d'habitatge. Aquesta pressió no només afecta l'habitatge residencial, sinó també els usos no residencials, com els habitatges d'ús turístic, que han augmentat considerablement en els últims anys.

Aquesta situació ha generat un doble repte per a les polítiques d'habitatge: per una banda, cal cobrir les necessitats de les persones residents a Catalunya, i per l'altra, cal fer front als usos especulatius.

La necessitat d'un enfocament a llarg termini

Què es pot fer per afrontar aquesta crisi? El que queda clar és que no hi ha solucions a curt termini que puguin resoldre de manera efectiva la problemàtica. Els models d'èxit com els de Viena o Singapur demostren que la clau de l'èxit rau en una visió a llarg termini, amb una aposta decidida per la planificació urbana i la intervenció pública en el mercat de l'habitatge amb la tinença de gran part del parc en mans públiques.

Només amb una gran part del parc d'habitatge en mans públiques i gestionat de manera eficaç, amb lloguers a preus públics, es pot compensar la natura depredadora del mercat immobiliari. A més, caldria que l'administració pública

continués incrementant el nombre d'habitatges de lloguer de gestió pública —a Catalunya des del 2015 hem passat de tenir-ne 15.000 a uns 45.000. Tot i això, encara estem molt lluny de tenir els més de 100.000 habitatges de protecció necessaris per atendre l'emergència social habitacional, o els 450.000 habitatges que serien necessaris per incidir realment en el mercat i aconseguir un canvi efectiu.

Reacció davant el model especulatiu

D'altra banda, cal una política de reactivació de l'edificació, però amb un model que s'allunyi de l'especulació i de la ciutat extensa que va caracteritzar la bombolla immobiliària. Cal repensar les grans ciutats del nostre país per guanyar densitat i millorar l'eficiència en la utilització dels recursos. En aquest sentit, és fonamental adoptar un model de ciutat compacta i ben comunicada, amb l'objectiu de reduir els problemes de mobilitat i garantir que l'habitatge es trobi proper als llocs de treball i als serveis.

En resum, la crisi de l'habitatge és un problema que no es pot solucionar només amb mesures a curt termini. És necessari un canvi profund en les polítiques, amb una visió a llarg termini que impliqui una intervenció pública més important en el mercat i una aposta decidida per la construcció d'habitatge assequible. Només així es podrà garantir l'accés a per a tothom i evitar que el mercat especulatiu continuï empobrint les persones treballadores. [LT](#)

Manifestació a Badalona, 27 de març de 2007. Fotografia: Habitatge Digne Badalona, Flickr/CC BY-NC-SA 2.0

La immigració, un problema inventat

Mariana Isla, directora d'AMIC

Acte reivindicatiu d'AMIC pel dret al vot per estrangers residents a Catalunya, 5 de març de 2008, a Barcelona. Fotografia: J.A. Zamarripa

Sorprèn que en l'últim baròmetre del CIS d'Investigacions Sociològiques els enquestats responen que la immigració és el principal problema del nostre país. Fa tan sols uns mesos només era el problema principal per a una de cada deu persones; ara ja l'és per a tres de cada deu. La sorpresa es converteix en incredulitat quan se'ls pregunta si, en l'àmbit personal, els suposa un problema i passa a ser la principal inquietud només per al 13,7 %: del primer al cinquè lloc.

Com pot ser que la immigració preocupi tant a nivell col·lectiu, però alhora no a l'individual? Per què de sobte ens preocupem tant per la immigració? Espanya és un país d'acolliment des de fa moltes dècades, plural, divers i obert als pobles tan pròxims com més enllà de l'Atlàntic. Podria ser el fruit d'una invenció? Una mentida que a poc a poc ha anat calant en la nostra societat?

Difícilment podem imaginar el retorn als estats totalitaristes del segle passat, però estem davant del risc real de poder acabar erigint governs amb característiques clarament racistes, xenòfobes i misògines

El ressorgiment de l'extrema dreta i el neofeixisme

El racisme i la xenofòbia no són fenòmens nous que hagin aparegut com a bolets a la nostra societat, però fins fa poc érem una mica més capaces de marginalitzar-los i enviar-los lluny del focus mediàtic i del poder. O potser no érem tan conscients de quantes persones s'autoidentificaven com a simpatitzants d'aquestes idees, perquè ho ocultaven per vergonya o per no ser mal vistes. A les enquestes electorals s'havien de rebaixar les expectatives de vot als partits d'esquerra perquè molt de votant de dretes no estava disposat a reconèixer el veritable sentit del seu vot, l'anomenat «vot ocult».

En els últims anys, el radicalisme ha assolat els nostres sistemes polítics locals, nacionals i supranacionals. Ara el votant de dretes o d'extrema dreta ja no sent objecció. Al contrari, més aviat sent orgull a proclamar que dona suport a polítiques misògines o xenòfobes de manera oberta. Es reafirmen en les seves idees reaccionàries sense pudor. Ho veiem a Europa i als EUA. El més preocupant és que aquesta actitud atreu els joves que, condicionats per l'aparença de rebel·lia d'aquests moviments, creuen que això els fa irreverents, trencadors i contraris a l'ordre establert. Sense ser conscients del perill que comporten aquests idearis per a les seves famílies, amics i altres éssers estimats.

Davant aquesta onada extremista la reacció segurament no ha estat tan contundent com hauria d'haver estat, ja que hem pogut comprovar que mesures com els cordons sanitaris, ignorar el problema o minimitzar-lo no han posat fre a l'avenç dels partits d'extrema dreta i l'arrossegament que aquests han fet dels argumentaris de partits de centredreta i de dreta.

Fa deu anys, difícilment ningú podia imaginar que Vox seria tercera força en el nostre Parlament i que obtindria representació a tot Espanya i els seus governs locals i comunitaris. I no sols Vox, en les últimes eleccions europees vam veure la inesperada cada arribada d'un partit –per dir-ne d'alguna manera– Se Acabó La Fiesta, que no sols càrrega contra el sistema polític actual, sinó que criminalitza de manera constant les persones que emigren cap a Espanya i la Unió Europea. A Catalunya, el partit xenòfob d'extrema dreta, Aliança Catalana, ha obtingut representació municipal i al Parlament amb un 3,79 % de vots. Aquesta irrupció en el sistema polític de discursos obertament racistes i xenòfobs suposen una greu amenaça per al nostre actual sistema democràtic, així com el model de societat establert.

Quan ens basem en realitats i acudim als protagonistes reals d'aquestes històries, ens trobem amb molts exemples de l'impacte positiu que té la immigració en les nostres comunitats

Ideologies totalitaristes superades?

El nacionalisme, racisme, militarisme i totalitarisme eren idees que, de forma generalitzada, se suposaven superades i mostres d'un pensament ja deixat enrere. No obstant això, només cal donar un cop d'ull als programes electorals d'alguns partits per adonar-se que aquests conceptes continuen ben presents. A tot Europa guarden grans similituds, amb idearis del passat: la retòrica violenta i bel·licista, el menyspreu cap a les minories, el qüestionament a l'estat de dret, la reafirmació identitària i nacional d'un poble que no se sap si va existir, l'antiintel·lectualisme, l'aïllament nacional i la recuperació de valors tradicionals perduts i ultrareligiosos.

Tot això disfressat d'una actitud transgressora, de trencament de l'estatu quo, desimbolta i desacomplexada, com si fossin rebels que es planten davant un sistema polític progressista que els oprimeix (encara que són persones clarament normatives des d'un punt de vista polític, és a dir, que fan referència a sentir-se atacades per uns motius que en realitat no existeixen).

Si bé és cert que difícilment podem imaginar el retorn als estats totalitaristes del segle passat, sí que estem davant del risc real de poder acabar erigint governs amb característiques clarament racistes, xenòfobes i misògines. És a dir, que la democràcia acabi per convertir-se en una eina de repressió amb el consentiment i suport de la majoria popular. A Espanya, el fet que Vox ja es trobi completament institucionalitzat, ha permès la inclusió de propostes i idees d'ultradreta en la política *mainstream*.

Les idees d'extrema dreta erosionen els principis democràtics i fomenten la divisió social. En promoure l'odi i l'exclusió, afebleixen els llaços socials i econòmics que sostenen una societat pluralista. A més, aquestes ideologies determinen polítiques que restringeixen els drets civils, alimentant el ressentiment i el conflicte.

El perill més gran no rau en la possibilitat de tornar als governs autoritaris, sinó que la democràcia es degradi en un sistema implacable i violent que utilitzi com a boc expiatori els més vulnerables de la societat, com les persones migrants.

Els mitjans de comunicació i les xarxes socials

Però aquesta versió tan malaltissa dels partits d'extrema dreta i de dreta contra la immigració, i que a poc a poc va fent forat en la població general, no només és culpa d'aquests partits i els seus discursos d'odi. Alguns mitjans de comunicació i les xarxes socials construeixen un problema en l'imaginari social que no coincideix amb la realitat. Davant qualsevol fet que involucri una persona migrant, estan més preocupats per la creació d'alarma social i sensació d'inseguretat que no per la verificació o l'intent de mostrar les versions reals de les històries que expliquen.

La desinformació i la presència de faules i notícies falses en la nostra societat han anat de bracet i es retroalimenten de forma gairebé simbiòtica amb aquestes onades racistes i antiimmigratòries. Quan són els mateixos mitjans de comunicació generalistes els que compren aquestes mentides i les difonen en massa el seu impacte, abast i impacte creixen exponencialment. I és normal, perquè el sensacionalisme ven, i la por, encara més.

La inseguretat, el temor, guanya vots i eleccions. Davant la falta d'arguments i propostes reals, apel·lar a la por per atemorir les persones i demonitzar els immigrants ajuda a arribar al poder. Els partits de dretes i d'extrema dreta volen impregnar les nostres vides d'odi, amb discursos infundats, mentides i faules que l'única cosa que fan és dividir i afeblir la nostra societat. Llancen discursos d'odi en nom de la llibertat d'expressió, discursos basats en falsedats sense fonaments amb la finalitat de propagar el seu propi malestar amb la inestimable ajuda de la desinformació. Si abandonem la percepció errònia que la immigració és un problema, podem veritablement valorar i comprendre la naturalesa d'aquest fenomen: una oportunitat magnífica per al nostre país per ser millors.

Carlos Castilla del Pino afirma que l'odi és incompatible amb la felicitat, i és propi d'insatisfets. Odiar és odiar-se, i és molt més fàcil odiar qui no es coneix, i més encara qui no es pot defensar, per exemple, a les urnes

La divisió entre el «nosaltres» i «ells», els «d'aquí» i els «de fora», allò que és diferent

Per què les persones migrants acaben sent el blanc de tots els atacs i el boc expiatori? Perquè estan políticament indefensos.

A Espanya, els drets polítics dels immigrants estan limitats, especialment pel que fa a la seva participació en processos electorals. Només els immigrants que han obtingut la nacionalitat espanyola tenen dret a votar en eleccions generals, autonòmiques o municipals, així com a presentar-se com a candidats. Només en les municipals s'admet la participació de persones estrangeres en cas de provenir de països comunitaris o països amb els quals Espanya tingui tractats bilaterals específics, que són només dotze, entre els quals NO hi ha el Marroc, la Xina o el Pakistan, les comunitats més nombroses a Catalunya.

Aquesta limitació deixa la majoria dels immigrants sense la suficient protecció, ja que no poden influir en decisions polítiques que afecten les seves vides, com lleis migratòries, econòmiques, condicions laborals o polítiques d'integració. Sense representació política directa ni capacitat de vot, depenen d'altres actors polítics per defensar els seus interessos, la qual cosa els deixa vulnerables a l'exclusió i a l'explotació sense un canal directe per fer valer els seus drets.

En el cas que 6,5 milions de ciutadans es convertissin en votants, el canvi radical que experimentaria el nostre panorama polític seria de proporcions gegantesques. Si les preocupacions d'aquestes persones, dificultats i anhels tinguessin un paper tan important en el joc polític, es produirien grans variacions respecte a l'actual equilibri de forces.

Resulta incomprendible entendre com es pot tolerar que, tenint en compte que al voltant del 55 % de la població estrangera a Espanya fa més de 13 anys que té la condició de resident, no tinguin la mateixa veu que la resta de ciutadania. No és difícil deduir per què a la dreta i l'extrema dreta no els interessa, en cap cas, expandir els drets polítics de les persones migrants.

Carlos Castilla del Pino, un psiquiatre gadità que va estudiar a fons les emocions i el comportament humà, afirma que l'odi és incompatible amb la felicitat i és propi d'insatisfets. Odiar és odiar-se, i és molt més fàcil odiar a qui no es coneix, i més encara a qui no es pot defensar, per exemple en les urnes.

Percepció i realitat davant la desinformació

El centre de recerca Iseak, una entitat sense ànim de lucre amb seu al País Basc, va publicar el 2024 un estudi on es comparava la percepció i la realitat d'una sèrie de fenòmens relacionats amb la convivència entre nadius i els que arriben d'altres països. Aquests resultats, en un grau o un altre, són extrapolables a la resta de la població. Cridava molt l'atenció com els resultats apuntaven al fet que la població nativa tendeix a sobreestimar els efectes negatius que percep de l'arribada d'immigració i com la desinformació és un clar determinant de les actituds antiimmigració que dificulta l'efectivitat de les polítiques integradores. Algunes de les respostes que saltaven més a la vista van ser:

- Que la població espanyola pensa que la població immigrant arriba al 27,8 % de la població total, la qual cosa dista bastant de la dada real, d'un 16 %;
- Que al voltant del 40 % de la població immigrant està a l'atur, davant del 15 % real;
- O que la ciutadania espanyola percep que la població immigrant que rep una assistència social és quatre vegades més elevada que la dada real.

Algunes conclusions addicionals de l'estudi reflectien com són les persones amb ideologia de dreta les que més sobreestimen la població immigrant en aquelles característiques menys desitjables. A més, indicava la importància d'abordar la desinformació per promoure la integració de la població immigrant com a vehicle per augmentar la cohesió social i el benestar econòmic.

Davant la falta d'arguments i propostes reals, apel·lar a la por per atemorir les persones i demonitzar els immigrants, ajuda a arribar al poder

La immigració no és cap problema

La immigració no és un problema. Ens volen fer creure que ho és, i que moltes de les coses dolentes que passen a la nostra societat és per culpa d'aquest col·lectiu.

Perquè quan no ens basem en percepcions sinó en realitats, i no retuïm la publicació més polèmica i incendiària que veiem a les xarxes, sinó que realment acudim als protagonistes reals d'aquestes històries, ens trobem amb molts exemples de l'impacte positiu que té la immigració en les nostres comunitats.

Així i tot, queda molta feina per fer en aquest sentit. Perquè res a dir del menyspreu amb què es parla de l'acolliment dels menors no acompanyats, que ja de per si han de carregar amb situacions extremadament dramàtiques i en arribar a Espanya són criminalitzats i perseguits pel seu origen. Parlem de nens! Un lector així ho expressava de manera curta però contundent en una carta dirigida a *El País*: «Resulta desconcertant i ocasiona una profunda tristesa que el que hauria de ser considerat com una de les expressions més grans de la solidaritat i la dignitat humana, l'acolliment de tot just 347 menors no acompanyats sigui motiu d'enfrontament al més alt nivell polític... Hem de preguntar-nos quina societat estem creant, capaç d'obrir un debat ple d'acrimònia (amargor) pel simple fet de donar protecció i empara a éssers humans indefensos... Denominem a les coses amb el seu veritable nom, i en aquest cas només n'hi ha un, vergonya.»

En això ens volen convertir els partits d'extrema dreta, en societats deshumanitzades, on el valor d'un símbol patri és molt més important que el de la solidaritat i la dignitat humana. Ens volen convertir en societats egoïstes, individualistes i racistes, on passen coses com el que esmenten Los Chikos del Maíz, en la cançó «Nómadas»: «Por el que muere en el mediterráneo. Y le pisaron el cráneo porque era negro y no ucraniano».

Contraargumentari

La pujada del preu de l'habitatge és culpa dels immigrants, que augmenten la demanda i encareixen el preu dels immobles que gentrifiquen els nostres barris i ciutats, i expulsen els veïns de casa seva perquè no poden permetre's els preus que provoquen aquests nous arribats.

Aquí s'exclouen els coneguts com a «expats», immigrants d'alt poder adquisitiu, i s'oblida de la responsabilitat directa dels fons d'inversió i grans propietaris que especulen amb un dret constitucional i a qui els surt més a compte convertir edificis sencers en pisos turístics abans que llogar-los a la població que realment resideix en aquests llocs.

La saturació dels serveis públics com la sanitat o l'educació, és culpa dels immigrants.

No es deu més aviat a un finançament deficient durant anys per part dels governs i les seqüeles de les retallades sofertes durant la greu crisi econòmica de finals dels 2000? O per la falta de recursos i bones condicions per als treballadors que els permetin exercir la seva labor de manera digna per prestar el millor servei possible als ciutadans?

L'alt nivell d'atur, especialment entre joves, és culpa dels immigrants, que roben la feina dels espanyols i els deixen desemparats.

La majoria de les persones immigrants acostumen a tenir els treballs més precaris, com la recollida de fruita i verdura en els camps de Lleida o Almeria, la cura de la nostra gent gran o la neteja de les nostres llars. Són treballs en unes condicions laborals i salarials que no accepten els autòctons.

L'increment de la delinqüència és culpa de les persones que venen dels seus països d'origen buscant una vida millor.

Les xifres de delinqüència van associades directament a les pitjors condicions materials i vitals, més acusades en les zones tradicionalment tensionades, com els barris humils, i no a l'origen dels delinqüents. La gent més necessitada, ja siguin nascuts aquí o allí, es veu forçada a haver de subsistir de forma desesperada. La criminalització a què es veuen sotmeses les persones migrants per la seva mera aparença per part de la nostra societat i els cossos i forces de seguretat i el poder judicial, també contribueix a aquesta percepció.

L'estudi de l'AMIC: la immigració com a oportunitat

L'AMIC va analitzar la relació entre la immigració a Espanya i l'estat del benestar, partint de la premissa —evidentment falsa— que aquestes persones s'aprofitaven del sistema més del que aportaven. L'objectiu se centrava a desmentir, amb dades i arguments sòlids, com aquest prejudici estava totalment infundat. En l'elaboració d'aquest informe, es van abordar també altres temes com el mercat laboral o les pensions.

Les principals conclusions de l'exhaustiva anàlisi van ser molt clares: els immigrants, lluny de ser un problema per a la societat i l'economia espanyoles, eren una necessitat cada vegada més important. No són únicament una oportunitat pel que fa a més pluralitat i riquesa cultural en les nostres vides, són una necessitat crítica per a la supervivència de la nostra forma de vida actual, ja que sense la població migrada, el nostre estat del benestar avui no es podria sostenir.

Amb especial rellevància, l'aportació demogràfica i econòmica de les persones estrangeres ha permès al sistema de pensions espanyol retardar les conseqüències del progressiu envelliment de la població i ha mitigat el creixement vegetatiu negatiu de la població pel descens dels naixements de les últimes dècades. Aquest paper crucial en la demografia i l'economia espanyola de les persones estrangeres, lluny de reduir-se, serà cada vegada més important any rere any, perquè la seva presència a la societat anirà també en augment en les pròximes dècades. Segons el Banc d'Espanya, es necessitaran 24 milions d'immigrants més per mantenir la relació entre treballadors i pensionistes.

Imaginin que Espanya deixés d'ingressar al voltant del 10 % de les cotitzacions totals, el 9 % de la despesa privada o perdés més del 13 % de la força de treball. Les conseqüències per al nostre país serien inassumibles.

I més enllà de ser una necessitat, la immigració és també una oportunitat. En regions rurals afectades per la despoblació, els immigrants han ajudat a revitalitzar comunitats, mantenint oberts serveis essencials com escoles i comerços. La diversitat cultural que porten enriqueix la vida social i cultural del país, promovent l'intercanvi d'idees, costums i perspectives. A més, els immigrants altament qualificats exerceixen un paper crucial en la recerca, la tecnologia i la medicina, impulsant la innovació i el desenvolupament científic.

La immigració i els beneficis que ens aporten són difícilment quantificables. Superen vastament qualsevol dels reptes que es puguin produir. En definitiva, la integració de les persones migrants al nostre país té un impacte molt desitjable en la nostra societat. **LT**

Occident i islam: xoc de civilitzacions o de fonamentalismes?

Daniel Inglada i Albert, graduat en Ciència Política, Gestió Pública i Sociologia

Publicat a *Còrtum, Club de debats*

(Imatge: *Harún al-Rashid rebent la visita d'una delegació de Carlemany l'any 786*. Julius Köckert (1864) / Wikimedia Commons)

Des que Samuel P. Huntington va popularitzar la seva tesi del *Clash of Civilizations* durant els anys noranta, s'ha instal·lat la idea que Occident i el món islàmic estan condemnats a un enfrontament inevitable. Segons aquesta teoria, les diferències culturals i religioses entre ambdues civilitzacions serien la causa principal dels conflictes globals. Tot i això, existeix realment una guerra entre civilitzacions o, més aviat, entre fonamentalismes?

Des dels atemptats de l'11-S, la islamofòbia ha anat en augment, alimentada per discursos polítics i mediàtics que presenten l'islam com una amenaça per als valors occidentals. S'ha creat un discurs hegemònic que associa l'islamisme amb el terrorisme i la violència, convertint als musulmans en «l'altre» perillós dins de la societat globalitzada. Aquesta narrativa, repetida en els mitjans de comunicació i en els discursos polítics, ha generat una percepció distorsionada de la realitat, on s'assumeix que tot l'islamisme és radical i contrari als valors democràtics.

De la mateixa manera, en el món musulmà, han sorgit moviments radicals que rebutgen el que consideren una imposició d'Occident, promovent una identitat tancada en oposició als valors occidentals. Aquest tipus de polarització no és casualitat, sinó el resultat d'un procés històric de dominació i resistència en què Occident ha pretès homogeneïtzar les estructures polítiques i econòmiques dels països islàmics a través del colonialisme, el neocolonialisme i la globalització.

Ambdós discursos es retroalimenten, creant un cercle viciós de polarització i rebuig mutu que reforça la dicotomia «nosaltres» i «ells». En aquest context, es torna fonamental qüestionar si la suposada guerra entre civilitzacions no és més que una excusa per tal de justificar intervencions militars, discriminació estructural i polítiques excloents.

El «xoc de fonamentalismes»

El sociòleg Ramón Grosfoguel proposa una visió alternativa: no estem davant d'un xoc de civilitzacions, sinó davant d'un xoc entre fonamentalismes. Per una banda, hi ha un fonamentalisme secular occidental que imposa el seu model de democràcia liberal i capitalisme com universalment vàlid, sense admetre altres formes d'organització política, social i econòmica. Aquest fonamentalisme s'emmarca sota el discurs de la modernitat i el progrés, i justifica així intervencions estrangeres, sancions econòmiques i polítiques migratòries restrictives contra aquells que no s'adapten al seu model.

Per altra banda, trobem un fonamentalisme islàmic que rebutja aquest model occidental i promou una identitat política basada en la religió, en molts casos amb interpretacions extremes de l'islam que justifiquen accions violentes. Aquest fonamentalisme sorgeix com una reacció a dècades d'intervencionisme occidental, desigualtats econòmiques i la marginalització dels musulmans en els seus propis països i a Europa. Moviments com Al-Qaeda o l'Estat Islàmic han capitalitzat el descontentament de sectors empobrits i discriminats, oferint una alternativa radical a un sistema percebut com a corrupte i injust.

Aquest enfrontament no és una lluita entre pobles o religions, sinó entre elits i grups de poder que utilitzen aquestes narratives per a justificar polítiques de dominació, guerres i exclusions. Per aquest motiu, el fonamentalisme secular occidental i el fonamentalisme islàmic no són oposats, sinó complementaris: cada un necessita l'altre per justificar i perpetuar la seva existència. La guerra contra el terrorisme, la islamofòbia institucional i la radicalització religiosa es converteixen en part d'un mateix sistema d'opressió i violència globalitzada.

Superar la dicotomia

La clau per trencar amb aquesta lògica d'enfrontament és desmuntar la visió monolítica de les dues parts. Ni occident és un bloc homogeni ni l'islam és una entitat estàtica i uniforme. Dins d'ambdós espais hi ha diversitat de veus, interpretacions i posicions. Existeixen musulmans progressistes i feministes que lluiten per drets democràtics en els seus països, així com hi ha crítics del capitalisme a Europa que qüestionen la imposició d'un model econòmic excloent.

En el món polaritzat que vivim, és urgent promoure una comprensió que no caigui en els estereotips del «nosaltres» contra «ells». En lloc d'alimentar narratives d'odi i exclusió, hem de construir espais de diàleg i cooperació que permetin abordar els problemes globals sense caure en falses oposicions. La solució no és eliminar la religió ni imposar un model de pensament únic, sinó aprendre a conviure en un món plural i divers.

El veritable repte no és una guerra de civilitzacions, sinó el rebuig als extremismes que busquen dividir-nos. La superació d'aquesta confrontació no depèn només de canvis en la política internacional, sinó també en una transformació en com percebem a «l'altre» i en com decidim construir les nostres societats. El diàleg intercultural i la inclusió són les úniques vies per tal de trencar amb el cicle d'odi i violència que ens ha portat fins aquí. **LI**

Canviar la mirada sobre els nostres boscos

Xavier Alfaras, president de l'ADF Forestec de Sant Celoni

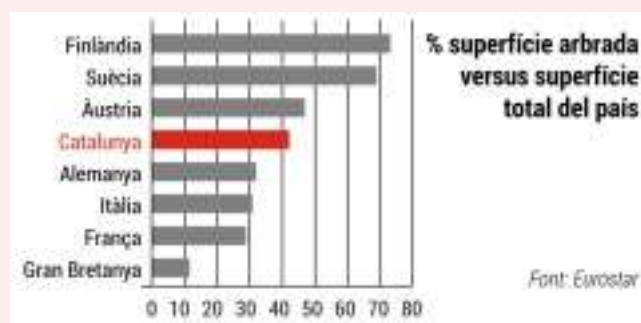

L'absència d'espais oberts fa particularment vulnerables els nostres boscos. A la fotografia, el Turó d'en Vives, al Montnegre (Vallès Oriental). Fotografia: X. Alfaras

Catalunya, país de boscos

Som conscients que Catalunya és un país de boscos? Difícilment cap català preguntat sobre la seva terra al·ludiria els boscos com un tret característic de la seva identitat. Esmentaria la Costa Brava, el Barça, Gaudí... Montserrat, a tot estirar, però els boscos? Per al ciutadà corrent el bosc forma part d'un rerepaís ignorat, que només és objecte d'atenció quan els focs torben enutjosament les vacances de l'estiu.

Però malgrat aquesta ignorància, n'hi ha prou amb donar una ullada al quadre adjunt per adonar-nos que, efectivament, Catalunya és terra de boscos: la nostra superfície forestal arbrada està a l'altura o per davant de països tan incontestablement forestals com Àustria o Alemanya i per sobre d'altres com França, Itàlia o Anglaterra.

A Catalunya, de cada tres hectàrees dues són forestals

Només aprofitem una tercera part del creixement anual dels nostres boscos

Però si a més de la superfície atenem a la varietat de boscos del país, des dels alpins del Pirineu als àrids del massís de Garraf, o des dels ambients humits de la Garrotxa o el Ripollès als boscos típicament mediterranis, ens adonarem que el bosc no només és un element abundant, sinó que la riquesa de la nostra forest és molt i molt remarcable, tant pel nombre d'espècies com per la diversitat de formacions forestals. Amb raó algú amb coneixement de causa ha dit que els boscos de Catalunya són la principal infraestructura del país.

Un bosc que no para de créixer

Els nostres boscos són fràgils. Estan particularment exposats al foc o a altres pertorbacions. A aquest fet hi contribueix fortament el creixement que experimenten. Cada any els boscos catalans incrementen les seves existències en 3 milions de metres cúbics, i, en canvi, només se n'extreu un milió. Això ha fet que des de l'any 2000 fins al 2016 (any del darrer inventari) el volum de fusta acumulada hagués passat de 118 milions de metres cúbics a 151 milions, gairebé un 30 % d'increment! Aquest increment tan important és degut a l'ocupació pel bosc d'antics conreus, prats i erms i a l'augment de la densitat arbrada dels boscos. La desertització que tant preocupa a nivell global no és un problema a casa nostra, sí que ho és, en canvi, l'expansió del bosc perquè d'una banda la pèrdua d'espais lliures ha reduït considerablement la biodiversitat i de l'altra la continuïtat de les masses boscoses i la seva densitat més elevada fan els nostres boscos molt més vulnerables als incendis.

Cal regular l'ús social per adequar-lo a la capacitat dels espais forestals de tolerar-lo sense que els perjudiqui. Fotografia: Freepik

La imprescindible gestió forestal

Aquesta situació fa que avui més que mai la gestió forestal sigui quelcom inajornable.

Si volem uns boscos resistents a les pertorbacions hem d'aconseguir un increment substancial de la gestió forestal. Una gestió sostenible. Amb el benentès que només tindrem capacitat de finançar-la si els productes del bosc són competitius. Catalunya consumeix vuit vegades més de derivats de la fusta que la matèria primera que produeix, però tenim un potencial molt gran per revertir aquest estat de coses.

D'altra banda, en els darrers trenta anys s'ha fet un pas de gegant en la planificació forestal, el primer esgraó imprescindible per una bona gestió. Un 35 % de la superfície arbrada de Catalunya està planificada, un percentatge molt per sobre de les altres comunitats autònomes i similar al de França i altres països europeus.

Els boscos que ens agraden més, on veiem arbres amb bon port, de diàmetres considerables, ufanosos, són aquells on l'acció humana combinada amb les condicions naturals ha guiat el seu desenvolupament. Perquè precisament la gestió forestal consisteix a conèixer a fons els condicionants del desenvolupament dels arbres per tal d'afavorir els que els són beneficiosos i limitar els que els perjudiquen.

Què ens aporta el bosc?

Tradicionalment el bosc ha fornit de multitud de productes, des de llenyes a fustes de totes menes; de carbó vegetal a resines; de fruits —com la castanya, les cireres d'arboç o les glans— als bolets; des d'arrels per fabricar pipes a suro per a taps, paviments o aïllaments... podríem allargar molt la llista. El bosc ha estat una generosa matriu per a l'evolució de la

humanitat. Però avui molts dels objectes que es fabricaven amb productes forestals ho són amb plàstic, amb el que això representa de passar d'una matèria primera renovable a d'altres procedents de combustibles fòssils en procés d'extinció. Afortunadament, arreu del planeta es va prenent consciència del retrocés que ha significat aquest procés de substitució i es torna a posar en valor la construcció en fusta, la biomassa per a usos energètics, la química verda com a proveïdora d'una extensa gamma de substàncies amb molt de valor afegit... i al costat de les activitats que es mantenen, algunes amb gran vigor com la fabricació de mobles o la indústria surera, constantment apareixen noves aplicacions procedents dels productes forestals.

Però a banda d'aquests béns materials, el bosc compleix unes funcions ambientals de primer ordre. En primer lloc captant CO₂ de l'atmosfera. Sabem que les emissions de CO₂ de vehicles, indústries, calefacció, etc., són les responsables de l'efecte hivernacle que tanta preocupació genera. Doncs resulta que els arbres contribueixen poderosament a fixar el carboni de l'atmosfera, i d'aquesta manera ajuden a mitigar els efectes del canvi climàtic. A Catalunya s'ha estudiat que de mitjana, cada hectàrea de bosc captura anualment 3,81 Tm de CO₂ i a nivell global els boscos emmagatzemen el 10 % del CO₂ originat per les activitats humanes!

En segon lloc, i no ens hi estendrem, com a regulador del cicle de l'aigua i protector contra l'erosió.

Però per a una majoria creixent de ciutadans el bosc és un lloc d'esbargiment, un espai per gaudir de l'aire lliure i de la natura i per a la realització d'activitats esportives i de lleure. Per això ens hem de referir a l'ús social del bosc.

Una bona gestió sostenible concilia la producció necessària amb el foment dels valors naturals. A la fotografia, treballs d'estassada en una sureda de Tordera (Maresme). Fotografia: J. M. Tusell

L'ús social del bosc

En unes dècades la població de Catalunya ha adquirit una mentalitat urbana. L'agricultura i la ramaderia, i ja no diguem les activitats forestals, són quelcom que li queda lluny. I aquest fet es dona tant en grans ciutats com en els pobles. Els vincles amb la terra s'han anat aprimant i els referents rurals que, poc o molt, eren presents en tantes famílies s'han anat esvaint. Però al compàs d'aquesta pèrdua dels llaços amb l'entorn natural l'atracció d'aquest cap a amples capes de població ha anat creixent. Els homes i dones d'avui senten un dèficit de natura, entesa, o si més no experimentada, com un espai de llibertat, d'autenticitat, de bellesa i de comunió amb l'univers. D'aquesta percepció, en la majoria dels casos no en resulta la necessitat d'aprofundir en el seu coneixement, sinó que es dona per sabut. I ja sabem que no hi ha pitjor ignorant que el que no sap que ho és.

Aquesta ignorància en el millor dels casos porta a una idealització de la natura —tema interessant però que no podem desenrotllar en aquestes línies— a considerar-la intocable i, en el pitjor, a veure els espais naturals simplement com un telé de fons de les activitats de lleure que s'hi realitzen, i, per tant, com quelcom utilitari que no requereix que se li presti massa atenció.

L'ús social demana coneixement i respecte. Els entorns naturals no són quelcom estàtic, els paisatges evolucionen al compàs de multitud de processos de les mateixes plantes i de la interrelació entre elles, així com de la fauna, les condicions climàtiques i dels sòls que els donen suport. Conèixer aquest fet és essencial per mirar el bosc amb uns altres ulls. Però també cal respecte per no interferir gratuïtament en aquestes dinàmiques i respecte cap al treball i la vida dels qui tenen cura del bosc.

Consumim vuit vegades més fusta que la que produïm

La fragilitat del bosc mediterrani és molt gran

Cal tenir present que els nostres boscos són el que són perquè durant generacions l'home hi ha intervingut amb criteri, tot afavorint unes espècies en detriment d'altres, seleccionant els arbres millors, plantant, esporgant, combatent les malures, en definitiva fent gestió forestal.

En la majoria dels països forestals esmentats al començament hi ha moltes limitacions a l'entrada al bosc; no és el cas de Catalunya, on tradicionalment s'ha gaudit d'una gran llibertat de circulació. Aquest fet pot provocar la impressió errònia que els boscos són un espai públic quan el 76 % dels boscos catalans són privats. Per tant, encara amb més raó s'han de transitar amb respecte. Cal no confondre la llibertat tradicional al nostre país amb una patent de cors per envair conreus o plantacions, per circular amb vehicles de motor per pistes construïdes per facilitar els treballs forestals, ni amb bicicletes o motocicletes per camins pensats per anar a peu, per entrar on hi ha senyals clars de control del pas, per utilitzar espais destinats al maneig del bestiar o que estan reservats a l'ús privatiu bé per la proximitat d'una casa bé per altres raons deduïbles amb una mica de criteri. «El bosc és de tots» és una afirmació que sentim sovint i que d'alguna manera és certa, però hem de saber gaudir-los respectant la tasca del qui els gestionen i en tenen cura. **[1]**

Més de 131.000 places de formació contínua 100 % subvencionades per a persones treballadores ocupades

La Generalitat destina aquest any 63,2 milions d'euros a programes de formació i orientació perquè les persones treballadores ocupades s'adaptin a les demandes del món laboral

En un moment de transformació constant del món laboral, la formació contínua pren més importància que mai. Per això, la Generalitat ofereix aquest any més de 131.000 places de cursos perquè les persones treballadores ocupades puguin actualitzar-se i avançar professionalment, i a més, no els suposi cap cost econòmic.

Aquesta oferta de formació 100% subvencionada està impulsada pel Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya, depenent del Departament d'Empresa i Treball, amb una inversió de 50 milions d'euros només aquest any.

D'aquesta manera, la Generalitat aposta per impulsar el talent de les persones treballadores i ampliar les seves oportunitats professionals i vitals. Els programes de formació contínua i d'orientació professional permeten a les persones treballadores ocupades adaptar-se als canvis que segur que viuran els seus llocs de treball, així com millorar el seu perfil professional o incorporar-se a un altre sector amb millors perspectives.

En total, la programació del Consorci d'aquest any inclou aproximadament 8.700 cursos d'un miler d'especialitats formatives diferents, que s'ofereixen a través d'unes 150 entitats col·laboradores. Es tracta de formació de caràcter sectorial, que s'adreça a l'adquisició de competències dels diferents sectors productius, però també de cursos de formació transversal, com ara, competències digitals, idiomes, habilitats personals i socials o d'organització, així com formació específica de gestió per a treballadors autònoms i economia social. A més, el Consorci també disposa d'una oferta de formació dirigida a l'obtenció de certificats professionals.

Tota l'oferta formativa es pot consultar al cercador de cursos del web del Consorci: conforcat.gencat.cat.

Curs de brioixeria

Programa d'orientació professional «Projecta't»

El Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya també disposa del programa d'orientació professional «Projecta't», dirigit exclusivament a persones treballadores ocupades i també 100 % subvencionat.

Aquest servei té com a objectiu la identificació de les pròpies capacitats, interessos professionals i perfil ocupacional, així com el coneixement del sector on es treballa i de la seva evolució. D'aquesta manera, s'assessora la persona usuària en la construcció d'un itinerari consensuat i personalitzat que permeti la millora i el reconeixement competencial, el desenvolupament del seu talent i el manteniment del lloc de treball o l'aposta per un projecte d'autoocupació.

Aquest any, el Consorci ofereix més de 120 punts d'orientació sectorial arreu del país a través d'entitats col·laboradores expertes en cada sector. Es poden consultar al cercador de punts d'orientació.

El pressupost del «Projecta't» és de 13,2 milions d'euros, que, sumats als 50 milions dels programes de formació, representen una inversió total de 63,2 milions d'euros en formació contínua i orientació per a les persones treballadores ocupades del país.

Amb aquests programes, el Govern vol garantir que les persones treballadores en actiu mantenen el seu lloc de treball i avancen professionalment, i contribuir a què les empreses siguin més eficients i innovadores gràcies a la capacitat i al talent dels seus equips. En aquest sentit, la formació contínua és un pilar fonamental per a la competitivitat i el progrés de les persones treballadores i, en conseqüència, del teixit productiu i del país.

Curs d'assaigs microbiològics

La participació catalana en l'esclavatge colonial

Falucho Uracàn perseguido por el Vapor Yngles Graules, en trafico negrèro. Autor: Josep Pineda Guerra

En els darrers anys, les societats occidentals han iniciat processos de reflexió crítica, anàlisi i reparació sobre episodis històrics que han marcat profundament la vida de persones, col·lectius i comunitats senceres. Un dels temes que ha generat més debat ha estat el paper que aquestes societats van jugar en l'esclavatge i el tràfic transatlàntic de persones. Aquest fenomen, abordat des de múltiples perspectives, té com a objectiu identificar les seves implicacions econòmiques, socials i culturals.

Exposicions, congressos acadèmics i creacions artístiques han esdevingut eines fonamentals per promoure una revisió crítica d'aquest passat. Es tracta de comprendre millor les seves conseqüències en el present i avançar cap a una societat més equitativa i conscient. Països com França, el Regne Unit, Dinamarca, Portugal o els Estats Units han

afrontat aquest llegat amb valentia, convençuts que el coneixement és clau per fomentar una societat més justa.

Catalunya s'ha sumat a aquest procés amb la voluntat de construir una societat multicultural més inclusiva i cohesionada. En els darrers anys, diversos historiadors han començat a reconstruir una part oculta del nostre passat: la implicació catalana en l'esclavatge colonial ha estat molt més rellevant del que tradicionalment s'havia reconegut. Paral·lelament, ha crescut l'interès social per aquest tema, especialment entre persones provinents de les antigues colònies espanyoles que avui formen part de la nostra societat.

El Museu Marítim de Barcelona participa activament en aquesta tasca amb l'exposició «La infàmia», que vol interpel·lar la societat catalana actual —més diversa i complexa que mai— a revisar el passat sense evasives. L'objectiu és enfrontar-se de manera

directa amb les petjades que aquella infàmia històrica ha deixat en forma de racisme estructural o sobreexplotació de les persones migrades.

L'exposició aprofundeix en la participació catalana en el tràfic atlàntic d'éssers humans i mostra com molts comerciants catalans, especialment a Cuba i Puerto Rico, es van enriquir amb la mà d'obra esclavitzada. Quants d'aquells capitals van ser repatriats a Catalunya? De quina manera van contribuir al desenvolupament econòmic del país al segle XIX? I quin rastre n'ha perdurat fins avui?

«La infàmia» posa llum sobre un capítol incòmode i poc conegut de la nostra història. És un pas necessari per avançar cap a una societat més conscient, equitativa i compromesa amb la veritat històrica. Difon també els aspectes més foscos del passat per evitar que es repeteixin en el futur. Només des de la memòria crítica podem construir un futur millor.

El rapte

El procés començava amb el rapte. Malfactors locals o estrangers capturaven persones joves —homes, dones i infants— i les traslladaven fins a la costa africana a les «factories», dirigides per traficants que mantenien els captius empresonats fins que els venien als vaixells europeus.

Un cop embarcades, les persones raptades eren encadenades a les bodegues de la nau en condicions infrahumanes; n'hi cabien centenars. La travessia durava entre dos i tres mesos. Es calcula que entre un 10 % i un 25 % dels captius morien en cada viatge.

Quan els vaixells arribaven als ports cubans, els traficants venien les persones raptades als comerciants locals. A partir d'aquell moment, eren esclavitzades i entraven a treballar com a servei domèstic o, majoritàriament, als cafetars i a les plantacions de sucre.

«Cimarrón» sorprendido en un monte por los perros de los «arranchadores». (Copia del cuadro de D. Víctor P. de Landaluz.)

Carta esférica. Una parte de las Islas Antillas. Puerto Rico, Santo Domingo, Jamayca, y Cuba, con los bancos y canales adyacentes

Caldereria a l'Havana. Dibuixat per Eduardo Laplante. Litografia de L. Marquier

TEATRO DE NOVEDADES

FUNCION EXTRAORDINARIA
para hoy Martes 14 de Enero 1873
A las OCHO y media de la noche.
DEDICADA
A LA SOCIEDAD
ABOLICIONISTA ESPAÑOLA.

1.ª. **Sinfonía de la NORMA.**
 2.ª. **PRIMERA REPRESENTACION del drama NIEVO, en tres actos, en verso y original de un aplaudido escritor, titulado**

ROMPER
CADENAS.

REPARTO:

DOÑA PIA.	Sres. Rodriguez.	JUSTO, mozo.	Sres. Enis.
PIANA.	Margen.	DON TOMAS.	Lara.
ANGELA.	Sra. Dala.	SEBASTIAN.	Sanchez.
LOLA.	Martinez.	WIGUEL.	Bello.
ROBERTO, capitán negro.	Sres. Martinez.	UN MARINERO.	Montana (J.).
PEDRO, negro.	Alcalá.	UN GUARDIA.	Fernandez.
ALFREDO.	Castillo.	UN NEGRO.	Rodríguez.

Cantos de marineros y negros.—Negros de ambos sexos, pacha y músicos.

3.ª. **LECTURA DE POESIAS,** debidas a la inspiracion de varios de nuestros primeros escritores.

4.ª. **El muy aplaudido baile cómico**

L'ŒIL CREVÉ.
Entrada general 3 rs.
Precios de las localidades, los de costumbre.

Para presentar tan interesante obra con cuanto exige su argumento, la Empresa no ha temido sacrificio alguno.

NOTA. Para comodidad del público, se despachan localidades, sin aumento de precio, en la **LIBRERIA DE SAN MARTIN, PUERTA DEL SOL, NUM. 6.**

Exposición de P. Arce, 1868-69. P. Arce, 1868-69.

I què en pensava la gent de tot això?

D'una banda, les elits econòmiques representades per la Junta de Comerç o pel Círculo Hispano-Ultramarino de Barcelona defensaven l'esclavisme. Però també n'eren partidaris molts sectors populars: quan el 1868 va començar la primera guerra per la independència de Cuba, 3.500 joves voluntaris catalans es van apuntar per lluitar al costat de l'exèrcit regular contra els separatistes abolicionistes.

D'altra banda, els sectors més progressistes promouien l'abolició de l'esclavitud. Entre els abolicionistes catalans hi havia gent com ara la música i feminista Clotilde Cerdà o l'editor Antonio Bergnes de las Casas, i també alguns polítics i economistes rellevants, com Laureà Figuerola, Joaquim Maria Sanromà i Francesc Pi i Margall. El 1872 es va celebrar la primera gran manifestació abolicionista a Barcelona.

Manilles, «braçalet» moneda emprat en el comerç d'esclaus. Col·lecció particular de Javier Aznar.

El racisme que n'ha quedat

Tot i que a Catalunya des de l'edat mitjana hi havia hagut persones esclavitzades provinents de terres àrabs, turques o de l'Europa oriental, a partir del segle XVIII l'esclavitud es va associar a les persones africanes.

D'aquesta manera, les persones negres van quedar racialitzades com un col·lectiu amb poca capacitat intel·lectual i social que vivien en un estadi d'evolució inferior als europeus. En la cultura popular catalana, els

negres van quedar caricaturitzats com a personatges pintorescos, ximplers, hipersexualitzats o antropòfags.

Amb la fi de l'esclavisme no es va acabar tot. En va quedar el racisme com un rastre infame que ha arribat fins avui.

L'exposició es podrà visitar fins al 5 d'octubre de 2025 al Museu Marítim de Barcelona, a l'avinguda de les Drassanes, s/n, de Barcelona.

Entrevista a José Antonio Donaire El turisme, un fenomen de contrastos i oportunitats

Rosa Maria Puig-Serra

Fotografies de Juan Antonio Zamarripa

El turisme, avui dia, és un fenomen vibrant i complex, teixit de llums i ombres. Des que viatjar ha deixat de ser un privilegi reservat a les elits per esdevenir una activitat accessible a àmplies capes de la població, s'ha convertit en un autèntic motor econòmic global, generador de riquesa i ocupació. Però no tot són beneficis: aquesta expansió massiva també ha fet aflorar preocupacions legítimes sobre els seus impactes socials, culturals i ambientals.

Avui, milions de persones arreu del món aprofiten les vacances per explorar nous horitzons, guiades per motivacions tan diverses com el descans, la descoberta o l'aventura. Les xifres del sector impressionen, però els efectes adversos no passen desapercebuts i encenen el debat públic.

En aquest context, la veu de José Antonio Donaire, doctor en Geografia i professor de Turisme a la Universitat de Girona, adquireix un pes rellevant. És una veu ponderada que coneix molt bé el sector. Ell mateix és un gran viatger i especialista en estudis sobre ordenació i planificació d'espais turístics. Ha fet recerques a les Universitats de Tunis, Alberta, Montreal i Panteion, i ha estat director de l'Institut Superior d'Estudis Turístics (INSETUR) de 1998 a 2001. El seu informe *Un nou turisme per a un nou escenari*, publicat per l'Institut d'Estudis de l'Autogovern de la Generalitat de Catalunya, ofereix una anàlisi clara sobre les tendències emergents i els desafiaments que afronta el sector.

Ens trobem al cor turístic de Barcelona, al costat del mercat de la Boqueria, ple de gom a gom. Recorrem la Rambla, un passeig icònic que acull una multitud diversa: ciutadans locals, turistes amb samarretes del Barça, escolars, comiats de solters, grups organitzats... S'hi senten múltiples idiomes, un recordatori constant de la diversitat que defineix aquest espai. Aquí ha passat de tot, encara que la majoria dels que passen no en són conscients.

Mirem amb curiositat els nous vianants sabent, però, que nosaltres, quan viatgem, probablement fem el mateix que ells i oferim un aspecte molt semblant als turistes que ara ens visiten.

És indiscutible que els viatges s'han democratitzat els últims anys: ja no són exclusius d'una elit privilegiada. Les xifres parlen per elles mateixes. El problema rau en el fet que tothom vol viatjar i fer turisme, però, en canvi, després hi ha recels que altres vinguin. Com ho equilibrem?

És la definició del mal contemporani: volem viatjar, però no volem rebre viatgers. En moltes altres situacions que considerem nocives reaccionem d'una altra manera. Per exemple, si no ens agraden els plàstics, en reduïm l'ús; si ens preocupa el sobreconsum hídric, n'optimitzem l'eficiència. En canvi, amb el turisme passa exactament el contrari: no volem turistes a casa nostra, però tampoc volem renunciar a fer turisme.

A escala planetària, hem d'assumir que tenim tres opcions: o deixem de fer turisme, o en fem menys que ara, o bé, si volem mantenir el mateix ritme, hem de minimitzar-ne l'impacte. Cal escollir un camí o un altre.

A la gent li agrada dir que és viatger, no pas turista. Quina diferència hi ha?

A efectes pràctics cap. Tenim la sensació els turistes sempre són els altres i nosaltres som els viatgers. En realitat, qualsevol forma de desplaçament fora de l'entorn habitual per una motivació no remunerada és turística. Els viatgers són turistes, *malgrè soi*.

Una altra cosa és, podem fer per fer bones pràctiques de turisme?

Hem mirat de manera molt romàntica els viatgers del segle XIX, que tenien molt temps per viatjar i els posem com a referent, però les seves relacions amb els països que visitaven es basaven en criteris colonials cap a la cultura local, i moltes vegades s'aïllaven en bombolles i provocaven impactes negatius, com les escombraries.

El mateix ens passa avui amb els turistes elitistes, aquells que s'allotgen en hotels de cinc estrelles: consumeixen més aigua, generen més emissions de carboni i tenen un impacte energètic superior al dels turistes que s'allotgen en pensions. Per tant, jo crec que el que hem de fer és evitar la dicotomia turista o viatger.

Què podem fer per practicar un turisme responsable?

Cal fer un exercici —gairebé una introspecció— d'assumpció que la nostra presència genera impacte. És a dir, hem de prendre consciència que, pel simple fet d'estar en un lloc, estem provocant una sèrie d'efectes no desitjats.

Un cop feta aquesta reflexió, el pas següent és més senzill: es tracta de reduir aquest impacte prenent accions i mesures encaminades a minimitzar la nostra activitat. Per exemple, podem demanar que les matèries primeres i

l'alimentació als restaurants prioritzin els productes de proximitat davant dels productes importats de lluny.

També podem exigir certificats que acreditin que els usos socials —com ara els salaris dels treballadors— segueixen criteris de responsabilitat social corporativa. A més, podem escollir establiments que garanteixin una bona eficiència energètica o hídrica.

Pel que fa al transport, podem optar pel tren, que té una petjada de carboni molt menor que, per exemple, l'avió.

En definitiva, pràcticament cada acció de consum que duem a terme té un impacte que pot ser més gran o més petit. Per a mi, el turisme responsable no consisteix a pensar que el turisme és innocu, sinó a adoptar totes aquelles mesures possibles per reduir al màxim l'impacte que aquest té sobre la població local.

Una certa permissivitat cap al comportament del turista estranger, més una oferta comercial que no reflecteix la cultura del territori (temàtica sexual, sevillanes, barrets mexicans...) pot distorsionar la imatge d'un país. Què s'hi pot fer?

Tot és possible; la qüestió fonamental és si cal fer-ho i amb quina finalitat. El primer pas imprescindible és comprendre l'origen del fenomen. Sovint no som prou conscients que els espais turístics són percebuts com a espais liminars: zones de frontera on es projecten les tensions derivades de l'espai residencial, caracteritzat per normes, prohibicions i restriccions. En l'espai turístic, en canvi, els visitants experimenten una sensació de desinhibició que flexibilitza horaris, pràctiques i comportaments. Aquest fenomen explica l'increment del consum d'alcohol, drogues o l'adopció de conductes personals més desinhibides.

Trobar un equilibri resulta complex, atès que molts visitants projecten en aquests espais les seves repressions quotidianes i cerquen viure-hi una experiència de llibertat absoluta, un «paradís» sense limitacions. Aquesta mateixa dinàmica condiona la representació comercial de les zones turístiques, amb conseqüències sovint negatives per a la població resident.

En aquest context, no només és necessari cercar un equilibri, sinó també establir límits clars. Quan determinats establiments comercials degraden el teixit urbà —no

Tenim tres opcions: o deixem de fer turisme, o en fem menys que ara, o bé en minimitzem l'impacte

únicament per qüestions morals, sinó per la transformació del paisatge i les repercussions sobre la vida quotidiana—, és imprescindible intervenir. La concentració d'aquest tipus d'activitats condueix a un empobriment generalitzat de la qualitat de vida urbana.

D'altra banda, la presència d'equipaments com llibreries, centres cívics o espais verds contribueix a enriquir l'espai públic i a fomentar relacions socials més saludables i estables. Per aquest motiu, resulta legítim que les ciutats i la seva ciutadania estableixin límits i criteris d'ordenació.

Aquest tipus d'intervenció és viable. A Barcelona, per exemple, es va aprovar una normativa específica per limitar la concentració de botigues de souvenirs a Ciutat Vella. Normatives d'aquest tipus poden ser estrictes, com il·lustra el cas de Folkestone —una coneguda ciutat turística anglesa— on les activitats comercials adreçades al visitant són objecte de regulacions severes.

Els poders públics poden i han de regular l'ús de l'espai públic, fixant què és acceptable i què no. Existeixen precedents clars: a l'illa de Lamu, a Kenya, es comuniquen explícitament als visitants les normes de comportament esperades, com ara les restriccions en la manera de vestir o en certes pràctiques socials.

Així doncs, cal anar més enllà de la simple interpel·lació al turista: és necessari desenvolupar normatives urbanístiques que limitin o impedeixin la proliferació d'establiments que contribueixen a la degradació de la ciutat. Un exemple paradigmàtic és la proliferació de locals de venda de cànnabis, no pas per motius de moralitat, sinó perquè la seva concentració altera el paisatge urbà i atempta contra l'essència de la ciutat. Aquest tipus d'impacte ha de ser combatut a través d'instruments normatius específics.

Com a solució a la massificació, es demana acollir un «turisme de qualitat», contraposat al que no tingui tant nivell adquisitiu, fins i tot joves motxillers que utilitzen l'interail.

El concepte «de qualitat», en el fons, representa una «elitització», una crisi de la democratització del turisme, que és una conquesta social. Hem de saber que el 50 % de les emissions dels avions les provoca l'1 % dels viatgers. Hem aconseguit que les classes populars i mitjanes puguin accedir a una activitat que, fins ara o fins a un determinat moment, només era practicada per determinades persones. Als anys trenta, quan arriben al poder les esquerres es reivindiquen i s'aconsegueixen les vacances pagades. El model turístic elitista es transforma en un model democràtic i universal. Quan aquests nous turistes, per primera vegada,

El turisme responsable no consisteix a pensar que el turisme és innocu, sinó a adoptar totes aquelles mesures possibles per reduir-ne al màxim els efectes nocius

agafen el tren i se'n van als espais on fins aleshores només hi accedia l'elit, aquesta es queixa al govern i, despectivament, afirma que s'està malmetent el clima social. Les males praxis són interclassistes i no depenen del nivell adquisitiu. El que hem de reivindicar és que l'actitud i el comportament cívic de tots els visitants es mantinguin dins els paràmetres que són admissibles...

Tanmateix, hem vist com es fomenta el turisme de borratxera, amb anuncis publicitaris explícits...

Al nord d'Europa hi ha una cultura de l'alcohol basada en la sublimació de l'excés etílic. I al sud d'Europa la beguda alcohòlica resulta molt econòmica. El turisme de borratxera forma part d'una concepció de l'oci basada en unes pràctiques que es fonamenten en unes condicions negatives i una necessitat d'escapament. L'embriaguesa, en el fons, és una resposta a una situació de tensió, de crisi, però, evidentment, la població local no té per què rebre aquestes males pràctiques que acaben generant molts efectes negatius.

Crec que tota destinació té dret a fixar les regles del joc i les normes cíviques mínimes, per sota de les quals no és tolerable. I la borratxera n'és una.

Podria ser que algunes persones poden ser més responsables amb el seu lloc habitual, que se senten part d'aquest espai, i quan se'n van a un altre lloc, actuen diferent.

En general, els estudis mostren que el turista és un ésser molt obedient. És a dir, que, en general, els turistes segueixen de manera molt més fidel les instruccions que els proposa la població local, més que no pas els residents. Això s'ha demostrat molt, per exemple, en el turisme de natura, que s'ha convertit en una via de conscienciació sobre determinats criteris ecològics.

Molta gent explica, per exemple, que la primera vegada que van veure el reciclatge va ser en un càmping. Van anar a un càmping que havia incorporat criteris de reciclatge i van dir: «Ah, és això!». Van entendre què volia dir i després ho van incorporar a la seva vida quotidiana.

És a dir, tens raó que pot existir aquest factor de «no és casa meva, per tant, me'n desentenc», però també pot passar el contrari: «com que estic fora de casa, em comporto de manera més respectuosa perquè no tinc el coixí social que em dona casa meva», i, per tant, soc més obediència amb les normes locals.

Aquí hi ha una via per introduir pràctiques que després poden ser incorporades a la seva pròpia residència. El turisme pot ser una via de conscienciació per a moltes accions que poden tenir un efecte positiu a llarg termini.

L'acusació més sovintejada contra el turisme, la més contundent, és que ha fet pujar el preu dels habitatges a uns límits insuportables.

Això només és parcialment cert. El problema real és la mobilitat. Les ciutats o els espais que són molt atractius fan venir molts visitants temporals: nòmades digitals, estudiants internacionals, *expats*, gent que ve a buscar oportunitats de treball i també turistes. Lògicament, aquest fet fa pujar el preu de l'habitatge i dificulta la convivència amb els usos residencials.

Tanmateix, probablement determinats espais d'especulació es deriven d'altres fenòmens, perquè no necessàriament l'absència de turisme implica la reducció del preu de l'habitatge. Això s'ha vist a Barcelona, on fa uns quants anys que existeix un Pla Especial Urbanístic d'Establiments Turístics. De fet, s'han reduït. I malgrat que tenim menys places que abans, el preu de l'habitatge és molt més elevat, quan l'equació hauria d'haver estat la contrària.

Per desgràcia, hi ha molts altres agents implicats. Els problemes de l'habitatge ja no són únicament propis de les zones turístiques. Hi ha un problema global, que respon a canvis socials i demogràfics, i que requereix una política global. Dit això, certament, en aquesta política global, el control i la limitació del turisme podrien formar part de la solució.

Hi ha molts tipus de turisme: el gastronòmic, el sanitari, l'ornitològic, el cultural, el de grans esdeveniments..., però sembla que el que més es fomenta és el de sol i platja...

Espanya i Catalunya continuen essent líders mundials en turisme de litoral, una pràctica social arrelada que respon a la necessitat de moltes persones de gaudir de sol i mar després de mesos de mal temps.

El concepte «turisme de qualitat», representa una «elitització» del turisme, una conquesta social

Tanmateix, avui dia els turistes ja no volen només platja: reclamen activitats complementàries, el que es coneix com a «platja plus».

El gran problema és la inèrcia: el sector turístic costa molt d'adaptar-se a una societat que ha canviat profundament.

Per exemple, el model que es presenta com a «turisme familiar» continua basant-se en la família tradicional (pare, mare, nen i nena), quan en realitat hi ha una gran diversitat de llars: famílies monoparentals, parelles sense fills, famílies reconstituïdes, famílies amb pares del mateix sexe, etc.

El turisme de masses continua dissenyat per a una societat del passat, ignorant els nous hàbits, interessos i necessitats de la població actual. Per això cal una renovació profunda que ha de fer-se entre tots.

També s'atribueixen al turisme els desastres paisatgístics i mediambientals. N'hi ha prou amb passejar per la costa o per algunes zones de muntanya per adonar-se'n. Sovint, però, quan parlem de turisme, oblidem que existeix també el turisme d'interior, especialment vinculat a la segona residència, que pot causar veritables destrosses.

De fet, la segona residència pot provocar molts més impactes negatius que no pas el turisme internacional. Constitueix un dels grans problemes del país: a Catalunya hi ha prop de mig milió de segones residències, que han desconfigurat tant el paisatge com les estructures demogràfiques i socials dels territoris on s'han concentrat.

Els problemes de l'habitatge ja no són únicament propis de les zones turístiques. Hi ha un problema global, que respon a canvis socials i demogràfics, i que requereix una política global

En algunes zones, la proporció entre població de segona residència i població habitual arriba a ser de 10 a 1. A Barcelona, de cada cent persones, set són turistes, una xifra elevada, però que no ha desestructurat la ciutat. En canvi, a comarques com la Cerdanya, hem permès un desequilibri absolutament escandalós. Insisteixo, de 10 a 1. Aquest fenomen impacta tant pel volum com per la manera en què s'ha desenvolupat.

Als inicis del turisme a Catalunya, es van impulsar projectes d'arquitectura turística d'alta qualitat. Exemples com Sitges, determinades zones de la Costa Brava o alguns models de ciutat jardí seguien un urbanisme respectuós, que intentava integrar el turisme al paisatge de manera harmoniosa.

Tanmateix, a partir de les dècades dels cinquanta i seixanta, es va imposar un model d'urbanisme estandarditzat i depredador, que ha deixat empremtes de destrucció irreparable en molts indrets.

Actualment, resulta imprescindible engegar processos de reconstrucció i desplegar una estratègia de recuperació paisatgística a moltes zones del país, si volem garantir la viabilitat turística en el futur.

En canvi, la població autòctona dels petits pobles es veu forçada a marxar, incapaç de suportar els elevats preus de compra o de lloguer. No només són expulsats de Barcelona, sinó també d'aquells poblets idíl·lics del Pirineu que, paradoxalment, haurien de ser un refugi de vida i arrelament.

Hi ha zones del país que estan completament buides i que han perdut la condició de ciutat o de poble, perquè una ciutat és la suma de ciutadans. Si no tens ciutadans, no tens ciutat, tens un decorat.

En molts llocs del territori, a l'Empordanet, a la Terra Alta, a la Cerdanya, a Pirineu... la proporció de residents que hi

resten és molt petita i la raó fonamental és l'ocupació massiva per aquests usos molt temporals. En l'estratègia de país sobre com reconduir el model turístic, cal afrontar la qüestió de la segona residència, i cal fer-ho en termes de penalització. Sé que la propietat és un bé sagrat a la nostra societat, però en una situació en què tenim zones rurals abandonades, amb molt poca població estable, i problemes d'accés a l'habitatge, és un luxe insostenible mantenir el volum actual d'habitatges buits i de segones residències. Crec que caldria una fiscalitat que en desincentivés l'acumulació d'una manera racional: tampoc cal caure en mesures que s'allunyin del sentit comú, però sí que els usuaris de dues o tres segones residències haurien de ser conscients que estan fent ús d'un bé públic d'una manera que no beneficia la societat en conjunt.

Molts d'aquests habitatges estan tancats la major part de l'any. Obren, pràcticament, de quinze dies a un mes a l'any.

La temporalitat és un gran problema perquè genera poblacions que només estan obertes un temps; tenen puntes d'activitat en els períodes turístics, però quan desapareix aquesta punta es converteixen en veritables deserts urbans i això buida l'accés a serveis públics, hospitals, escoles, farmàcies... esdevenen llocs sense capacitat de supervivència. Cec que aquí hem de fer també una acció contundent.

Hi ha, però, factors externs que poden ajudar a fer que el problema que hem creat entre tots es pugui resoldre mínimament.

Veiem que es va allargant la temporada gràcies a unes condicions climatològiques favorables cap a la tardor i la primavera. La desestacionalització, un terme totèmic al nostre país que mai no hem aconseguit, ara, paradoxalment, a causa del canvi climàtic, es comença a fer realitat.

Ens dirigim cap a ciutats on una quarta part de la població serà sènior, o molt gran, i, per tant, disposarà de molt de temps lliure. Aquesta disponibilitat de temps lliure probablement propiciarà un ús més intensiu d'aquests espais. És probable que defugin els espais urbans, metropolitans i complexos, i que optin per ocupar aquests altres llocs.

En tercer lloc, també ens ajudarà la reducció de la jornada de les activitats obligades. Crec que anem inexorablement cap a la jornada de quatre dies. Tard o d'hora treballarem unes 32 hores setmanals. Si afegim el divendres –com ja està passant entre molts funcionaris– al cap de setmana, el moviment pendular cap a la segona residència farà que hi passem la meitat del temps. Això representa un increment del 50 % en l'ocupació d'aquests espais. I això, jo crec, pot donar una certa densitat i permetre que aquests problemes de desertització que hem vist fins ara es puguin recuperar parcialment.

Un altre tema és l'accés a paratges naturals. En alguns llocs ja s'ha limitat, posant peatges, o cadenes, o limitant l'aparcament. Li sembla correcte?

Al cent per cent. No hi ha un altre camí. Hi ha un increment de l'accés als espais oberts, als espais naturals, que genera una sobredemanda de zones molt vulnerables, que tenen una capacitat limitada de càrrega física. Un gorg, per exemple, té unes condicions ecològiques que si se superen, estem posant en perill la fauna, la flora, les condicions naturals i, a més a més, el propi gaudi. Però si l'accés es regula principalment a través de mecanismes econòmics, es corre el risc de crear una elit que pot pagar per gaudir d'aquests espais mentre les classes populars en queden excloses. A més, l'asimetria informativa és un altre obstacle: no tothom té el mateix accés a la informació sobre com i quan accedir a aquests llocs, cosa que pot generar exclusions no només econòmiques, sinó també funcionals. Preservar el dret col·lectiu és clau. No podem acabar creant una societat dual a l'hora de limitar l'impacte del turisme. Hem de buscar mecanismes, encara que no sigui fàcil, que permetin un accés democràtic i, sobretot, interclassista. El turisme és l'activitat més interclassista que existeix. Gairebé tot s'explica per diferències de renda, excepte el turisme. Aquest fet és un bé preuat a què no hauríem de renunciar.

El turisme ha viscut una gran evolució. Les tecnologies digitals i, especialment, la intel·ligència artificial han impactat profundament en aquest sector?

Sí, i cada dia aquest impacte és més visible: el turisme, en el fons, és narrativa. Quan visitem un lloc, no només el veiem, sinó que escoltem històries associades a ell a través de guies, fulletons o webs.

Tradicionalment, aquestes narratives les creaven persones; avui, molts continguts ja són generats per màquines que imiten el llenguatge humà. Això comporta un risc clar: aquests models reproduïen tant la nostra intel·ligència com els nostres errors i biaixos històrics.

Per exemple, el turisme sovint ha invisibilitzat la dona, igual que ho ha fet la societat. Un dels espais que més m'agraden a Barcelona, el pavelló Mies van der Rohe, en realitat va ser dissenyat bàsicament per la seva dona. Com pot ser? O la Pedrera, tothom li diu la Casa Milà, però qui va finançar la Pedrera va ser la dona del senyor Milà.

Són evidències de com les aportacions femenines han estat silenciades. Moltes ciutats exalten figures històriques obviant el seu passat esclavista o franquista. Les blanqueja. A més, hem romantitzat figures com els «indians», sense qüestionar que la seva riquesa provenia, en molts casos, del tràfic de persones. No sé quins turistes que venen a Barcelona s'interessen, per exemple, pels barris obrers o per la presència de la immigració o pels conflictes socials que va haver-hi durant la dictadura. Aquesta memòria parcial es manté als espais públics i al relat turístic tradicional. És una ciutat que ha estat «desigualitzada» o invisibilitzada.

La intel·ligència artificial, si no es gestiona críticament, pot amplificar aquestes omissions i injustícies, reproduint un model de societat que volem superar. En comptes d'un turisme que reforci els relats dominants, hem de promoure un turisme més polifònic, que integri veus silenciades i expliqui una història més completa.

Per tant, jo apel·lo al turisme perquè incorpori els processos de revisió social que ja estan en marxa i de redefinició de la societat que hem heretat: comprendre d'on venim, per què hem arribat fins aquí i com volem projectar el futur. Aquesta és una reflexió que hauríem de fer.

Sovint s'associa el col·lectiu de treballadors del sector amb problemes com l'absentisme o una suposada manca de preparació professional. Però ells argumenten que pateixen temporalitat, sous molt baixos i condicions precàries. Com és possible que, en un país tan turístic com el nostre, no hi hagi una oferta laboral sòlida, arrelada i altament professionalitzada?

Tenim una formació professional i universitària en turisme de les millors del món, amb molts professionals altament qualificats. Tot i això, el sector turístic no sempre els contracta i prefereix perfils menys formats. Aquí rau un primer desajust: l'oferta de professionals no encaixa amb la demanda real. Per què? Principalment per dos motius.

La intel·ligència artificial, si no es gestiona críticament, pot amplificar omissions i injustícies, i reproduir un model de societat que volem superar

Cal que l'administració i els consumidors actuïn amb fermesa contra les males pràctiques laborals, que perjudiquen sobretot els treballadors, però també la imatge del turisme

El primer és que les condicions laborals que ofereix una part del sector no són atractives. Tot i que hi ha empreses turístiques que han entès la necessitat de canvi i ofereixen convenis col·lectius amb condicions dignes, tant en sous com en horaris, una part important del sector encara proposa contractes temporals, amb poca continuïtat i, sobretot, amb un incompliment del que estableix el contracte. Com a professor d'una facultat de turisme, veig que els nostres estudiants surten molt ben preparats, però molts acaben treballant en àmbits no turístics perquè el sector no els ofereix oportunitats d'acord amb el seu nivell de formació. La primera solució, doncs, és clara: cal pagar millor, però no només en termes salarials. També cal millorar la conciliació laboral i abandonar la romantització d'un model de treball obsolet.

El segon problema és que una part del sector turístic, en no connectar amb aquests professionals qualificats, recorre a mà d'obra menys formada, amb treballadors que no tenen les competències necessàries. Això afecta la qualitat del servei i, en última instància, la imatge del sector i del país. En aquests moments, el sector turístic està dividit. D'una banda, hi ha empreses, com molts hotels i càmpings, que ofereixen condicions laborals extremadament dignes i fan els deures en tots els sentits. Però, d'altra banda, hi ha un contingent important que va en direcció contrària oferint condicions precàries. Aquest segment, especialment present en algunes zones geogràfiques, fa molt de mal al sector i a la reputació del país. Aquesta dualitat ja no és sostenible. Cal que l'administració i els consumidors actuïn amb fermesa contra aquestes males pràctiques, que perjudiquen sobretot els treballadors, però també la imatge del turisme.

Què opina sobre el projecte d'ampliació de l'aeroport Josep Tarradellas?

El món no és il·limitat. Sempre hem de posar límits físics al creixement, igual que ho fem amb l'urbanisme. Una ciutat no pot créixer indefinidament. També hem de plantejar límits al transport aeri. La previsió de duplicar el nombre de viatgers aeris fins al 2040 és preocupant, tenint en compte l'impacte ambiental enorme de l'aviació.

Crec que Barcelona ha d'assumir quin paper vol jugar: podem consolidar-nos com a capital mediterrània, amb un aeroport regional potent, amb connexions importants amb el sud i la resta del Mediterrani. I sí, també mantenint alguns vols intercontinentals directes. Però si fem créixer l'aeroport tal com estava previst —amb 25 milions de passatgers addicionals— això generarà una pressió insostenible sobre Barcelona, una ciutat ja saturada. Crec, sincerament, que aquest increment seria innecessari.

Hem de començar a acceptar que tenim uns límits, com a àrea metropolitana i com a ciutat.

A més, el món ja es replanteja el model de creixement del transport aeri: Schiphol (Països Baixos) ha anunciat una reducció del 5 % d'operacions, Heathrow (Regne Unit) una del 10 %.

Barcelona, per tant, ha de decidir amb quin model s'alinea i reconèixer els seus propis límits. Un macroaeroport només incrementaria una pressió que ja és insostenible i ens acostaria perillosament al col·lapse.

Hem sobrepassat els límits del turisme? El 2023 vostè va redactar un projecte molt ambiciós: el Compromís Nacional per un Turisme Responsable. L'he llegit i realment el trobo molt suggerent, amb solucions factibles. Com està ara mateix aquest compromís? S'està seguint?

Sí, sí. És un molt bon pacte. Pensa que va ser subscrit per 170 entitats: sindicats, moviments feministes, ecologistes, la patronal, associacions de càmpings, d'hotels, de creuers... Va ser un punt de trobada on tothom va cedir una mica, però es va arribar a un acord. Crec que aquesta és la base del turisme que volem, però ara calen dos instruments en els quals la Generalitat, que jo sàpiga, ja hi està treballant.

Primer, una llei. El pacte és un acord voluntari, no coercitiu: no estableix penalitzacions ni multes, com passa amb l'Agenda 2030. És una declaració d'intencions que no obliga legalment. Per tant, necessitem una llei que basi les seves directrius en el compromís assolit i que, a més, estableixi conseqüències clares per a qui no el compleixi.

En segon lloc, necessitem un pla territorial sectorial. Més que fixar un nombre màxim de turistes per a tot Catalunya, caldria actuar per unitats territorials més petites. Hi ha zones que no poden créixer més —o fins i tot han de reduir la seva oferta—, mentre que d'altres podrien tenir encara certa capacitat de creixement. No podem aplicar les mateixes restriccions a zones molt saturades i a d'altres que

pràcticament no han crescut, seria injust. És la mateixa lògica que s'aplica amb el canvi climàtic: no exigim el mateix a un país com el Congo que al Japó.

Aquest pla territorial hauria d'incloure també la regulació de qüestions com les segones residències, l'expansió comercial o els creuers. Caldria fer-ho a una escala justa i equilibrada, per no reproduir els problemes d'una zona en una altra i per construir un país més harmoniós.

Amb aquests dos instruments —la nova llei de turisme i el pla territorial sectorial de Catalunya— podríem donar continuïtat real i efectiva al Compromís Nacional per un Turisme Responsable.

Quatre representants de diversos àmbits han formulat sengles preguntes a José Antonio Donaire, que les ha respost breument, tal com li hem demanat. Aquest n'és el resultat.

Montserrat Comas, especialista en arqueologia romana

Itàlia, en especial la ciutat de Roma, ha llançat un crit d'alerta. El turisme ha provocat que els barris tradicionals hagin perdut la seva essència. Ara es proposa diversificar els punts d'interès de la ciutat. Li sembla una mesura correcta?

Absolutament. Aquesta és una solució, ja que els visitants tendeixen a anar sempre als mateixos llocs, escollits des de fa molt de temps. Gairebé reproduïm la visita turística del segle XIX, i cal que siguem capaços d'ampliar aquest espectre i dirigir-nos cap a espais poc visitats. El mateix nombre de persones poden contribuir a eixamplar aquest radi.

Carolina Pallès, propietària de la floristeria Carolina, oberta des del 1888 a la Rambla de Barcelona

Un dels motius que no agraden els turistes és que envaeixen l'espai públic com les platges, els transports, la Boqueria, la Rambla... Què s'hi pot fer?

Lògicament, el turista fa un ús molt més intensiu de l'espai públic que el resident: hi passa molt més temps i genera una pressió inevitable. No podem demanar a un visitant que es quedi tancat a l'allotjament quan, precisament, el que vol és gaudir de la ciutat. El que hem de fer és reduir aquesta pressió. Crec que cal establir un indicador que mesuri la proporció entre la població resident i la població turística. Si els visitants representen només una part d'aquest conjunt,

l'equilibri es manté, l'ecosistema també. El problema sorgeix quan la percepció dels residents és que el nombre de persones de fora supera àmpliament el de la població local.

Josep Burgaya, professor de la Universitat de Vic i doctor en història contemporània. Entre altres llibres, recentment ha publicat un assaig que parla de turisme, *Homo movens: el imperativo de la movilidad y la turistificación del mundo*

Turisme sostenible, no és un oxímoron?

Sí i no. Si entenem el turisme sostenible com una fita, resulta un oxímoron, ja que qualsevol forma de turisme genera impacte, i això ho hem d'assumir. Ara bé, si el considerem com un procés que ens ajuda a millorar la situació actual i avançar cap a un futur desitjable, aleshores ja no ho és.

Carles Sánchez, geògraf

Una aliança de 15 ciutats del sud d'Europa han anunciat una manifestació a Barcelona el 15 de juny contra el turisme. Què en pensa del que coneixem com a turismofòbia?

Jo crec que qualsevol protesta és una manifestació de descontentament i que sempre cal ser molt sensibles a ella. Sempre s'ha d'escoltar. Això no vol dir donar-hi la raó ni compartir-ne el contingut, però crec que no hem de menystenir la protesta: l'hem d'assumir com una part essencial del sistema democràtic.

El turisme és un dels sectors econòmics més rellevants del país, amb un impacte rellevant en l'economia, l'ocupació i la societat. A Espanya, el 2024, va aportar 207.763 milions d'euros, un 13,1 % del PIB. De cara al 2025, tot indica que el sector continuarà creixent de manera significativa.

Parc Güell. Fotografia: Ard-Hesselink/Flickr (CC BY-NC 2.0)

La Sagrada Família. Fotografia: Jean-Baptiste Dodane/Flickr (CC BY-NC 2.0)

Monument a Colom. Fotografia: José Mesa/Flickr (CC BY 2.0)

Dades clau de Catalunya (2024)

- **Arribada de turistes:** gairebé 32 milions, dels quals 19,9 milions són internacionals (+9,7 % respecte a 2023).
- **Principal focus:** Barcelona (15,6 milions de turistes) i la seva regió.
- **Contribució al PIB:** Al voltant del 12 %
- **Ocupació:** 400.000 llocs de treball directes, amb un augment de la temporalitat.
- **Posicionament a Espanya:** Catalunya és la comunitat més visitada (21,3 % del total estatal), al davant de les Illes Balears i la Comunitat Valenciana.
- **Recuperació postpandèmia:** encara no s'han assolit els nivells del 2019, principalment per la recuperació lenta del turisme asiàtic i la pèrdua de turistes russos.

Impacte econòmic

- **Despesa mitjana diària:** 2.500 M€ (proporcionalment superior a la mitjana estatal, que és de 10.000 M€).
- **Taxa turística (2012-2024):** 641 M€ recaptats, amb Barcelona com a principal contribuent (51,8 %), seguida pels municipis costaners.

Tendències destacades

- **Turisme de reunions i esdeveniments:** creixement del 12 % en despesa (2025).
- **Segones residències:** gairebé 500.000 habitatges (un 11 % dels 3,9 milions d'habitatges del conjunt del país).
- Els pobles amb més concentració de segones residències es troben al Pirineu, seguit de la Costa Brava.
- El port creuerista líder a Europa és Barcelona

Context estatal (Espanya, 2024)

- **Turistes internacionals:** 93,8 milions, un 10,1 % més que el 2023.
- Ocupa el segon lloc en el rànquing mundial superat només per França.

Ocupació a Espanya, abril 2025: El nombre d'afiliats a la Seguretat Social del sector va ser de 2,9 milions, el 13,5 % del total (un increment del 3,5 % interanual).

Fons: Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), Agència Catalana de Turisme, Turespaña i Turisme de Barcelona

ORGULL

d'història

*

28 DE JUNY

Dia Internacional de
l'Orgull LGBTBI+

Orgull, memòria i justícia! **Orgull de totes les persones que van obrir camí** i van fer possible que avui, als nostres pobles i ciutats, puguem viure lliurement la diversitat afectiva, sexual i de gènere.

www.diba.cat/lgtbi

**Diputació
Barcelona**

Aurora Picornell, un símbol actual

Francisca Garí Perelló i Catarina Barceló Morey, UGT Illes Balears

Aurora Picornell denunciava l'explotació de la classe treballadora, ja es mostrava com una gran propagandista de l'ideari d'esquerres i feminista. Ho feia publicant articles en el diari comunista *Nuestra Palabra*, que repartia pels barris, tallers i fàbriques. En aquell temps, marcats per la repressió i l'ascens del feixisme a Espanya, lidera vagues i organitza reunions clandestines. Precisament, és un dels seus articles que la du a ser empresonada a Palma l'any 1935 i des d'allà publica un escrit denunciant les males condicions de vida de les dones dins la presó.

Va lluitar de manera infatigable contra la desigualtat, i el seu carisma la va fer guanyar l'estima dels seus companys i l'odi de les classes dominants. Va ser reconeguda com una magnífica oradora que inspirà moltes dones a unir-se a la lluita política i és d'aquí on sorgeix el nom de *les Roges del Molinar*, barri obrer de Palma on vivien i treballaven. En aquells temps, era possible creure en la cultura, la defensa dels drets humans i laborals i la il·lusió per un futur lluminós.

Stolperstein d'Aurora Picornell Femenias

Les *Roges del Molinar* varen ser afusellades el 5 de gener de 1937. Eren cinc dones que comptaven amb edats d'entre 22 i 61 anys. Varen ser assassinades en el cementiri de Porreres (Mallorca), després de, dies abans, haver estat retingudes, torturades i violades salvatgement per un grup de falangistes que, a més, varen exhibir la seva roba interior tacada de sang com a trofeu.

Eren i són anomenades així, *les Roges del Molinar*, per la seva filiació als moviments progressistes. D'entre elles destacava, per la seva implicació en la lluita obrera, Aurora Picornell Femenias, dirigent a les Illes del Partit Comunista. N'Aurora va néixer a Palma l'any 1912. La seva família li va inculcar uns ideals de classe i lluita obrera. Per això, molt aviat s'introduí en els cercles polítics, culturals i sindicals.

Aurora era dona, obrera, feminista i d'esquerres, el que la feia un personatge rellevant dins el col·lectiu socialista, en la Mallorca eminentment rural dels anys vint. En els començaments de la República, Aurora participà en la fundació del sindicat de sastresses per defensar els drets laborals d'aquest col·lectiu de dones treballadores. Degut a aquesta tasca, anà a viure un temps a València, on coneix el Heriberto Quiñones, membre del partit comunista i personatge misteriós de qui se'n desconeix l'origen (es diu que es podria tractar d'un comunista de la regió de Moldàvia), amb qui va ser mare d'una nina, n'Octubrina Roja, nom pres d'una heroïna de cinema rus i que, anys després, el règim franquista va canviar-li per *Francisca*.

Instal·lació commemorativa a la seu de la UGT Illes Balears

Poc temps després, l'esperança es torna tragèdia quan els colpistes es fan amb el poder i comencen la destrucció sistemàtica de tot el que la República havia construït. També de les persones que tant havien lluitat per fer d'Espanya un país de persones cultes, lliures i amb drets. Aurora i les seves companyes van ser empresonades i maltractades, fins que la nit de reis de 1937 varen anar a cercar-les per torturar-les i afusellar-les.

Les Roges del Molinar no només van fer front al feixisme, sinó també a les normes patriarcales d'una societat que relegava les dones a l'àmbit domèstic. Són un exemple de feminisme que serveix per recordar-nos el paper fonamental que les dones han tingut en les reivindicacions socials i polítiques. Elles van demostrar que també podien ser líders i agents de canvi en un entorn hostil.

L'assassinat d'Aurora Picornell va ser un acte deliberat de terror polític. Les autoritats franquistes van intentar esborrar-ne la memòria, però el seu llegat ha sobreviscut gràcies als esforços d'historiadors, col·lectius feministes i organitzacions de memòria històrica. Per això, va ser tan difícil trobar les seves restes i el dia que això va succeir, el 2021 al cementiri de Son Coletes a Manacor, el govern d'esquerres d'aquell moment a les Illes va dir: «Estem molt orgullosos d'haver-la trobat perquè els seus botxins volien fer-la desaparèixer i esborrar-la de la història; però no ho han aconseguit». Molt emocionant!!! A la mateixa fossa es van trobar els ossos de les seves companyes en la lluita, totes elles amb signes d'haver estat apallissades abans de ser executades. Aurora presentava fractures derivades de les tortures i tres trets al cap. A devora tenia una ploma estilogràfica, la mateixa que utilitzava per defensar les seves idees, les quals no varen poder matar.

La Llei de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears 10/2016, 13 de juny, per a la recuperació de persones desaparegudes durant la guerra civil i el franquisme (Llei aprovada per un govern progressista) i la perseverança varen fer possible la troballa al cementiri de Manacor. Aquesta llei és popularment coneguda com a *lleï de fosses* perquè creà una comissió tècnica de desapareguts i fosses. Entre d'altres, una de les seves funcions era, precisament, elaborar un mapa de llocs d'enterrament i un llistat de persones desaparegudes per tal de poder realitzar una recerca efectiva. A Mallorca, aquesta tasca es veu impulsada de manera molt important per l'Associació Memòria de Mallorca, col·lectiu de ciutadans i ciutadanes compromesos amb la recuperació de la memòria històrica de Mallorca amb relació als fets de la guerra civil i la posterior repressió franquista, com ella mateixa explica, i que tant han treballat perquè no es defalleixi mai en aquesta lluita contra l'oblit i la negació.

Aurora amb la seva filla, Octubrina Roja

Recentment, la memòria de *les Roges del Molinar* i la seva lluita ha estat objecte d'un ultratge nou. Gabriel Le Senne, diputat autonòmic de Vox i president del Parlament de les Illes Balears, va esqueixar la fotografia d'Aurora Picornell que dues

diputades socialistes exhibien durant una sessió de treball. Aquest acte simbòlic, que el protagonista ha excusat com un intent de mantenir l'ordre a la sala, ha generat una onada d'indignació en la societat progressista mallorquina i espanyola.

L'acció de Le Senne no només mostra un menyspreu cap a la figura d'Aurora Picornell, sinó també cap a la lluita per la memòria històrica i els valors democràtics. És una declaració que les forces reaccionàries continuen intentant silenciar i desacreditar les veus del passat que van lluitar per un món més just.

Ja sabem què representa Vox. En la passada legislatura, un diputat de Vox va dir a seu parlamentària que «s'hauria de fumigar la Direcció General de Memòria Democràtica i la Secretaria General de Memòria Democràtica perquè estan plenes de paneroles». No va dir *gasar* com varen fer els nazis, va dir *fumigar*, però quasi...

Aurora Picornell i *les Roges del Molinar* representen un exemple de coratge, compromís i resistència. En un moment en què els discursos ultranacionalistes tornen a guanyar terreny, és més important que mai reivindicar-ne la lluita i el llegat. Recordar-les no només és un acte de justícia històrica, sinó també una passa cap a la construcció d'una societat més igualitària i lliure.

Davant els intents d'esborrar la seva història, és fonamental que seguim recuperant i difonent la memòria dels qui van donar la vida per la llibertat i la dignitat humana. Aurora Picornell i *les Roges del Molinar* ens van deixar un llegat que no s'ha d'oblidar: el de la lluita incansable per un món millor. En honor a la seva memòria, organitzacions civils i moviments socials continuem treballant per recuperar els noms de totes aquelles persones que van donar la vida durant la repressió franquista, per assegurar-nos que el seu sacrifici inspire les generacions futures. **LI**

La cuina de l'escriptura dels historiadors

Joan Tudela, escriptor i periodista

Josep Maria Corral, fotografiat per Maria Lorenzo

David Ballester, fotografiat per Daniel Sirera

És curiós. Diaris i revistes parlen sovint de la cuina de l'escriptura de poetes i novel·listes, però gairebé mai de la dels historiadors, que és tant o més interessant. Parlem-ne, doncs. I així com conèixer la cuina –en el sentit literal de la paraula– no ens fa perdre la gana, la prova és que cada cop més restaurants tenen la cuina a la vista de tothom, saber com treballen els historiadors ens pot animar a llegir –encara més– llibres d'història.

Hem triat tres cuiners diferents, l'un és un historiador local, l'altre és un historiador nacional i l'altre és un

historiador sectorial. Ens hem fixat en cada cas en dos plats, l'obra més recent i l'obra magna de cada autor.

Cuiner **Josep Maria Corral**, plats *Quan les Cases Barates eren a Santa Coloma de Gramenet* (editorial Llop Roig) i *El PSUC a Santa Coloma de Gramenet* (Carena). Cuiner **David Ballester**, plats *Una historia de la policía española: de los grises y Conesa a los azules y Villarejo* (editorial Pasado & presente) i els tres volums sobre la història de la UGT de Catalunya

(editats per la Fundació Josep Comaposada). Cuiner **Jaume Fabre**, plats *Cròniques del fang: quan els diaris van donar veu als barris* (editat per l'Ajuntament de Barcelona) i *Tots els barris de Barcelona* (vuit volums) i *Els barris de Barcelona* (quatre volums), coautor d'aquesta obra magna, **Josep Maria Huertas**.

Com que la feina de l'historiador a la cuina és polifacètica, dediquem un apartat a cadascuna de les facetes d'aquesta feina.

La motivació és sempre la voluntat d'omplir un buit de la historiografia

Motivació. El vincle personal amb el tema a historiar pot ser-hi o no. David Ballester mai no ha sigut ugetista i mai no ha sigut policia. Jaume Fabre, en canvi, va viure com a periodista en actiu els anys daurats del periodisme social. Josep Maria Corral forma part de la història del PSUC de Santa Coloma, però no havia ni nascut quan el marge dret, aigües avall del Besòs, de la seva ciutat va ser annexionat a Barcelona. La motivació és sempre la voluntat d'omplir un buit. De vegades, el fet de fer-ho posa en evidència altres buits similars de la historiografia. La publicació d'una història sòlida sobre el PSUC a Santa Coloma és una crida clara a estudiar les històries del PSUC a Badalona, a Sabadell i a Terrassa. Hi ha casos, com el de la història de la policia espanyola, en què allò que més crida l'atenció és que el buit s'hagi mantingut obert durant tants anys, malgrat la importància del tema. Però tot i que la motivació principal és sempre omplir un buit, cosa que és en definitiva el que justifica l'obra, n'hi poden haver alhora d'altres, de motivacions; per exemple, en el cas de *Cròniques del fang*, completar obres anteriors del mateix autor sobre la premsa de Barcelona.

Coberta del llibre sobre les Cases Barates

La primera feina d'un historiador és delimitar bé el tema i el període temporal a estudiar

Tema. La primera feina d'un historiador quan entra a la cuina és delimitar bé el tema i el període temporal a historiar. Les tres branques de la policia espanyola (Guàrdia Civil, Policia Armada / Policia Nacional i Cos General/Superior de Policia, inclosa la famosa Brigada Política Social de la dictadura) entre el 1939 i el 2024. El periodisme social a Barcelona entre el 1966 i el 1983. El PSUC a Santa Coloma de Gramenet entre el 1936 i el 1979. Les Cases Barates entre el 1900 i el 1945. Si és una obra en diferents volums, caldrà delimitar-los. La història de la UGT de Catalunya entre el 1888 i el 1936; els anys de la guerra; del 1939 al 1976. Així i tot, els temes delimitats han de ser tractats sempre dins el seu context, això és bàsic. També és important de calcular amb sentit de la realitat l'espai a dedicar a cada apartat del tema estudiat: el volum sobre la UGT de la guerra (només tres anys) és tan o més gruixut que el de la UGT anterior (48 anys) i el de la UGT durant el franquisme (37 anys). Un cop ben delimitat globalment el tema de l'obra a cuinar, cal repetir l'operació en cada capítol i així crear l'estructura del llibre, que no ha de ser un guió de ferro, sinó que pot canviar una mica durant les fases de la recerca i la redacció.

Coberta del llibre sobre el PSUC

Fonts. Els ingredients de la cuina de l'escriptura dels historiadors són les fonts d'informació; però l'autor ha de tenir una bona visió de conjunt per poder treure'n profit. Fonts primàries, que són aquelles que corresponen al moment històric estudiat: premsa de l'època (textos i fotografies), cartells, documentació interna i correspondència. Fonts secundàries, que són posteriors: bibliografia i articles. També són fonts secundàries les basades en la memòria personal: autobiografies i aportacions orals. Des de fora de l'ofici d'historiador, tendim a pensar que aquestes últimes tenen una gran credibilitat, perquè representa que són el record viu d'algú que hi era. Però tots tres historiadors coincideixen a malfiar-se'n. Perquè els nostres records canvien amb el pas dels anys, perquè tots tendim poc o molt a autojustificar-nos o, senzillament, perquè no ens vam assabentar prou del que passava al nostre voltant quan vam viure un fet històric. De manera que els nostres cuiners prenen tota mena de precaucions amb les fonts basades en la memòria personal i sempre miren de confirmar el que ha dit una font oral. A *Cròniques del fang*, Jaume Fabre inclou un apartat amb un títol eloqüent: *Les trampes de la memòria*, en què

Els ingredients de la cuina de l'historiador són les fonts d'informació

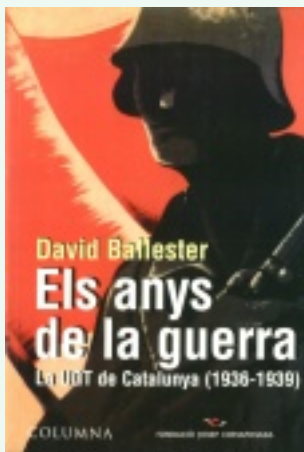
qüestiona amb gràcia l'autenticitat – no pas la sinceritat– de les històries orals. Ara, una cosa positiva sí que tenen, les fonts orals, i és que, involuntàriament, donen pistes que obren els ulls de l'historiador sobre aspectes inesperats del tema estudiat. Però, evidentment, els grans temples de les fonts d'informació dels historiadors són els arxius. N'hi ha d'excel·lents, però també n'hi ha de poc endreçats i fins i tot d'inaccessibles, com els arxius policials espanyols. Per això David Ballester ha escrit la història de la policia espanyola basant-se només en fonts secundàries i per sort n'ha tingut prou, perquè n'hi ha moltes. Un cop el plat del tot cuinat, és a dir, el llibre d'història publicat, el lector interessat ha de poder conèixer les fonts d'informació i val a dir que tots els llibres comentats aquí faciliten aquesta tasca al lector, encara que de maneres diferents. A la història de la policia espanyola, al costat de la bibliografia i la llista d'arxius consultats, hi trobem una relació molt extensa de notes indicant la font; en canvi, a *Cròniques del fang* les fonts d'informació formen part del cos del llibre, que per cert inclou moltes fotografies amb el peu de foto ben detallat i al final un índex onomàstic.

Redacció. El gremi dels historiadors, en última instància, produeix més que res llibres i articles; però què és el que singularitza l'escriptura dels historiadors? A veure. L'escriptura és sempre un procés, que té tres fases que responen a aquests tres verbs: preescriure, escriure i reescriure. Escriure, és a dir, fer el primer redactat, i reescriure, o sigui, polir-lo fins a donar-lo per bo, són feines que no singularitzen l'historiador, perquè les fa de la mateixa manera que els altres professionals que escriuen. Ara bé, la preescriptura, que és tot allò que hem de fer abans d'escriure la primera paraula d'un llibre, sí que és específica dels historiadors: abans de redactar la primera ratlla d'un llibre, l'historiador ha hagut de fer una gran feina de recerca. Aquesta és la singularitat de l'escriptura de l'historiador. Després, és clar, com tothom, haurà d'escriure i reescriure amb rigor, amb claredat, amb amenitat.

Coberta del llibre sobre la policia

Ètica. L'ètica professional és present a tots els oficis i no només als que tenen un col·legi professional que vetlla pel compliment del codi deontològic. Aquí parlem de l'ètica dels historiadors. La novel·la històrica no és història, és novel·la. El cinema històric no és història, és cinema. A veure. Per començar, l'historiador ha de comprovar-ho tot, si pot ser en més d'una font d'informació. Si un fet no ha pogut ser comprovat, encara que sembli probable, ha de deixar-ho clar al lector. D'altra banda, l'autor ha de contenir la pròpia indignació davant els fets històrics indignants, ha de deixar que sigui el lector el que arribi a les seves pròpies conclusions a partir de les dades i les anàlisis que ofereix l'obra: és el que fa David Ballester a la història de la policia espanyola. I per damunt de tot cal pensar sempre en el lector: què necessita saber per tenir una bona visió de conjunt del tema. I finalment tenir tothora present aquest lema: la veritat sigui dita. Val a dir que tots els llibres aquí comentats compleixen clarament aquests criteris. Però, què passa quan l'ètica de l'historiador brilla del tot per la seva absència? Doncs que ens trobem davant d'obres que fan veure que són llibres d'història, però que en realitat són pamflets ideològics, que defensen tesis històricament indefensables, sense cap treball seriós de recerca al darrere.

Coberta d'un dels llibres sobre la UGT

Coberta de *Cròniques del fang*

Conclusions. Un cop llegit un llibre d'història, el lector l'ha de pair, és a dir, arribar a les seves pròpies conclusions. Fem-ho. A Santa Coloma de Gramenet, el PSUC va ser el partit de l'antifranquisme i va viure tres èpoques diferents: la guerra, la resistència (1939-1965) i la plenitud (1965-1979). La segregació de les Cases Barates del terme de Santa Coloma la vol tothom, la prova és que són dos ajuntaments colomencs de diferent signe polític els que diuen sí a l'agregació a Barcelona, l'ajuntament de Gramenet del Besòs de la República en guerra l'any 1937 i l'ajuntament feixista l'any 1941. Confirmat: la vigília d'una festa és millor que la festa mateixa: l'ambient que van viure de bracet entre el 1966 i el 1983 el periodisme social i el moviment veïnal va ser millor que el que ha vingut després: una època daurada que va omplir els barris de millores i els cors d'esperances. La història de la policia espanyola després de la guerra i fins ara és la història d'un horror, amb unes línies de continuïtat que travessen la dictadura, la transició, els governs socialistes i els del PP: brutalitat, incompetència, morts a trets, tortures, adscripció a l'extrema dreta, impunitat, amb ministres de l'Interior sovint nefastos. Una història terrible, però que algú havia d'explicar.

Publicació. Al restaurant, no és el cuiner sinó el cambrer el qui serveix a taula el plat acabat de cuinar. No és l'historiador sinó l'editorial la que fa que el text original d'una recerca esdevingui un llibre d'història amb cara i ulls (tot i que, durant el procés d'edició, l'autor també hi diu la seva). Aquí, entre els llibres comentats, hem triat tres virtuts diferents a subratllar. A *Cròniques del fang*, el títol, que és excel·lent, perquè evoca alhora el fang dels carrers de l'època i el fang de la corrupció; és un títol que, segons explica el mateix llibre, és obra de l'editor, Eugeni Madueño. A *Una historia de la policia española: de los grises y Conesa a los azules y Villarejo*, el fet que es complementen molt bé el títol i la il·lustració de la coberta, unes figures de guàrdies civils a l'estil dels soldadets de plom; això deixa clar que el llibre també s'ocupa de la Guàrdia Civil, que és per cert la branca de la policia espanyola que té més efectius. A *El PSUC a Santa Coloma de Gramenet 1936 – 1979*, la fotografia de coberta, que és una foto de família de la candidatura municipal del PSUC que va guanyar les primeres eleccions locals, i encarna bé el final feliç de la història de l'antifranquisme del PSUC: el franquisme va ser políticament vençut a la ciutat. Una altra cosa és la pervivència del franquisme encara ara a la policia espanyola. I també entre els jutges i els magistrats de l'Estat espanyol; però aquesta ja és una altra història. [L1](#)

L'historiador ha de comprovar-ho tot, si pot ser en més d'una font d'informació

En la mort de Josep Calzada Doladé
(Aitona, 1950 – Barcelona, 2025)

Una vida de tenaç compromís sindical i polític

Avui diem adeu a Josep Calzada, un company ferm en els seus principis i compromès amb la llibertat, la justícia, la veritat i la igualtat.

En aquest camí per assolir aquests ideals, va militar activament tant en l'àmbit polític com en el sindical, on vam tenir la sort de coincidir. Per aquesta mateixa raó va ser víctima de la repressió política –va perdre la feina per la seva militància–, i també de la injustícia: va patir personalment una sentència injusta dictada per un jutge que, anys després, seria apartat de la carrera judicial per prevaricació. Aquella sentència va posar en dubte la seva honestetat, la seva reputació i, fins i tot, la seva llibertat.

Des del sindicat vam estar al seu costat amb constància i fermesa en totes aquelles batalles, que finalment vam guanyar. En aquest trajecte vam tenir la sort i l'honor de conèixer-lo més a fons, tant a ell com a la seva família, i això ens va reforçar en el coratge per lluitar contra la injustícia i en defensa de la llibertat en tots els àmbits.

Va tornar al món laboral en el sector financer en dues etapes: primer, amb la readmissió que inicialment se li havia negat en no aplicar-li l'amnistia laboral i, més endavant, quan el Tribunal Suprem va declarar nul el primer judici que l'havia condemnat. Aquell segon procés, amb totes les garanties de defensa que abans li havien negat, el va declarar innocent. Amb aquesta victòria a les mans, la seva readmissió va ser immediata, tal com havíem negociat, i va poder continuar la seva tasca sindical, negociant les condicions laborals de les companyes i companys de la seva empresa, amb una confiança i suport mutu que mai es van posar en dubte.

Avui acomiadem el teu cos, però la teva vida i els teus principis continuen vius en el nostre dia a dia i en la nostra memòria. Persones com tu fan que aquesta societat no retrocedeixi i que el compromís sindical es reforci.

Gràcies, company i amic. Fins sempre.

Marisa Fernández

Ens ha deixat el company Josep Calzada. Durant la seva època d'estudiant a la Facultat d'Econòmiques de Barcelona, als anys setanta, va iniciar la seva participació activa en els moviments socials i polítics antifranquistes, un compromís que mantingué tota la seva vida.

L'any 1973 va aconseguir estabilitat laboral a Banca Catalana i es va casar amb Teresa, esposa i companya inseparable que l'ha acompanyat sempre, tant en les dificultats com en la lluita, al costat del seu fill.

El 1975 va ser represaliat per liderar la vaga bancària i acomiadat, iniciant així un llarg recorregut com a afiliat a FEBASO-UGT, i va reclamar la seva readmissió durant quinze anys. Aquest procés el va compaginar amb l'activitat laboral en el sector del comerç, on fou víctima d'una injusta condemna judicial que va desencadenar una nova onada de solidaritat entre tots els qui el coneixien. El cas arribà al Tribunal Suprem, que ordenà la repetició del judici; aquest es va dur a terme el 1996, i el va absoldre de tota responsabilitat. Malgrat la victòria legal, el sofriment va quedar marcat en ell i en la seva família. Cal destacar el poema visual

Poema visual de Joan Brossa dedicat a Josep Calzada

que Joan Brossa, coneixedor del cas i amic personal, li va dedicar.

L'any 1991, gràcies a la gestió de la UGT, va ser readmès al Banc de Comerç, posteriorment integrat a Caja Madrid i més tard a Bankia, on va continuar exercint de representant sindical i secretari general de la secció sindical de Catalunya fins a la seva prejubilació l'any 2010. Va mantenir el seu activisme social mentre la salut li ho va permetre.

En la darrera etapa de la seva vida, va lluitar contra la malaltia, sempre al costat de la seva esposa Teresa, la família i els amics. La seva trajectòria i esforç són llavor de la revolució que farà realitat els anhels dels treballadors i dels pobles.

José Manuel Ocaña

LT

Qui som?

L'Obrador d'històries és una petita associació de barri de l'Eixample que es va crear el juny de 2013 al local 2 al carrer Calàbria 199 de Barcelona (08029) amb l'empenta de l'Elisabet Alemany i de la Carme Ripoll amb suport de tota la seva família. Les han acompanyat una llarga llista de col·laboradors que en algun moment han estat professors o han ajudat en l'organització i el desenvolupament de totes les activitats literàries, artístiques, de diferents àmbits de la cultura. No puc deixar d'esmentar les persones que ens han acompanyat més temps: la Mireia Broca i l'Anna Pascual, que encara és una de les nostres professores estrella.

Actualment, les noves incorporacions de col·laboradors habituals —que encara no se citen a la web i que ens resulten imprescindibles— són la Roser Hernández en la gestió i la Bea Cabezas, el Jordi Cantavella i Ramon Pardina en la docència, i molts altres esporàdics.

El nostre claustre de professors no està tancat, i a la web falten molts noms que han fet algun curs amb nosaltres, com l'Andreu Martín o Anna M. Villalonga. Una llarga llista que ens permet tenir l'habilitat de fer cursos i tallers a mida per a gent que ens demana una àrea especialitzada de la literatura, per a la qual busquem el docent adequat a la matèria. També els grups que tan sols volen fer d'una activitat solitària una experiència comuna.

Què fem?

Principalment, gaudir de la literatura! Som una colla de lletraferits que compartim l'art, l'ofici i el plaer d'escriure i llegir. Els alumnes que ens arriben són variats en edat, formació i objectius, els uneix les ganes d'escriure i fer-ho bé.

Els cursos formatius tenen una duració de 60 hores distribuïdes en tres trimestres de 20 hores cada un. Els alumnes s'inscriuen a cada trimestre i no estan obligats a continuar els altres dos.

«Els primers passos de l'escriptura» és el curs bàsic on s'ensenyen les regles bàsiques d'escriptura creativa i des de la primera sessió es posen deures d'escriptura a partir de la teoria que s'ha explicat. Els escrits es corregeixen a la següent trobada de manera comunitària. Els alumnes que fan els tres trimestres, han d'acabar el curs amb un projecte d'escriptura per elaborar al curs superior.

«La caixa d'eines de l'escriptura» és el curs avançat i té com a objectiu aprofundir en aspectes com estructura, personatges, consistència del relat, etc., és a dir, arribar a una escriptura professional.

Els tallers s'adrecen a àrees específiques d'Espectura, Humor, Gènere negre, Històric, Guió, etc., la llista és llarga, acostumen a durar 8-10 hores.

El curs que més ens agrada és el de Joves per a noies i nois a partir de deu anys, però és complicat d'organitzar per la quantitat d'activitats que fan les criatures i la dificultat de trobar com a mínim quatre alumnes que tinguin disponible el mateix dia de la setmana.

La pandèmia ens va ensenyar a fer cursos i tallers a distància i ara, a qualsevol de les sessions presencials que impartim, els alumnes s'hi poden connectar en línia, sigui per un motiu circumstancial d'aquell dia o per un motiu permanent com viure fora de Barcelona o tenir dificultats per desplaçar-se.

Que nosaltres sapiguem, nombrosos alumnes han participat i guanyat, o han quedat finalistes, en premis literaris; alguns han publicat contes infantils, d'altres han participat en reculls de contes curts, n'hi ha que han publicat novel·les. L'últim que ha arribat al nostre coneixement acaba de publicar una novel·la de gènere negre amb Voliana editorial.

Durant deu anys vam convocar un premi literari de narrativa curta, però la poca participació i la dificultat de trobar un relat prou bo per publicar-lo a la revista de l'Associació de Veïns i Veïnes de l'Eixample, ens va fer desistir de continuar.

Ser una escola petita i sense pretensions ens permet adaptar-nos amb rapidesa als reptes que se'ns presenten, com fer cursos d'encàrrec per a centres cívics, escoles, o tenir un equip disposat a fer tutories per millorar els relats d'escriptors novells a un preu assequible.

A què ens atrevim?

Doncs sí, som atrevits. El 2018 vam muntar una editorial: Obrador editorial, S. L. La pandèmia ens va fer molt de mal i alguns que s'havien apuntat a l'aventura ho van haver de deixar, però vam decidir seguir lluitant i continuem publicant els llibres que ens agraden si l'economia ens ho permet. Podeu veure el que s'ha fet fins ara a www.obradoreditorial.com. També, qui estigui interessat a saber què estem fent, a les xarxes ens pot seguir a [@obradordhistories](https://twitter.com/obradordhistories), [@obradoreditorial](https://twitter.com/obradoreditorial), [@carmeripoll3](https://twitter.com/carmeripoll3).

I continuem!

[Fragment 1]

llavors, immersa en aquella inèdita i alcohòlica clarividència, ho va començar a entendre tot: en Josep, en realitat, no era dolent, o almenys no ho era més que els altres... Som, va pensar, un autèntic escamot de farsants. Amb els ulls entretancats, els braços repenjats a la barra i el cap adormit sobre els colzes, com correspon al bon bevedor després de fer la feina, va poder visualitzar els actors que deambulaven per la tramoia de la seva vida i per primer cop li va semblar veure'ls tal com eren en realitat: tots, inclosa ella mateixa, voltaven per l'escenari del món com una colla de personatges cecs, sords i muts, que ni es veien ni es reconeixien entre ells, però que s'anaven fent mal els uns als altres mentre es movien a les palpentes i buscaven, amb la convicció de merèixer-la més que ningú, la seva improbable felicitat.

[Fragment 2]

Hi ha qui pensa que no tens cor i que només calcules, analitzes i classifiques les coses per treure'n el millor partit, però jo sé que la Carlaritat és molt més que això. El que passa, estimada amiga, és que si la meva presó ha estat la por, la teva es diu orgull. Et conec tan bé! Tot sempre sota control i de cap de les maneres reconèixer, ni als altres ni a tu mateixa, el que no t'acaba de funcionar. Aquesta és la teva condemna, ara ja t'ho puc dir i aquest cop no em podràs replicar. Però jo sé que sota aquesta façana d'orgull hi bateguen moltes declinacions... Carla, Carlae, que bonics són els teus noms!

Iolanda Barenys

Fragment de *L'home de la porteria*

Ès dijous 28 d'abril del 1988. Falten només dos dies per un partit del Barça contra el Madrid al Camp Nou. A les redaccions esportives de tot el país, els telèfons sonen per sorpresa. El compte enrere a l'esclafit d'una bomba. Els jugadors del Barça convoquen tots els mitjans a una roda de premsa a l'Hotel Hesperia de Barcelona. Ningú sap què diran. Ningú, excepte —segons afirmaran fonts del club més endavant— una persona que regenta un despatx del Palau de la Generalitat, molt proper al del president Jordi Pujol. L'altre que ho sap és Joan Gaspart, vicepresident del club i propietari de l'hotel on serà la roda de premsa. L'ha trucat el mateix director per alertar-lo que els jugadors havien reservat una sala. Una sala, a casa seva. Quin ultratge. Gaspart, que havia portat personalment les negociacions amb la plantilla, va preguntar acte seguit a Luis Aragonés si ell també seria amb els jugadors i l'entrenador va contestar: «Si no voy no vamos a ganar ni un partido más y me vais a echar, si voy, el domingo le ganamos al Madrid».

Els periodistes es dirigeixen apressats a l'hotel, amb el somriure inconscient i maliciós que se'ls dibuixa davant les notícies possibles catastròfiques. I aquesta ho pot ser. La sensació és que està a punt d'esdevenir-se un fet històric, o almenys mai vist. L'ambient al Camp Nou era enverinat. El Barça ha fregat posicions de descens durant molts moments de la temporada, l'estrella de l'equip Bernd Schuster està enfrontat amb l'afició, Luis Aragonés ha tornat a la banqueta després d'un quadre de depressió i aquest dissabte han de fer el passadís al Madrid com a campió de Lliga, a falta de quatre jornades pel final, la tercera que guanyen de forma consecutiva. El regnat blanc, amb un màxim goleador que el Barça tenia fitxat quatre anys abans però va desestimar per decisió tècnica, Hugo Sánchez, sembla no tenir fi. La 87-88 és, segons tothom, la pitjor temporada del Barça, només salvada per un gol agònic d'Alexanco a la final de la Copa del Rei, que ha evitat que el Barça quedés fora de les competicions europees per primer cop a la seva història.

Josep Lluís Núñez, tancat al despatx de la seva empresa al carrer Urgell, remou compulsivament el crucifix que sempre du a la butxaca dels pantalons i que l'ajuda a calmar els nervis en les situacions difícils —i aquesta, sens dubte, és la més difícil des que és president. És fàcil imaginar-lo sol, en aquell despatx ara convertit en un búnquer, mirant per la finestra, pensatiu, amb el seu posat hieràtic i lleugerament enravenat, com si amb l'actitud altiva volgués compensar la seva manca d'alçada. Potser contempla des d'allà dalt tot l'imperi immobiliari que ha construït a la ciutat. És una imatge tòpica d'un magnat, però és que ell es correspon amb la imatge tòpica i cinematogràfica d'un magnat. Té una taula gran, ovalada com a les pel·lícules, i un botó sota la

fusta per avisar la secretària quan la necessita. Podria ser el despatx de *Ciudadà Kane*, o de Paul Newman a *The Hudsucker Proxy*. Engega un petit televisor que hi ha al despatx. Probablement sintonitzi TV3, la Televisió Nacional de Catalunya, amb qui manté una relació tensa des dels temps de l'Alfons Quintà. Mònica Huguet dona la notícia del que a hores d'ara ja es coneix com a Motí de l'Hesperia. Pensa (i això, més que probable, és segur) que TV3 no desaprofita cap ocasió per fer-li mal, i aquesta és la gran ocasió. Durant anys, la directiva farà córrer la brama que la cadena havia arribat abans d'hora a l'hotel perquè ja sabia el que passaria, abans fins i tot que els mateixos protagonistes. Alhora, si fa no fa, de l'inquilí del despatx adjacent al del president de la Generalitat. La càmera fa una panoràmica pels rostres dels jugadors de la plantilla, l'un darrere l'altre, tan concentrats com si anessin a jugar una final, però ara vestits de carrer: el capità Alexanco, Víctor Muñoz, Paco Clos, Julio Alberto, Lobo Carrasco, Zubizarreta, Calderé, Nayim, Cristobal, Moratalla, Urruti, Robert Fernández... Hi són tots els jugadors. Tots, menys Schuster, que ja ha arribat a un acord amb el Madrid per a la propera temporada, i Gary Lineker i el jugador del planter López-López, per motius personals.

Alexanco pren la paraula, llegeix un comunicat de set punts sense aixecar la vista del full en cap moment i, finalment, deixa anar la bomba: malgrat que aquesta decisió és dret dels socis del club —diu— els jugadors de la plantilla del Barça demanen la dimissió del president.

El crucifix és a punt d'esmicolar-se a les mans de Núñez.

Núñez va arribar a la presidència del Barça el 1978 amb la promesa de convertir-lo en el millor club d'Europa. Ras i curt. Un Barça que estigués a l'alçada en títols i prestigi internacional de la massa social i la força simbòlica que tenia. Un Barça que guanyés, per fi, la somniada Copa d'Europa. Fins llavors, era un equip de segona categoria, eternament per sota del Madrid, avesat a conformar-se amb una Lliga escadussera de tant en tant i a aixecar copes de Fires o del Mediterrani. «Per un Barça triomfant», deia el seu eslògan de campanya. Ara, una dècada després de la seva elecció, és més lluny que mai d'assolir aquell objectiu. Només ha guanyat una Lliga en deu anys, s'ha gastat més diners que cap altre club al món i arrossega el trauma d'haver perdut la final de la Copa d'Europa a Sevilla dos anys abans, contra un rival desconegut, pràcticament amateur, amb la grada a vessar d'aficionats culers i sense haver marcat ni un gol a la tanda de penals. Una humiliació sense pal·liatius. Un ridícul històric. És el punt més baix de la seva presidència. El públic del Camp Nou, dia sí dia també, crida «Barça sí, Núñez no», Hisenda el persegueix i fins i tot el president de la Generalitat, Jordi Pujol, dirà uns dies després del motí que el Barça necessita un canvi de rumb. Ningú no sembla fer-li costat. I ara, els jugadors. Està tan

sol metafòricament, com físicament. Potser seria el moment de deixar-ho córrer. «Maria Lluïsa, anem-nos cap a casa». Segur que ella li donaria suport. De fet, li acaba de fer un ultimàtum. O el Barça o jo.

Tot i que els jugadors, forçadament asèptics i rígids, amb una gravetat que contrasta amb l'habitual frivolitat dels futbolistes, havien dit que només llegirien un comunicat, els periodistes volen fer preguntes. S'esforcen per no deixar escapar la presa. Tot allò és massa sucós. I a poc a poc, els jugadors es deixen anar. Víctor Muñoz, al costat d'un Luis Aragonés amb la mirada clavada a terra, assegura que ha arribat a la conclusió particular que Núñez «no s'estima el Barça, ni s'estima l'afició, sinó que només s'estima a ell mateix». Com pot dir que no s'estima el Barça? S'estima el Barça més que ningú. Li ha donat els millors anys de la seva vida. Qui és un simple assalariat per dir el contrari? Després pren la paraula Carrasco. Si Núñez fos un home llegit, probablement pensaria «Tu també, Brutus?». L'ha tractat com un fill i li va posar un llit al Camp Nou quan encara no existia la Masia perquè pogués fugir d'una pensió putrefacta de les Rambles. Va ser ell qui va parlar amb l'entrenador per fer-lo debutar. Un dijous abans de partit li va dir a Lucien Müller: «El niño tiene que jugar». I ara li paga així. Acaba de dir que el president del Madrid és millor que ell. El coneix i sap com fer-li mal.

El Motí de l'Hesperia no arrenca d'ara, s'ha anat coent a poc a poc. Per poder pagar els sous milionaris amb què havia aconseguit portar grans estrelles al Barça i, de pas, solucionar un conflicte amb la marca Meyba, Núñez es va empescar una nova modalitat de contracte: per una banda, un sou que declarava a Hisenda de forma regular, i per l'altra, un amb el concepte «drets d'imatge» que cotitzava a la baixa. Sempre ha estat una ment privilegiada pels diners, capaç de veure-hi el que d'altres no poden. En paraules de Calderé: «Va arribar un dia en què el club em va plantejar: ara pagarem així perquè ens beneficia a tots». Em van assegurar que era legal o que ho seria aviat. A mi em va semblar bé. «I si hi ha problemes?», vaig preguntar. «No et preocupis, no n'hi haurà, i si n'hi ha, ens en farem càrrec». Ara, Calderé, vestit amb un polo de ratlles blaves i grises, escolta els seus companys de vestir amb una expressió que evidencia de totes totes que aquella promesa no es va complir.

Hisenda va alçar la llebre i va reclamar una milionada als jugadors en forma de deutes. El vestidor diu que Gaspart els va prometre que el club pagaria la diferència. «Esto os lo arreglamos si nos ganáis un título», els va assegurar en una reunió al vestidor. El títol es va guanyar, però Núñez no ho va acceptar. El que estava signat, estava signat. Ell sempre ha estat un legalista. Si Gaspart ho va prometre de veritat o s'ho van inventar els jugadors, ningú, fora dels presents en aquella reunió, ho pot corroborar del cert. En tot cas, tothom sabia que ell no podia

prometre res. Només Núñez tenia la clau de la caixa. El club de futbol amb més pressupost del món funciona igual que una pastisseria tradicional de barri.

La roda de premsa s'ha acabat. Cares llargues, de funeral. La sensació que acaben de deixar un cadàver a la sala. Fins i tot a Jesucrist també el van crucificar, va dir Núñez un cop. Més desencisat que enrabiat, apaga el televisor. L'any que ve hi ha eleccions. Quin sentit té tornar-s'hi a presentar? Quines opcions té de guanyar? Convergència, que maniobra des del 78 per tenir un president afí al catalanisme polític, té un any sencer per buscar el candidat idoni i forjar una alternativa, aquest cop sí, invencible. Per què hauria d'allargar l'agonia un any? No seria estrany que en algun lloc de la taula oval tingués un full en blanc a punt per redactar la seva carta de dimissió. O millor encara: que truqués a la secretària personal perquè prengués nota del que digués, caminant en cercle per l'habitació amb les mans aferrades a l'esquena, tal com feien els homes de negocis de l'època. Prem el botó del comunicador que té sota la taula. Fa passar la secretària. Amatent, s'ajusta la faldilla i s'asseu. «Prengui nota. 28 d'abril del 1988. Avui, deu anys després de la meva presa de possessió, he decidit deixar el meu càrrec com a president del Barcelona.» (Segurament diria Barcelona, no Barça, ni Futbol Club Barcelona.) «Han estat anys de dedicació al club i, sobretot, al soci, en què no se m'han estat degudament reconeguts els mèrits que em tocaven i...»

No. És clar que no. No va així. Prem el botó del comunicador que té sota la taula. Fa passar la secretària. Amatent, s'ajusta la faldilla i s'asseu. Dempeus, potser sense ni tan sols deixar de sotjar la finestra, li demana un nom i un número de telèfon de l'agenda. No hi parla des que va ser elegit president. El va ajudar a guanyar les eleccions, potser ho torni a fer ara. La secretària el va a buscar a una agenda voluminosa, escrita a mà, que conté els números dels empresaris, futbolistes, polítics i periodistes més influents d'arreu. A Núñez li reca marcar-lo, perquè és un número de telèfon estranger i costa diners. No és la solució que voldria. No és la solució que li demana el cos. És l'única solució que li queda. Una aposta a tot o res. Un salt al buit. Remou el crucifix de la butxaca un cop més i pren aire. A contracor, s'hi llença, amb l'esperança que el reculli un home que canviï la història del Barça. Un àngel volador.

Ramon Pardina

Lliçó de piano

Un matalàs amb forats de cigarrets, una taula ratllada a ganivetades i dues cadires de tres potes trenquen la buidor d'un pis abandonat del Raval. És el menjador, quadrat i petit, del que un temps enrere devia ser la llar d'una de tantes famílies que han deixat el barri. La Sara, un sac d'ossos de disset anys, jeu a terra, sobre uns cartrons, mig recolzada a la paret que en els bons temps devia ser blanca, sense les pintades de frases mudes dels ocupants que han anat passant. De cintura cap avall es cobreix amb un llençol de floretes grogues. La suor li regalima pels cabells llargs de tons daurats i empresonats en una cua baixa fins a la samarreta de tirants, negra i cada vegada més molla, a mesura que passen els minuts i augmenta la xafogor. És 23 de maig. La tela blau cel tacada d'excrements de coloms que fa de cortina de la finestra que dona al carrer continua quieta, com la Sara. No corre ni un sospir d'aire. Només es colen els sons deformats de mots estrangers d'una parella mal avinguda i les llums taronges que marquen el toc de queda i que reboten al sostre orfe de làmpara. D'aquí un quart d'hora serà mitjanit. Una bombeta nua sobre un peu de ferro rovellat il·lumina el racó on es troba la Sara.

La Sara segueix remenant el plat sense menjar. L'Àlex se la mira i somriu apropant-li el mòbil a la cara:

—Ja ha sortit.

Ella deixa de moure la cullera i clava els ulls a la sopa, espantada.

—Vols llegir-ho?

Ella fa que no amb el cap.

—Tranqui... està bé. L'han trobat.

La Sara segueix remenant el plat, aquest cop més ràpid i amb tanta ràbia que vessa una mica de líquid.

—Aquí diu que els pares..., que som víctimes de la societat.

—De qui?

—De la societat.

—La societat?

—La gent.

—Quina gent?

—Hòstia, tia, tots... la gent... els que vivim... nosaltres!

—Nosaltres?

—Sí, tia, nosaltres, la societat, la... SOCIETAT!

—Nosaltres som víctimes de nosaltres?

—Que estàs *down*?

—No he pres res.

La Sara obre la porta de sortida i mira enrere, a banda i banda... Està sola al carrer. Només dos coloms persegueixen molles de pa imaginàries. Respira fondo. Bufa els cabells tenyits de verd maragda, que no l'han camuflat com esperava. Camina sense pressa pel carrer del Tigre, com una fera engabiada, escoltant el compàs dels seus tacons. El Raval no calla mai. Sempre hi ha alguna música, alguna discussió, alguna confessió de balcó que trenca el silenci. Res a veure amb la solitud de l'Alt Sant Gervasi. No enyora el seu antic barri, però tampoc s'acaba de trobar aquí, on tothom carrega una història dolorosa a l'esquena. Els que han deixat enrere casa seva en un país llunyà. Els que no n'han sortit mai. Ella no sap on pertany. El seu lloc al món se'l va endur la seva germana. Ella era el seu referent en aquesta vida. Ara flota pels carrers de Barcelona sense destí. Els peus no li acaben de tocar a terra, com si la sola de les sandàlies de marca que delaten els seus orígens repel·lís l'asfalt.

Bea Cabezas

Era un dilluns de febrer, un d'aquells dies d'hivern en què el fred és tan rabiós que tenyeix l'atmosfera d'un blau gris desangelat i parisenc. Recordo que era dilluns perquè havia obert jo l'agència de viatges. La Meridiana, a les deu del matí, continuava ben encesa i el local, situat a l'encreuament amb el carrer Antilles —al costat d'un Mercadona i de la botiga de segona mà Más que Nuevo— semblava xuclar cada decibel, amb aquells vidres prims que en Ventura no volia canviar per garrepa. Garrepa per a segons quines coses, clar. Però això ho vaig descobrir més tard.

Cinquanta anys i escaig, prim d'esquena però de panxa grossa, gairebé calb i amb els pocs cabells que li quedaven d'un negre corb ben postís. Roba de marca de temporades remotes que la seva dona li comprava als outlets i un únic cinturó, de cuir marró mig pelat i de funció inútil, perquè

sempre havia d'acabar-se apujant els pantalons amb un gest brusc i matusser. I aquella mania seva de repetir tres cops el nom de les dones amb qui parlava —«Helena, Heleena... Helena», deia repicant els dits sobre la meua taula—, amb una cadència arrítmica sense cap mena de sentit però que a ell li semblava que feia més George Clooney. Aquest era el meu cap, un home *low cost* amb ínfulas de dandi que, per sorpresa meua, resultava irresistible per a segons qui. I és que jo havia arribat a l'agència gairebé dos anys enrere, després d'haver acomiadat la Lourdes, la seva amant de capçalera. De seguida, però, vaig entendre que no m'havia de preocupar de res: en Ventura estava obsessionat amb les dones madures de pits enormes, i jo, en aquell 2017, n'estava a punt de fer vint-i-vuit i no arribo a la talla 85.

Anna Pascual

—Senyoret! Senyoret! Vingui, de pressa! La senyora ha tornat a caure!!

Aquell estiu havia sigut estrany, la calor havia vingut tard i el 3 de setembre feia una xafogor insuportable. La Carmen jeia damunt les canyes vinclades com si, a última hora, hagués volgut agafar-s'hi. A les tomaqueres, encara amb els troncs verds, hi penjaven alguns tomàquets que, ben segur, ja no acabarien de madurar, i les pebroteres eren plenes de flors.

Un escampall de papers escrits a mà voleiava damunt els cavallons humits i les lletres d'alguns fulls es començaven a desfigurar.

Sempre he volgut creure que el darrer brindis el va fer amb els ulls blaus mirant cap al cel, una mica tancats per la irreverència del sol, per tot allò que el temps li havia negat.

—Et tornaràs boja aquí sola, Pepeta. Per què no vens a viure amb nosaltres, almenys durant els mesos d'hivern?

—A ciutat? Allí sí que pararia boja! A més a més, he de ser aquí per si torna en Tomàs. Que trobi la terra preparada i el pinso a taula.

—Pepeta...

Sempre estava temptada d'insistir que en Tomàs no tornaria mai. Com tants d'altres, va desaparèixer durant la Guerra i ningú no en va saber mai més res. Però la Carmen no en parlava, sabia que aquell era l'únic somni de la Pepeta i ja n'havia tingut prou de somnis estúpids tota la vida, però dir en veu alta que en Tomàs tornaria, segur que li feia bé.

De vegades, tenia amb la Pepeta les converses que no havia tingut mai amb ningú, ni amb en José. De fet, la Pepeta era l'única persona a qui la Carmen permetia certes converses, encara que s'acabessin discutint. Com la que van tenir l'últim hivern abans que es morís, el del 1955, aviat faria cinc anys.

La Carmen havia aparegut a Can Canal després de discutir-se amb en José per culpa de l'empresa que ni els nois, ni ell, eren capaços de portar i pel paper que estaven agafant els marmessors, que s'estaven embutxacant massa diners. Tots ho sabien, però ningú no feia res i a ella allò la desesperava. Ningú ja no se l'escoltava. Acabarien arruïnats! A la tarda, com sempre, s'havien assegut davant la llar de foc de la cuina i la Pepeta no es va poder estar de preguntar:

—Es pot saber amb qui t'has discutit aquesta vegada que has vingut cap aquí? Has arribat amb una cara de pomes agres que tira d'esquena. —La Pepeta continuava mirant les puntades que anava fent.

—Amb ningú, no m'he discutit amb ningú.

—Au, va, Carmen, que no em llepo el dit!

—Doncs, si ho saps, per què m'ho preguntes?

—Perquè vull saber per quins set sous et baralles amb la teva família cada dos per tres. A mi, en el fons ja m'agrada, perquè vens aquí uns dies i amb tu sempre hi estic bé, però cada vegada intento entendre-ho i mai no entenc res.

Ara, la Pepeta havia parat de cosir i es mirava la Carmen amb aquella cara tan seva, entre múrria i preocupada.

—Llavors, de què et queixes?

—Però si no em queixo de res! Només vull entendre què diantre et passa pel cap.

Aleshores, no es deien res durant una estona fins que la Pepeta, sempre poc amant dels silencis, no podia més:

—Saps què et passa, Carmen? Que sempre has donat massa voltes a les coses. Les coses són com són i no cal trencar-s'hi les banyes. Cal entomar-les com venen i, si és amb alegria, millor que millor.

—Tu sempre ho veus tot tan fàcil. Però les coses de vegades no són ni tan senzilles ni tan fàcils.

La Carmen sabia que la conversa es començaria a tensar, però no estava disposada a deixar-ho córrer.

—No ho són perquè les emboliques dins el teu cap.

—No has entès mai res, Pepeta, però no et planyo, perquè, segurament, tu has estat més feliç.

—Ja t'ho he dit que no he entès mai res, caram! No he entès mai per què busques el que no és menester. T'empatolles el cap tu sola de mala manera i, després, quan ja ho tens tot embolicat, t'engates perquè ets incapaç de desfer el nus que t'has fet, i així una i altra vegada. I et penses que l'alcohol t'arreglarà la vida, i com més beus, pitjor et va. Per això no ho entenc.

—Pepeta! —La Carmen no es volia enfadar, amb la Pepeta no. Volia mantenir la calma, a veure si aconseguia que la Pepeta entengués d'una vegada per sempre què li passava.

—Au, va, que tu ho saps tan bé com jo. Feliç? Què vol dir ser feliç? Això són coses que us heu inventat els senyorets perquè no teniu res més a fer. Mira, la vida és llevar-se cada dia i guanyar-se el pa i el cel, no cal pensar res més. I qui dia passa, any empeny, no cal res més. Bé, sí, que Déu nostre Senyor ens doni salut.

Es miraven de fit a fit, serioses però amb posat tranquil.

—Llavors, a tu, veure com ens està passant la vida pel damunt sense haver aconseguit els nostres somnis no t'angoixa?

—Somnis? Quins somnis? Trites, és el que somnies! Vius a la lluna, Carmen.

—Per què t'enfades? Cadascú és com és. Jo bec una mica massa i tu menges una mica massa, tots tenim els nostres vicis, com en José, que fuma.

—No fotem! Ara m'ataques perquè estic passada de pes, però no és el mateix menjar que beure. A mi em costa caminar, però tu perds el senderi. Tu, Carmen, has tingut una vida regalada, i els teus cosins també. No us heu hagut de preocupar mai de res, no us ha faltat mai el pa i estàs casada amb un metge que, a més a més de ben plantat, és una eminència. Tu saps quanta gent es deixaria tallar un braç per tenir la meitat del que tu tens?

—Veus com no ho entens? La vida regalada és un regal enverinat perquè se suposa que no pots perseguir els teus somnis, que has de fer el que està establert i no separar-te'n ni un pam.

—I tornem-hi amb els somnis!

—No pots ser tu mateixa perquè sempre has d'estar pendent dels que t'envolten. Per exemple, si un dia no vols llevar-te, perquè senzillament no en tens ganes, sembla que estàs fent un pecat mortal i tothom comença a parlar del que no sap. I així passen els dies i els anys i, quan mires enrere, t'espantes de com t'ha passat la vida, així, sense fer res, lluitant sempre però sense cap victòria. Però el pitjor és quan mires endavant i no hi veus res

de res, només més del que ja tens, però en pitjor, perquè cada dia van faltant peces del joc fins que un dia, suposo, cau definitivament la reina.

—De vegades, m'espantes. No sé què t'empatolles de la reina. Jo l'únic que dic és que dones massa voltes al cap.

—Pensa en la Brígida. També va tenir una vida regalada?

—Ara pla, la Brígida... Una altra que donava massa voltes al cap! De fet, tampoc no es va haver de preocupar mai pel pa, tu ja ho saps, sempre va tenir el teu sant pare darrere per treure-la de totes les seves misèries. El problema de la Brígida és que tampoc no sabia què volia i criar-se prop del teu pare i dels teus oncles, li va omplir el cap de pardals.

Es va fer un silenci llarg. La Pepeta va tornar a tibar la roba per poder fer les puntades ben rectes. Al cap d'uns instants, va tornar a aixecar el cap, conscient que la conversa no podia acabar.

—I això dels somnis que deies, quins són aquests somnis que no has perseguit? A veure si ho entenc d'una vegada.

—Doncs el somni de ser algú, de fer alguna cosa gran que et vingui de gust; de ser un mateix, saps?

—De ser un mateix? Definitivament no ho entenc. Si vols que t'ho digui, tot això et passa perquè no has tingut mai cap preocupació. Sí, encara que et faci mal sentir-ho, t'ho diré. Què volies? Ser una pianista famosa com la Paquita? Sí? Doncs mira com li ha anat! Vivint a l'altra punta del món, primer vídua i després cornuda, amb quatre criatures que s'han criat en internats i que no parlen ni català. O en Ric? Sí, el gran músic que et va entabanar. El galant violinista que, així que va poder, va guillar per no tornar mai més. Per l'amor de Déu, Carmen, si éreu dues criatures! Saps quina és la veritat de totes les veritats? Que no has sabut mai què volies, perquè, en realitat, no necessitaves res. I ara que la vida et planta cara, ara que et trobes amb en Pepe tan malalt, ets incapaç d'afrontar-ho i, quan no pots més, beus fins a rebentar. Llavors, com tu dius, et separen tant de la línia que la gent sí que parla i a tu, aleshores, tant se te'n dona, no? Has pensat mai en l'exemple que dones als teus fills?

—Pepeta!

—Deixa'm parlar, Carmen, només per una vegada, escolta'm. No vull que em donis la raó, no la necessito. Només vull que et fiquis al cap que els que t'estimem no som cecs ni rucs, que no entenem per què beus. Et volem ajudar, però no sabem com i estimar-te no sembla que sigui prou.

—No enteneu res, res de res.

—Sí, sempre la mateixa cançó, Carmen, no enteneu res...

Llavors, la Pepeta l'abraçava amb tota la seva immensitat i sempre li acabava dient el mateix:

—Va, sortim una mica que ens toqui l'aire.

Marga Nadal

La UGT de Catalunya signa el Pacte Nacional per la Llengua, un acord necessari per incorporar plenament l'aprenentatge i l'ús del català a l'àmbit laboral

Servei Lingüístic

Daniel de la Hoz, Getty Images

El 13 de maig es va celebrar l'acte de signatura del Pacte Nacional per la Llengua, un acord que s'ha confegit amb la participació de la UGT de Catalunya des d'un bon principi. La col·laboració activa del sindicat tant en el procés participatiu com en la bateria de propostes aportades al text ha permès que el pacte consideri estratègic el món del treball per fer créixer l'aprenentatge, el coneixement i l'ús social de la llengua.

Per al sindicat, el document conté mesures i un pressupost que són un punt de partida perquè les polítiques lingüístiques de suport al català arribin al moll de l'os dels centres de treball,

donin embranzida a la llengua i pugui exercir la seva funció cohesionadora. En aquest sentit, el pacte també és un gran acord per a la cohesió social i és crucial per contribuir a fer que la llengua catalana aconseguixi la màxima transversalitat i sigui de tothom.

A més, l'acord ha d'ajudar a preservar els drets lingüístics dels treballadors i treballadores, indissociables dels drets laborals i socials, i també del conjunt de la societat.

El sindicalisme té un compromís molt important perquè aquest gran acord es porti a terme. Per fi s'ha reconegut que els grans sindicats, com

la UGT, tenim la capilaritat necessària perquè el català arribi als centres de treball.

Seguiment de les mesures i pressupost del pacte

El Pacte parteix d'un pressupost que caldrà revisar perquè sigui adequat i suficient per impulsar totes les mesures tan necessàries que conté, amb els recursos que demana el moment actual que viu la llengua. Especialment, caldrà estar amatents a les mesures que recull l'horitzó 6, el dedicat al teixit productiu i el món del treball.

Les línies principals d'aquest acord social per la llengua al món

Daniel de la Hoz, Getty Images

socioeconòmic estableixen que «cal aconseguir que el català s'incorpori plenament com a llengua d'ús habitual en el treball i en el mercat laboral» i que es doti els seus agents socials «de les eines necessàries perquè puguin continuar incentivant-lo i contribuir, així, a incrementar-ne l'ús». Alhora, conté mesures per promoure l'aprenentatge i l'acreditació del català.

Entre els objectius específics d'aquest àmbit hi ha el de millorar l'accés a la formació i a l'acreditació en llengua catalana en les relacions laborals, aprofitant els mecanismes de finançament del CONFORCAT, fons estatals i europeus; garantir que es respecten els drets lingüístics dels

treballadors; impulsar l'ús del català com a llengua habitual en els centres de treball i generar recursos lingüístics i eines tecnològiques que en facilitin l'ús; promoure des de l'Administració i en el marc de la negociació col·lectiva l'aprenentatge, l'acreditació i l'ús del català en l'àmbit laboral amb convenis, ajudes, subvencions i clàusules de contractació pública; incorporar el Consell del Diàleg Social com un agent clau més en l'activació d'acords per fer efectives les mesures referents a l'àmbit laboral; i vetllar perquè el conjunt d'ensenyaments de formació professional rebin l'atenció necessària perquè la transició al món del treball es pugui fer amb totes les garanties des

del punt de vista de competències lingüístiques de l'alumnat.

Més informació:

pacteperlallengua.gencat.cat

Fotografia de grup després de la signatura del Pacte Nacional per la Llengua, 13 de maig de 2025, a Barcelona

Compromís de la UGT amb el català

Cati Llibre i Núria Solé*

El nostre sindicat està fortament compromès amb el foment de l'ús social de la llengua catalana des de fa dècades. A principis dels vuitanta, la lluita de la classe treballadora per aconseguir la immersió lingüística a l'ensenyament i el consens social i polític per impulsar l'ús del català per mitjà d'acords per a la normalització lingüística, van ser cabdals per començar a recuperar la llengua. La UGT va treballar fort per estendre'n l'ús al món laboral, i al capdavant de les seves estructures va tenir líders que varen ser referents lingüístics per a molta gent treballadora que no havia tingut l'oportunitat d'accedir al català a causa de les polítiques que el van esborrar de l'esfera oficial, social i cultural durant el franquisme.

Ha passat gairebé mig segle i la nostra societat ha canviat de dalt a baix. No tota la població treballadora ha passat per l'escolarització en català o s'ha pogut formar per aprendre la

llengua. La formació professional encara té greus mancances perquè es pugui impartir en català, i això repercuteix directament en el profund dèficit lingüístic que pateixen alguns sectors laborals. Moltes persones catalanoparlants ni tan sols poden treballar plenament en català perquè no han pogut disposar d'una base de català professional. La gent vinguda d'altres indrets, majoritària en molts oficis, tampoc ha tingut gaires facilitats per poder aprendre la llengua en horaris raonables.

Els usos lingüístics que s'han trobat aquestes persones en moltes àrees de Catalunya tampoc han ajudat a fer que poguessin practicar-lo. A tot plegat, cal sumar-hi el foc incendiari d'alguns grupuscles d'extrema dreta que han simulat conflictes lingüístics allà on mai no n'hi havia hagut i han judicialitzat la llengua, especialment en un dels àmbits claus per a la cohesió social com és l'ensenyament.

Arribats al 2022, el Govern de la Generalitat obrí un procés participatiu als agents socials i polítics que servís per construir un pacte nacional per la llengua des de diferents àmbits. La UGT de Catalunya s'hi va implicar des del minut zero fomentant internament un procés participatiu per determinar, a falta de la poca recerca existent, quina era la situació real de la llengua catalana al cor dels centres de treball del país, i quines necessitats hi detectàvem. Vam dur a terme trobades sectorials i territorials per analitzar-ho i debatre-ho, i vam fer propostes sòlides i fonamentades que vam traslladar al Govern per tal que les inclogués al Pacte Nacional per la Llengua. Ara, moltes d'aquestes propostes es recullen en aquest acord en forma de mesures. [LT](#)

* Catí Llibre és l'actual vicesecretària general de la UGT de Catalunya i Núria Solé va exercir aquest càrrec del 2020 al 2024.

La visió dels delegats i delegades sindicals sobre les necessitats lingüístiques

Servei Lingüístic de la UGT de Catalunya. Il·lustracions de Freepik

La UGT de Catalunya ha elaborat un primer estudi que ha permès recollir dades i traçar un mapa dels usos lingüístics en l'àmbit laboral a partir de gairebé un miler de delegats i delegades d'arreu del territori. Una de les dades més destacades és que gairebé la meitat dels representants sindicals voldrien millorar les seves competències en llengua catalana.

Durant la presentació de l'estudi, el secretari general de la UGT de Catalunya, Camil Ros, es preguntava per què és més fàcil fer anglès o rus a la feina que no pas català, i afegia que «si el català és una eina productiva i de servei, ha de ser considerat com qualsevol altra formació.»

L'ús de les llengües i les necessitats lingüístiques als centres de treball: la visió dels delegats i delegades sindicals de la UGT, es va presentar el novembre de l'any passat a Barcelona i és fruit de la col·laboració amb la Fundació Bosch i Gimpera i la Fundació Rovira i Virgili, amb el pilotatge d'Antonio Di Paolo, del Laboratori d'Economia Aplicada (AQR-Lab) de la Universitat de Barcelona, i Amado Alarcón, del Grup de Recerca i Anàlisi Social i Organitzatiu de la Universitat Rovira i Virgili.

L'ús de les llengües i les necessitats lingüístiques als centres de treball:

Resum executiu

Equip investigador

Antonio Di Paolo
AQR-Lab de la Universitat de Barcelona

Amado Alarcón
Grup de Recerca Anàlisi Social i Organitzatiu
de la Universitat Rovira i Virgili
Barcelona, 2024

Amb el suport de

la visió dels delegats
i delegades sindicals
de la UGT de Catalunya

Introducció

Aquest estudi representa una primera aproximació per obtenir evidències quantitatives sobre l'ús del català i d'altres llengües als centres de treball, així com les necessitats de millora de competències lingüístiques de les persones treballadores i les percepcions envers diversos aspectes relacionats amb la llengua.

L'estudi s'ha dut a terme a partir d'un qüestionari anònim adreçat a delegats i delegades sindicals de la UGT de Catalunya durant l'any 2023 que es va presentar el 2024. La mostra recull 935 respostes de persones que exerceixen com a representants sindicals de tot Catalunya, agrupats territorialment i tots els sectors d'activitat, classificats en tres grans grups: serveis públics, serveis privats i indústria.

Les dades obtingudes constitueixen una base sòlida per impulsar accions que fomentin l'ús del català als centres de treball i que contribueixin a reduir les desigualtats derivades del nivell de competència lingüística de la plantilla.

Recollida i descripció de les dades

Les dades es van recollir mitjançant un qüestionari anònim de resposta voluntària i disponible en dos idiomes, català i castellà, enviat per correu electrònic.

L'enquesta s'estructurava en diferents blocs de preguntes, que recollien característiques individuals, coneixements lingüístics i ús de les llengües dels delegats i delegades sindicals, i les seves percepcions sobre diferents aspectes relacionats amb la llengua dins del centre de treball. Es van fer enviaments repetits de la invitació a participar en l'estudi i omplir el qüestionari, que es van trametre entre els mesos de juliol i desembre del 2023.

La mostra la formaven un 36,6 % de respostes de delegats i delegades sindicals de la indústria, 35 % procedents dels serveis públics i 28,4 % dels serveis privats.

Quant a la desagregació territorial, es va optar per prendre com a unitat les unions territorials, que representen la dimensió territorial que es considera des del punt de vista organitzatiu a la UGT, tot i que en el cas de la Regió Metropolitana es van presentar els resultats desagregats per les comarques que la integren.

El percentatge més elevat de respostes prové dels representants sindicals a centres de treball ubicats a Barcelona (23,3 %), tot i que també hi ha un percentatge rellevant de respostes del Vallès Occidental (11,9 %), del Baix Llobregat (10,6 %) i de les Comarques de Tarragona (10,4 %) i, en menor mesura, de les Comarques Gironines (8,8 %), de les Terres de Lleida (8,2 %) i del Vallès Oriental (7 %).

Característiques de les persones enquestades

La mostra és força paritària en termes de gènere binari, amb una mitjana d'edat de 49 anys. El 50 % té estudis superiors i el 83,4 % ha nascut a Catalunya.

Pel que fa a la llengua inicial de les persones enquestades, el 56,6 % indica que és el castellà, el 32,4 % el català, i el 7,9 % ambdues. Altres llengües inicials són molt poc freqüents. En canvi, la llengua d'identificació es distribueix de manera més equilibrada: català (34,5 %), castellà (32,3 %) i ambdues llengües (30,5 %).

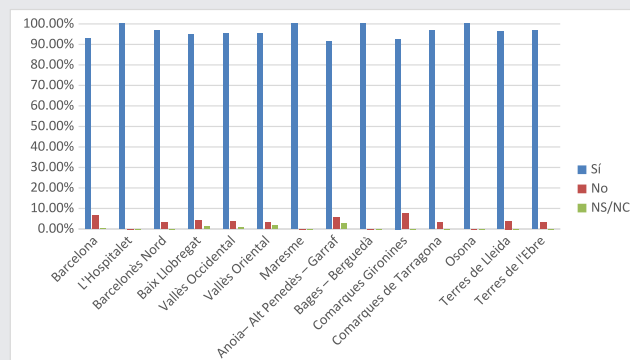
Pel que fa a la categoria ocupacional, hi predomina el personal administratiu (26,2 %), tècnics i professionals de suport (21,5 %) i tècnics/professionals científics i intel·lectuals (17,6 %). Només l'1,4 % ocupa càrrecs directius.

Coneixement del català

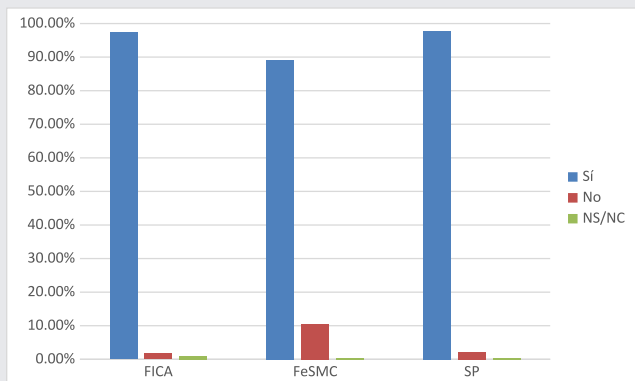
Els coneixements de català de les persones enquestades eren lleugerament superiors als de la mitjana de la població segons l'última enquesta d'usos lingüístics de l'Idescat disponible en el moment d'analitzar els resultats obtinguts (l'EULP 2018). Un 85 % dels representants sindicals enquestats afirma que utilitza el català a la feina, amb diferències notables per sectors i territoris. En l'enquesta de l'Idescat a la població de Catalunya, «entendre el català» se situava en el 94,4 % (en la mostra d'UGT, en el 99,47 %), parlar-lo en un 81,2 % (entre els delegats i delegades enquestats, el 95,19 %), llegir-lo en el 85,5 %, escriure'l en un 65,3 % i «totes les habilitats» en un 64,7 %. Així, en relació amb l'EULP 2018, els nivells de coneixement de català dels delegats i delegades sindicals es troben uns 4 punts percentuals per sobre de la mitjana en totes les habilitats lingüístiques, uns 14 punts percentuals en el cas d'aquells que afirmen parlar-lo.

Les xifres respecte a les competències orals continuen en la mateixa línia del que s'exposava a l'EULP de 2018, encara que es redueixen a menys de 5 punts percentuals els que indiquen no tenir competència d'entendre el català.

Coneixement oral de català segons les unions territorials

Coneixement oral de català segons els sectors

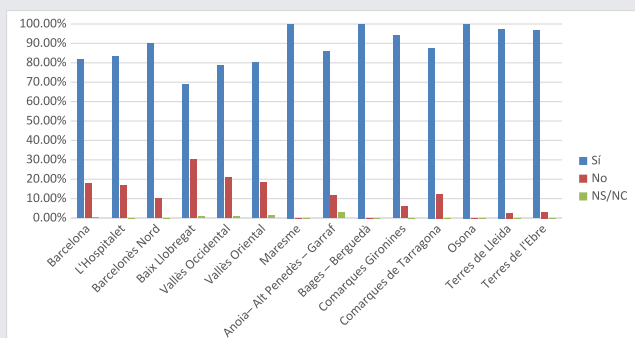

Ús del català a la feina i interès per millorar-ne el coneixement

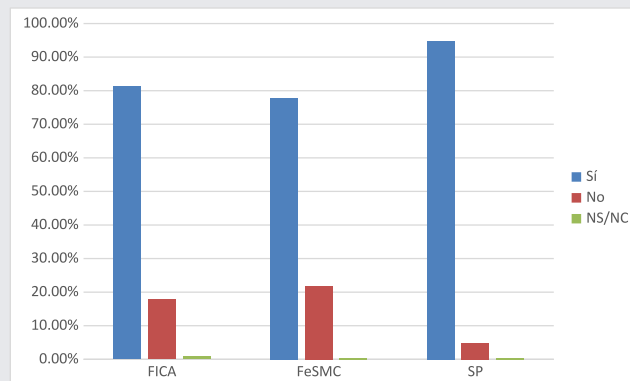
Els resultats mostren que un 85 % de les persones enquestades afirmen que fan servir el català a la feina. En el 46 % dels casos denotaven un elevat interès per millorar el català, tot i que amb una elevada indiferència o «NS/NC», el 17,11 % del total.

Als serveis públics i als serveis privats trobem les taxes més elevades d'interès, amb tota seguretat perquè hi ha més contacte amb el públic en general. Cal fer notar que en aquelles comarques on el coneixement del català és més baix —el Maresme, el Baix Llobregat o l'Hospitalet—, en ser més properes a metròpolis globals com Barcelona o pel fet de ser grans receptores d'immigració, l'interès per aprendre català és més elevat. En canvi, a territoris amb uns nivells més alts de coneixement de català segons l'EULP 2018, com ara les Comarques Gironines o les Terres de l'Ebre, hi ha menys demanda de millorar les competències en català.

Ús del català a la feina segons les unions territorials

Ús del català a la feina segons els sectors

Els resultats de l'enquesta desprenen una clara preferència per fer la formació en horari laboral amb un curs presencial, especialment entre les persones que treballen en sectors en contacte amb públic.

Des de la perspectiva territorial, s'observa una predisposició més elevada per la formació presencial fora de l'horari laboral entre les persones que treballen a centres de treball ubicats a l'Hospitalet i, en un grau més baix, a les comarques del Bages i del Berguedà.

Pel que fa a la modalitat d'ensenyament, quan es tracta de cursos virtuals, la preferència de fer un curs fora de l'horari laboral i la de fer-lo dintre de l'horari laboral tendeix a equiparar-se, fet que reflecteix una possibilitat més gran de compaginació dels cursos virtuals tant amb l'horari laboral com amb les necessitats familiars i vitals. Novament, són els delegats i delegades dels sectors amb més contacte amb el públic i la ciutadania els qui mostren més tendència a preferir millorar les seves competències de català mitjançant algun curs, en aquest cas virtual.

També geogràficament es produeixen paral·lelismes amb les dades anteriors, essent l'Hospitalet o el Maresme on es troba més demanda, tot i que en aquests casos, on més necessitats existeixen, els enquestats es decanten clarament pels cursos dintre de l'horari laboral.

S'observa un grau d'interès relativament menor per millorar el coneixement del català a través dels grups de conversa (158 respostes en total), majoritàriament en horari laboral.

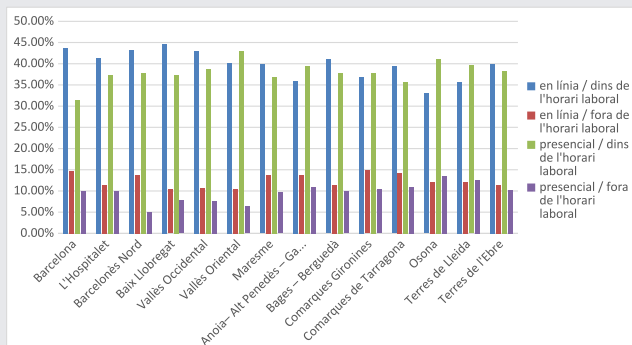
Necessitats de millora de les competències de català de la plantilla, segons les persones enquestades

Sobre si consideren que els seus companys i companyes de feina, als quals representen, voldrien millorar el seu nivell de català i la tipologia de formació preferida, hi ha una elevada tendència a preferir que les necessitats de coneixement de català es cobreixin dintre de l'horari laboral, tant si és mitjançant formació online com presencial.

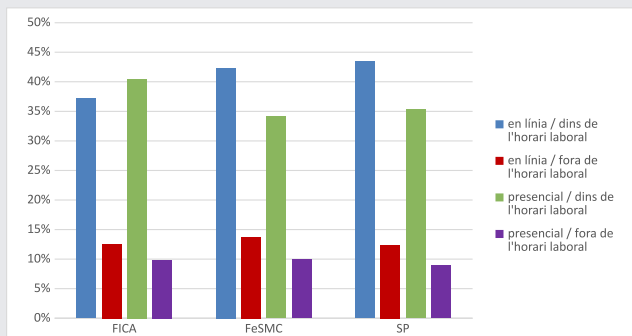
La resposta majoritària (77,7 %) s'inclina cap als cursos en horari laboral, repartits en formació en línia (40,9 %) i presencial (36,8 %).

Això s'observa tant en els tres grups de sectors com en tots els àmbits territorials analitzats, amb una diferència aproximada de 30 punts percentuals d'aquelles situacions en les quals aplica la pregunta.

Necessitats de millora dels coneixements de català de les persones treballadores segons les unions territorials

Necessitats de millora dels coneixements de català de les persones treballadores segons els sectors

Les llengües als centres de treball

L'ús del català és més generalitzat als serveis públics (47 %) i en les comarques i zones geogràfiques on l'EULP 2018 observava un major ús de català, associat a una menor migració històrica, com ara les Terres de l'Ebre, les Terres de Lleida o les Comarques Gironines. El bilingüisme és especialment notable al Barcelonès Nord o Vallès Oriental, amb taxes superiors al 45 %. La creixent diversitat lingüística de Catalunya queda palesa a la darrera columna, «Altres», on trobem àmbits com Osona amb taxes del 18,6 % o en el conjunt de Catalunya vora el 8,5 %.

En termes de percentatges, la llengua més rellevant quant a l'ús als centres de treball és el català en el 34,9 % dels casos, mentre que en el 41,6 % dels casos trobem el castellà. En aquest cas és destacable que la categoria "català i castellà" s'estableix en el 20,5 %. És a dir, la principal llengua de comunicació als centres de treball és el català o el castellà, mentre que un percentatge relativament baix de respostes identifiquen el centre de treball com a bilingüe. Aquesta situació s'observa també des del punt de vista territorial, però amb un grau molt acusat depenent de les migracions interiors històriques a cada àmbit geogràfic. Per unions territorials, la polarització és molt evident a Comarques Gironines, Osona, Terres de Lleida i Terres de l'Ebre i, de manera contraintuïtiva, respecte a les respostes anteriors del Maresme. D'altra banda, mentre que als serveis públics el català és molt més rellevant (en un 59 % dels casos) en els sectors de la indústria i dels serveis privats la xifra arriba a un màxim del 23,1 %, amb preponderància del castellà. En canvi, cal fer notar que en els serveis públics és on es donen les valoracions més altes d'ús del castellà i català, atesa la naturalesa del servei prestat.

Conclusions

Aquest estudi ofereix un gran detall del mapa lingüístic de les persones que exerceixen la funció de representant sindical de la Unió General de Treballadores i treballadors, i del seu entorn laboral. Pel que fa a la descripció de les dades, hem observat que, d'una banda, les característiques pròpies dels diferents sectors són clau per entendre els resultats segons la seva orientació a un major tracte amb el client i/o usuari. D'altra banda, la composició històrica de les agrupacions territorials quant a presència nova o històrica de migracions es fa palesa en termes de coneixements i usos.

Punts clau

1. Distribució lingüística sectorial i geogràfica

El català és present en molts centres de treball, però el seu ús varia clarament segons la regió i el sector. L'orientació vers el públic o les administracions el reforcen, mentre que la presència històrica de migracions afavoreix l'ús del castellà.

2. Necessitats de millora lingüística

S'observa un interès destacat per a millorar el català del conjunt de sectors. Les taxes més elevades les trobem als serveis públics i als serveis privats. Per comarques, es mostra més interès allà on les taxes de coneixement del català són menors, el Maresme, el Baix Llobregat o l'Hospitalet.

Hi ha una demanda significativa per millorar les competències en català, de manera preferent dins l'horari laboral, tant en modalitat presencial com virtual. Això indica un reconeixement del català com a eina útil i necessària en el context laboral: una tendència cap a la rellevància de la integració del català en la vida quotidiana dels treballadors i treballadores.

Llengua i organització sindical

El qüestionari és ric i detallat per al públic objectiu estudiat, però encara hi ha molts aspectes que requereixen una anàlisi i reflexió més aprofundides. També s'han presentat models econòmics que analitzen com les característiques dels delegats, la ubicació i el sector del centre de treball influeixen en el context lingüístic. Aquests models permeten entendre millor les dinàmiques sociolingüístiques i poden ajudar el sindicat a desenvolupar polítiques lingüístiques més ajustades i efectives, ja que permeten aïllar l'impacte de cada variable sobre el context lingüístic, independentment dels altres factors explicatius. Així mateix, ofereixen prediccions més robustes sobre el context lingüístic dels centres de treball, menys influïdes per possibles biaixos derivats de percepcions subjectives vinculades a les característiques individuals de les persones enquestades.

Les dades poden donar lloc a reflexions significatives dins de l'organització sindical, com ara:

- Un ús més habitual del català en la comunicació informal que no pas en les reunions sindicals.
- Una presència més gran del català en la negociació de convenis col·lectius del que es podria suposar a partir de la seva redacció final, especialment si es considera la tendència històrica.
- Una elevada presència del català en les comunicacions amb l'afiliació i en les assemblees.
- La persistència de desigualtats lingüístiques en les estructures jeràrquiques empresarials pel que fa a l'ús del català.
- Una distància significativa entre les comunicacions oficials en català i les de caràcter operatiu.
- El paper destacat del català en la relació amb les administracions públiques, en contrast amb altres comunicacions externes.
- La incorporació creixent del català en l'àmbit de les noves tecnologies, especialment en les comunicacions electròniques, com es reflecteix en aquest estudi.

Podeu consultar l'estudi íntegre en aquest enllaç:

www.ugt.cat/wp-content/uploads/2024/11/

Informe_us_llengues_necessitats_centres_de_treball.pdf

LT

Els termes de la intel·ligència artificial en el nostre dia a dia

Termcat, centre de terminologia

La intel·ligència artificial (IA) ja és un tema de debat en moltes reunions de feina i converses informals. És per això que avui li dediquem aquest espai, perquè la IA ha irromput en la nostra vida quotidiana més del que ens pensem. Així doncs, volem veure quines aplicacions té en els àmbits quotidians i, no menys important, de quina terminologia disposem en català per a fer-hi referència.

Per començar, les plataformes de vídeo a la carta en són un exemple clar. Quants de nosaltres no en tenim alguna per a entretenir-nos? Doncs aquestes plataformes funcionen amb algorismes d'aprenentatge automàtic, que creen patrons i ens fan recomanacions personalitzades perquè, quan acabem una sèrie, en tinguem alguna altra de preparada per a no perdre temps. De fet, funcionen de manera similar a les xarxes socials, que de manera automàtica ens ofereixen el contingut que més ens pot interessar sense haver-ho demanat explícitament.

En el funcionament dels mòbils i ordinadors no ens sorprèn saber que també hi intervé la IA. Per exemple: quan volem iniciar una sessió, tenim l'opció de no haver d'introduir cap contrasenya. Tan sols hem de mostrar la cara a l'aparell i es desbloqueja. Això és gràcies als sistemes de reconeixement facial, aplicacions informàtiques que identifiquen automàticament una persona a partir de l'anàlisi i comparació dels trets facials extrets d'una imatge digital. I, amb un funcionament semblant, també podem disposar del pagament per reconeixement facial, que ens permet obtenir béns i serveis amb càrrec immediat al nostre compte bancari, un cop més sense necessitat de fer ni un sol clic.

Pel que fa a la publicitat, sabem que gràcies a l'automatització robotitzada de processos (RPA, de l'anglès *robotic process automatization*) les empreses poden encarregar a la IA que envii els correus personalitzats que ens arriben o, fins i tot, fer estudis de mercat, entre d'altres. L'RPA permet que un procés de producció repetitiu pugui funcionar controlat per una màquina, encara que generalment calgui una lleugera supervisió humana.

Per a posar un últim exemple, podem parlar dels assistents virtuals, bots que realitzen tasques i proporcionen els serveis que els sol·licitem. Els podem tenir a casa en forma d'assistents de veu o hi podem xatejar en pàgines web, entre d'altres. El processament del llenguatge natural (PLN) permet que puguem mantenir una conversa amb aquests aparells, demanar-los que ens programin un temporitzador mentre cuinem o encomanar-los que ens resumeixin un text. Això és gràcies a l'RPA, però també a les xarxes neuronals artificials (XNA), consistents en un model matemàtic inspirat en l'estructura i el funcionament del sistema nerviós que pot presentar capacitat d'aprenentatge. De fet, fan servir el mateix funcionament les entrades de text predictiu, que quan estem escrivint un missatge ens proporcionen una proposta de text complet.

Com veiem, una terminologia pròpia i adequada en català és clau per a descriure aquest fenomen que té més presència en el nostre dia a dia del que sovint ens pensem.

Podeu consultar les fitxes terminològiques d'aquests termes i d'altres de relacionats en la infografia interactiva *Intel·ligència artificial: vocabulari bàsic* i en el portal de Terminologia de les TIC del TERM CAT. [LT](#)

Pau Farràs Ribas

Barcelona, 14 de juny de 1960

Antropòloga

Quan estudiava COU, vaig fer un treball sobre la història de la llengua castellana escrit en català. «Escrius molt bé en català i el coneixes», deien unes lletres vermelles a la portada quan me'l va tornar. Al mestre que impartia l'assignatura li va agradar el que havia presentat. Per insòlit? Per reivindicatiu? Per normal?

He de confessar que aquella nota me la vaig creure a mitges. No estava convençuda que fos veritat. Tot i haver estudiat en una escola de les que en deien catalanes, la llengua l'haviem apresada com havíem pogut. Els nostres mestres l'estudiaven als vespres, en associacions culturals i veïnals. Els meus germans i jo, a l'estiu, ens compràvem llibretes d'ortografia i de gramàtica per saber-ne més. Ningú no ens hi obligava.

Però aquella nota manuscrita del professor de COU va ser un estímul i, quan vaig entrar a la universitat per estudiar antropologia, em vaig apuntar als cursos de llengua que oferia l'ICE. Després vaig continuar amb cursos a Rosa Sensat per aconseguir el títol de mestra de català.

Per pagar-me els estudis anava fent feinetes diverses, classes de repàs, de secretària, de monitora... Un bon dia vaig saber que a l'ICE de la UB on havia estudiat buscaven mestres de català. Encara em faltaven unes setmanes per tenir la titulació, però m'hi vaig presentar. Em van dir que no m'acceptaven precisament perquè no tenia el títol, però les proves i l'entrevista hi havien anat molt bé i em van acabar acceptant. A a partir d'aquell moment sempre he anat compaginant l'antropologia amb la didàctica de la llengua catalana. Totes dues coses m'han donat molts recursos a l'hora d'impartir els tallers del **Situa't i practica el català** organitzats per AMIC i el Servei Lingüístic d'UGT.

A casa, en quina llengua o llengües parles? I a la feina?

A casa, en català; i a la feina, en totes les llengües que puc, però sobretot en català.

I a les xarxes socials?

Les utilitzo poc, però si hi escric jo, ho faig en català, tot i que en algunes, la llengua de configuració que tinc posada per defecte a l'aplicació és l'italià.

Quina llengua fas servir més per fer cerques a internet?

El català, tot i que veig que al xat GPT és una llengua que de vegades li costa un mica.

Mantens el català en les converses?

Sí, però a vegades faig excepcions. De la mateixa manera que m'agrada que algú faci l'esforç de parlar en la meua llengua i canviï, en algunes circumstàncies, quan em vull mostrar més propera i sobretot quan viatjo a altres països, m'agrada assajar de parlar en la llengua de l'altra persona encara que jo no ho faci gaire bé. Però realment, en el cas de la llengua catalana és important mantenir-se. Jo sempre em dic: «Si deixes de parlar en català, la llengua mor en tu, ets tu qui la fa morir», ha de ser una exigència sobretot cap a mi, no cap als altres. Per a les persones novingudes, el català ha de ser una eina que els sigui útil a elles, per poder comunicar millor la seva realitat i els seus punts de vista, per poder arribar millor als altres si en senten la necessitat i, naturalment, si volen també per identificar-s'hi o per construir una nova identitat.

En quins idiomes sabries dir *sisplau*, *gràcies*, *hola* i *adéu*?

Francès, anglès, italià, castellà i català. Ah! I *agur* i *eskerrik asko* en basc i alguna d'aquestes també en portuguès i en grec.

Quin adjectiu faries servir per descriure la lluna plena?

Prenyada.

Sabries recitar de memòria algun poema en català?

Potser no el podria acabar fins al final, mai recordo els finals, però puc dir uns quants versos del poema «Podries» de la Joana Raspall.

Hi ha alguna dita o frase feta que comparteixis?

«La llengua no té ossos, però en trenca de molt grossos», és la primera que m'ha vingut al cap.

Creus que el català està en perill de desaparèixer?

És difícil de contestar, però malgrat tot penso que no. De petita vaig ser testimoni de situacions molt adverses i tot i així ara hi ha més parlants que abans i darrerament s'estan assolint fites noves. Llavors podries comptar amb els dits de les dues mans els artistes populars que cantaven en català, ara ens farien falta moltes mans més.

Una paraula que t'agradi molt i una que el diccionari hauria d'admetre.

M'agraden molt les paraules compostes: *Escura-xemeneies*, *estira-i-arronsa*, *cul-de-sac*... N'hi ha de molt divertides! Per entrar al diccionari: *visibilitzar*, que el corrector ortogràfic sempre em posa en vermell. Té un significat diferent del de *visualitzar*. **LT**

Fem muntanya

Pòdcast sobre informació, vivències i experiències de persones que practiquen esports *outdoor*, com les curses de muntanya i d'ultrafons, i que permeten ampliar la percepció sobre què són aquests esports i què representa la seva pràctica. Entrevistes, revisió de materials, actualitat, consells, etc., formen part de cada episodi, en què els oients tenen la possibilitat de compartir aportacions i opinions i fer-les arribar a través de les xarxes socials del programa. Permet la subscripció per rebre l'avís cada vegada que es publica contingut nou acabat de sortir del forn. Podeu seguir els capítols del Fem Muntanya a Spotify, Apple Podcasts i iVoox, i des del web del programa (femmuntanya.cat), on també trobareu una biblioteca amb els llibres recomanats a la secció «Muntanya de llibres».

Salsa Romesco

Salsa Romesco és un consultori LGBTQI+ presentat per la Marta Mas i la Queralt Guinart que funciona com a punt de partida per parlar sobre salut sexual, rols de poder, tipus de relacions sexoafectives, història queer, etc., recalcant la quotidianitat de les relacions dissidents sense aïllar-les de les realitats actuals i heterosexuales. Amb un to informal i amb un pretext lúdic, s'aborden temes a l'ordre del dia per així debatre i opinar des d'una perspectiva crítica. «Acolliem les anècdotes més passionals, més tristes i també les més emotives. Qüestionarem les nostres capacitats per donar-vos consells». Trobareu tots els episodis aquí: www.primaverasound.com

Tastets de llengua

Microespai setmanal de Ràdio Mollet que es va començar a emetre l'octubre de 2008. S'emet en diferents franges horàries, segons la programació, i tracta de novetats, dubtes i curiositats relacionades amb la llengua catalana. L'espai, creat pel Servei Local de Català, ha

arribat a més de 300 programes. Els «Tastets de llengua» estan disponibles per a totes les emissores municipals a través de La Xarxa i es poden escoltar al web de Ràdio Mollet (pòdcast), al web de l'Ajuntament de Mollet (Servei de Català) i al web del Centre de Normalització del Vallès Oriental-CPNL. *Ràdio Mollet*

Les males decisions

En què penses quan no penses en res? Potser en aquell 2 d'octubre de 2007 quan et vas perdre la Festa dels Súpers per una indigestió de *fantasmitos*, o el dia que vas triar un nom d'Instagram que ara et molesta? És cert que les vides que no hem viscut simplement no existeixen? Els humans som experts en obsessionar-nos amb decisions passades, hipotètiques o equivocades. Ens capfiquem amb el que hem perdut i ens encallem amb històries hipotètiques sobre el que podria haver estat si no haguéssim agafat aquell tren, triat aquella carrera, o demanat una Estrella Damm enlloc d'un Vichy. La majoria d'aquestes decisions són innòcues o logístiques, però de tant en tant, toquem amb una que, en retrospectiva, acaba sent la nostra perdició. Aquesta és la premissa central de «Les Males Decisions», el pòdcast de *Ventall Revista*, on ens dedicarem a explorar la importància que prenen les decisions que acaben sent fatals, i quin paper hi juga l'atzar, el destí o la voluntat humana. *Primavera Sound*

Això no és un càsting

«Això no és un càsting» és un pòdcast del Temporada Alta en col·laboració amb Radio Primavera Sound i està presentat per Paula Carreras i Marc Tarrida Aribau.

La sèrie, que en la seva primera temporada conté dotze episodis, ha tractat temes com humor i teatre, noves companyies, autoficció, deixar la professió, adaptar els clàssics o èxit prematur, entre molts altres. *Primavera Sound*

La cullerada

Parlem de gastronomia per proposar-vos «La cullerada», el pòdcast de *Time Out Barcelona* que està conduït per Andrea Gumes i Andreu Juanola. Suposa una mirada diferent del món de la cuina, des d'un punt de vista més informal i jove que l'habitual. El primer dimecres de cada mes entrevisten persones conegudes de diferents àmbits que expliquen què els encanta i què no de la gastronomia i el menjar, i també conversen amb xefs sobre els secrets dels seus restaurants. També compta amb una *sommelier* i és habitual que facin diverses recomanacions. *iVoox*

Beines de Mielina

Pòdcast de comunicació científica i mèdica sobre aspectes assistencials i de recerca en els camps de la neurorehabilitació, la salut cerebral i la discapacitat.

«Beines de Mielina» és un pòdcast accessible de l'Institut Guttmann, coproduït amb Badalona Comunicació. El seu títol fa referència a l'estructura que envolta l'axó, una prolongació o «cua» de les neurones. Les beines de mielina permeten que la informació es transmeti ràpidament per les estructures nervioses, de la mateixa manera que aquest pòdcast et permetrà descobrir la neurociència des de múltiples vessants: com a disciplina científica, com a àmbit assistencial i com una realitat que ens afecta a tots, en especial als milions de persones que pateixen una afectació neurològica. A través de les històries de pacients de l'Institut Guttmann, coneixerem multitud de professionals que parlaran sobre com prevenir, detectar i tractar diferents patologies i trastorns del sistema nerviós, a més de visibilitzar i generar consciència sobre la discapacitat. El projecte compta amb el suport de la Convocatòria Joan Oró 2022 de la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació. *Institut Guttmann*

Assaig

Ets una exagerada. Biaix de gènere i sexe en salut

Dirigit per Isabel Muntané i

Blanca Coll-Vinent

Raig Verd, 2024

A les facultats de medicina encara ensenyen que la migranya és una malaltia poc greu i «de dones». Les pèrdues gestacionals encara es menystenen i silencien. La majoria dels maniquins per practicar com cal actuar davant d'una aturada cardíaca encara representen un tors masculí. L'IMC és un índex ideat el segle XIX sobre la base d'un home blanc, que no distingeix el greix del múscul i que no té en compte la densitat òssia. Doncs sí, senyors, quan pensàvem que ja ho havíem vist tot pel que fa a biaixos i desigualtats de gènere, amb la lectura d'aquest llibre rebem unes quantes dutxes més d'aigua freda.

Una obra emocionalment dura de llegir, cal dir-ho, però del tot necessària per fer-nos una idea del punt en què es troba la sanitat catalana i les desigualtats de gènere que encara la travessen. Una realitat poc coneguda que el llibre dissectiona a partir de diferents punts de vista, contraposats i complementaris alhora, de pacients que han patit unes malalties i dels corresponents especialistes mèdics.

Isabel Muntané, periodista feminista i especialitzada en violències masclistes, entrevista pacients –majoritàriament dones– i testimonis reveladors d'experiències viscudes en diferents moments del procés de cada malaltia, tant en el diagnòstic inicial –de vegades tardà o erroni– com durant el període de tractament, fins a la superació, en els casos en què s'hi arriba. Persones que denuncien, amb els seus relats, les seqüeles han hagut de patir per una mala comunicació mèdica, una atenció inadequada o una excessiva prescripció farmacològica derivada de l'androcentrisme que travessa la pràctica mèdica. Cada relat personal és una bufetada de realitat i té la corresponent segona part, dirigida per Blanca Coll-Vinent, metgessa de Medicina Interna d'Urgències de l'Hospital Clínic de

Barcelona, a càrrec d'un o diversos professionals especialistes en la malaltia que s'aborda en cada cas, molt conscients de la necessitat de superar el biaix de gènere en l'abordatge i el tractament de la salut.

Un cop més, cal agrair l'aposta i l'atreviment de l'editorial Raig Verd de publicar obres incòmodes com aquesta que, més que a les tauletes de nit, hauria d'estar ben present tant a les consultes mèdiques com, sobretot, a les taules dels despatxos de responsables polítics que decideixen els pressupostos de la sanitat i de la recerca.

Magda Gascon

Història literària

Magníficos rebeldes

Andrea Wulf

Taurus

A finals del segle XVIII, la ciutat alemanya de Jena tenia uns 5.000 habitants. Per una especial conjunció de circumstàncies (una universitat liberalment governada; la presència sovintejada de Goethe; l'esperit del temps; l'impacte de la Revolució francesa, etc.) s'hi produí una insòlita concentració per metre quadrat de grans poetes, escriptors, filòsofs i científics (que jo sàpiga sense casos precedents ni subsegüents tan espectaculars).

Andrea Wulf, una alemanya que escriu en anglès, ha investigat aquesta extraordinària conjunció d'astres: els poetes Goethe, Schiller, Novalis i Hölderlin; els filòsofs Fichte, Schelling i Hegel; els dos germans Schlegel, assagistes i traductors; el científic von Humboldt, i alguns més. En el centre del grup, fent d'estímul i lligam, Carolina Schelling («Frau Lucifer», pels carques de la ciutat), una dona fascinant. La majoria eren molt joves: Schelling tingué càtedra a Jena als 24 anys; Novalis va escriure els «Himnes a la nit» als 25 (recordant la seva promesa, morta als 15); i Caroline Schelling fou detinguda per «jacobina» als 29 (i enviada a la presó amb la seva filla Auguste, que en tenia 7).

Del treball de Wulf n'ha sortit un llibre molt bo d'alta divulgació (*Magnificent Rebels*, en castellà *Magníficos rebeldes*),

que es llegeix d'una tirada. Wulf segueix, consigna i comenta, mes rere mes, de 1794 a 1806, les anades i vingudes d'aquell grup de Jena.

La confecció d'aquest llibre ha implicat una feinada descomunal, amb referències meticulosament documentades de centenars de textos, poemes, novel·les, assaigs i tractats, correspondències, diaris i arxius. L'autora ha explicat que l'elaboració del llibre va ser «un exercici solitari» en temps de pandèmia, però malgrat que les llibreries digitals han crescut de forma exponencial, especialment a la sempre sistemàtica Alemanya, el seu treball de recopilació i anàlisi és tan extens que sembla fet a diverses mans; en tot cas, amb un resultat magistralment endegat i adobat. És un llibre lleuger i divertit, que se segueix com una novel·la o una sèrie de televisió addictiva, et situa vívidament al bell mig de la ciutat i de l'època, dibuixa molt bé els personatges, i en conta amb tafaneria els amors i amistats, el permanent contagi recíproc d'idees i entusiasmes, i també les gelosies, enrabides i ruptures.

D'aquell món ens en separen més de dos segles i una gran diferència de situacions i circumstàncies: les vides eren molt més breus; la condició femenina seria avui insuportable; les malalties eren freqüents i sovint fatals; la cirurgia era terrible, sense anestèsia; la mort dels infants era una tragèdia permanent... Amb tot, llegint el llibre, la sensació que venç i et domina és de simpatia i proximitat amb aquells homes i dones de Jena. En el fons, no hem canviat gaire. Ells eren més soferts i també més entusiastes; creien en la força de les seves idees, amb un punt d'ingenuïtat. Nosaltres som més individualistes i realistes, més descreguts. «La gent es mou per altres coses, no per les idees», ens diem. En això, els de Jena tenien raó i potser nosaltres, més ingenus, anem pel camí equivocat.

Aquells primers romàntics situaren el jo i el lliure albir en el centre del seu pensament: una idea aleshores nova, revolucionària; i que avui ens sembla rutinària, convencional i envellida. Eren idealistes intel·ligents que donaven per descomptat que la llibertat individual comportava deures morals envers la societat; una idea avui a la baixa, vacil·lant,

afeblida. «Només som lliures», deia Fichte als seus estudiants de Jena, «quan intentem fer lliures a tots els que ens envolten». Andrea Wulf ho comenta així: «No van alliberar el jo per acabar caient en l'egocentrisme. La seva intenció era crear una societat millor. Ens hem desviat molt de les seves idees».

El 14 d'octubre de 1806, prop de la ciutat, a la batalla de Jena, les tropes de Napoleó van derrotar les del rei de Prússia Frederic Guillem II. D'un dia a l'altre, semblà que s'esfondrava un món de servitud i privilegis heretats que, d'una manera o altra, s'havia anat perpetuant des de l'any 982, quan fou coronat el primer emperador del Sacre Imperi Romanogermànic. A la Jena en mans dels francesos, un dia Hegel va veure Napoleó sortint a cavall de la ciutat, per fer una inspecció. «És realment una sensació meravellosa veure un individu com aquest que, muntat a cavall, beslluma el món i el domina» va escriure Hegel a un amic. Va veure-hi un símbol de la superació definitiva del vell sistema feudal prussià, la culminació simbòlica d'una època revolucionària d'afirmació dels drets universals. Alguns (Kojève, Fukuyama) han dit, exageradament, que aquell dia Hegel va albirar l'acabament de la Història amb majúscula. Avui sabem que a Jena, aquell any de 1806, no es va veure el final de la Història sinó el d'un grup humà extraordinari que Andrea Wulf ha retratat amb talent.

Raimon Obiols

Sociologia

España ¿racista?

Safia El Aaddam
Penguin Libros

Amb un estil directe, valent i compromès, Safia El Aaddam ens interpel·la amb una pregunta tan incòmoda com necessària:

«España ¿racista?» Aquest llibre no només busca una resposta, sinó que convida a una reflexió profunda sobre les estructures socials, polítiques i culturals que sostenen el racisme a l'estat espanyol.

L'autora i activista catalana i amazic, parteix de la seva pròpia experiència per analitzar com el racisme es manifesta de manera transversal en tots els àmbits de la

vida: des de l'escola fins al món laboral, des del sistema sanitari fins als mitjans de comunicació, passant per la policia, la política o el mercat de l'habitatge. El llibre és una denúncia clara de com les persones racialitzades han de viure amb una sospita permanent sobre la seva presència, identitat i legitimitat com a part del teixit social.

Safia El Aaddam exposa amb contundència que el racisme no és només una qüestió d'actituds individuals, sinó una estructura sistèmica i arrelada que condiciona trajectòries vitals senceres. El text també denuncia la violència simbòlica i institucional que sovint s'amaga darrere del mite de la igualtat formal.

Amb *España, ¿racista?* no només s'evidencia la necessitat de posar nom al racisme que travessa les nostres societats, sinó que també es reivindica la veu de les persones que en pateixen les conseqüències. Alhora, el llibre és una invitació a prendre consciència del privilegi blanc i a prendre partida per contribuir a la transformació social.

Una lectura imprescindible per entendre per què cal parlar de racisme amb valentia i urgència, des de tots els àmbits.

Sita Aguilera

Història

Abdón Terradas, primer alcalde republicà i socialista

Joan Armengué
Editorial Cal·lígraf

Qui fou alcalde de Figueres (1995-2007) i destacat membre del PSC, Joan Armengué, segueix treballant la seva faceta d'historiador i divulgador de personatges il·lustres de la ciutat de Figueres i escrivint assajos socials i econòmics sobre la comarca de l'Empordà. Ho va fer fa uns anys amb la publicació del llibre *Rafael Ramis (1880-1936) catalanista, republicà, socialista i maçó*, editat igualment per Cal·lígraf i amb textos relacionats amb la Cambra Agrícola o la pesca a la comarca.

Ara ens ofereix un nou episodi de memòria històrica amb *Abdón Terradas, primer alcalde republicà i socialista* per descriure la trajectòria política i intel·lectual d'un personatge dissortadament molt poc conegut.

Terradas, (Figueres, 1812 – Medina Sidonia, 1856) fou elegit alcalde de la seva ciutat en dos períodes, 1842 i 1854, en un moment de dura confrontació entre els partidaris del regent Espartero i l'incipient republicanisme de signe progressista.

Abdón Terradas, un polític avançat al seu temps i ferm partidari de la solució republicana per a l'Espanya d'aquells difícils moments de la segona meitat del segle XIX, tenia tanmateix una actitud pragmàtica i gradualista. Explicava que els governs havien de desenvolupar polítiques socials que incentivessin la igualtat d'oportunitats i la solidaritat o fraternitat social. Polítiques que permetessin millorar la vida de les persones més desfavorides per incorporar-les a la societat, al debat i a la participació política. Morí prematurament als 44 anys a Medina Sidonia, Cadis, on fou desterrat per les autoritats després d'un període d'exili.

Jordi Menéndez

Novel·la gràfica

República

Claudio Stassi
Planeta Còmic

Aquesta obra marca el debut en el gènere de la novel·la gràfica de Claudio Stassi, un prestigiós autor italià nascut a Palerm i resident a Barcelona. Ambientada el 1943 en un poble andalus, la història segueix la vida de dos nens, Manolo i Isabel, en un entorn marcat pel caciquisme i la repressió del nou règim dictatorial. Com a rerefons, la fugida d'homes perseguits cap a les muntanyes on s'uneixen als maquis per continuar combatent. L'autor ha equiparat la seva resistència amb la dels partisans italians contra Mussolini, subratllant la dimensió internacional de la lluita antifranquista.

Manolo descobreix un dia unes filmacions amb la proclamació de la Segona República. Aquesta troballa s'inspira en fets reals: el 2008, a Priego de Córdoba, es va localitzar una cinta cinematogràfica amb imatges de la proclamació republicana, oculta darrere d'una paret falsa a la casa de l'alcalde Francisco Adame, amic de Niceto Alcalá-Zamora. Juntament amb la cinta, hi havia

una caixa de metall amb una bandera republicana i el quadern d'un nen de 10 anys.

L'obra destaca per la seva emotivitat i autenticitat, amb un ús intel·ligent del color: freds blaus i grisos, però també blancs i negres que reproduïen fotografies de la cinta, integrant-se amb els textos de manera magistral. Stassi aconsegueix un equilibri perfecte entre l'intimisme dels protagonistes i la grandiositat d'un episodi de la història d'Espanya. La combinació d'elements visuals i narratius subratlla la memòria històrica i la resistència silenciada, convertint-la en una lectura commovedora i necessària.

Rita Nin

Converses

Professora d'Islam.

Converses amb Ignasi

Moreta

Dolors Bramon

Fragmenta Editorial

Un diàleg a cor obert

entre el director de

l'editorial Fragmenta i

Dolors Bramon en què desgrana la seva

trajectòria personal i professional.

Arabista, historiadora i islamòloga, la doctora en filologia semítica Dolors Bramon, no ho ha tingut fàcil per ser dona i per la matèria que ha dedicat la seva vida acadèmica. Així i tot, ha explicat l'Islam a la universitat i en centres de tota mena per desmuntar interpretacions interessades de la fe musulmana, i explicar amb rigor el resultat de les seves recerques sobre l'Alcorà. Amb aquest propòsit, també ha escrit diversos llibres que han esdevingut referents.

L'autora no és musulmana i amb el seu discurs no pretén ni defensar l'Islam ni combatre'l, solament explicar-lo. Es considera una acadèmica especialitzada en aquesta matèria, no una predicadora. Remarca que ella no és creient i que «això em permet ser més lliure per opinar i pensar», i afegeix amb una mica de sorna, «també m'ha agradat molt prendre el pèl als muntadors de creences a pesar que respecta els creients».

Bramon va néixer a Banyoles, filla d'un veterinari, va estudiar en un internat i es va

matricular a la Universitat de Barcelona en la carrera de Filosofia i Lletres, en l'especialitat d'Àrab. En la primera part del llibre, ens explica des de la perspectiva d'alumna com era la Universitat als anys seixanta. Parla de professors mítics com Valverde i Sacristán, i reflecteix l'endogàmia i el masclisme d'aquesta universitat de quan va ser professora: «No puc dir que em fessin mòbing, simplement no m'hi volien. Jo ja m'havia obert camí amb les assignatures que ningú volia... l'única cosa que em dolia eren els alumnes que em demanaven fer la tesi amb mi i els havia de contestar que si volien fer carrera universitària, millor que no». El seu mèrit és haver sabut explicar coses molt complicades de manera senzilla, com li va dir un company, trencar l'onanisme acadèmic i portar la universitat al carrer. Ara és l'arabista de referència.

Ens trobem davant una publicació de poques pàgines, però molt contundent i que ens pot ajudar a entendre els secrets de la tercera religió monoteïsta. En la segona part, el llibre ens introdueix en aquesta fe que professen 1.900 milions de persones al món i unes 600.000 a Catalunya. Assistim a una de les classes de Dolors Bramon en què ens explica els aspectes principals i controvertits del seu discurs sobre l'Islam.

«L'Alcorà és el llibre que els musulmans creuen que conté l'última Revelació donada per Déu a la Humanitat», però té un problema, «ja no hi ha cap país que parli la llengua del segle VII», i això ha portat a una lectura «políticament interessada» dels textos sagrats. Cita els països del golf i l'Àrab Saudita, que amb els seus diners han tergiversat el missatge original.

L'ús rigorós de la nomenclatura sempre ha estat fonamental per a ella, «Pierre Vilar sempre deia que la terminologia mai és innocent», i així ens dona a conèixer el significat precís de paraules com *Al-là*, *Islam*, *Mahoma*, *islamisme*, *integrisme*, entre altres.

Bramon diu que l'Alcorà no parla de lapidació, que no està en contra de la llibertat de culte i assenyala que les dones s'han de tapar el pit i el sexe, però no els cabells.

Un goig i un plaer llegir aquest llibre i descobrir una dona vital, erudita, divertida i positiva que sempre veu l'ampolla mig

plena. I conèixer la seva lluita per fer-se un buit en el món universitari de l'època, on les dones no eren gaire ben rebudes. I, de pas, saber més coses de l'Islam, la religió d'una part dels nostres conciutadans.

Dolors Bramon (Banyoles, 1943) és doctora en Filologia Semítica i en Història Medieval i professora emèrita d'Estudis Àrabs i Islàmics de la Universitat de Barcelona. És membre emèrita de l'Institut d'Estudis Catalans i professora de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona. Treballa en els camps de les minories religioses i del passat islàmic de les terres catalanoparlants des del punt de vista històric i filològic. És autora, entre altres obres, de *Contra moros i jueus. Formació i estratègia d'unes discriminacions al País Valencià; El mundo en el siglo XII. Estudio de la versión castellana de una geografía universal: El Tratado de al-Zuhri; De quan érem o no musulmans; Una introducció a l'Islam: religió, història i cultura; Ser dona i musulmana; En torno al islam y las musulmanas; Moros, jueus i cristians en terra catalana. Memòria del nostre passat; i L'Islam avui. Alguns aspectes controvertits.*

Conxa Parramon

Història

Jaume Carner. De

Solidaritat Catalana a les finances de la República

Pau Vinyes

Fundació Irla

Jaume Carner i Romeu (El Vendrell, 1867 – Barcelona, 1934) adquireix de ben jove un ferm compromís catalanista i republicà que el porta a fundar el 1899 el Centre Nacional Català, esdevenir el 1901 regidor a l'Ajuntament de Barcelona amb la Lliga Regionalista i, posteriorment, impulsar el Centre Nacionalista Republicà i la Unió Federal Nacionalista Republicana, alhora que desenvolupa una exitosa carrera com a advocat i industrial.

El 1907 és elegit per primer cop diputat, pel seu districte natal del Vendrell, com a candidat de Solidaritat Catalana, de la qual n'esdevé un dels líders del sector republicà d'esquerra. Revalida l'escó en dues ocasions fins que el 1916, després de perdre'l, abandona la política per centrar-se en els seus reptes professionals i empresarials.

El 1931, amb l'arribada de la República, la seva prestigiosa figura és reclamada. Primer pel president de la Generalitat, Francesc Macià, per tal que lideri la redacció del projecte d'Estatut d'Autonomia de Catalunya. I, més tard, pel president del Consell de Ministres, Manuel Azaña, per esdevenir ministre de Finances de la República, càrrec en el qual excel·leix, però que ha d'abandonar per fer front a la malaltia que el portarà a la mort.

Policíac

El tresor de Montis Hilaris

Ferran Vallespinós

Caligrama Editorial

«Existeix un submon, amagat i desconegut, que ostenta realment el poder». Un assassinat, la possible existència d'un tresor centenari, una secta amagada en una cartoixa, creences macabres, llibres herètics, una xarxa de pornografia gore a Internet, la Guerra Civil, una investigació policial poc convencional, històries personals entrelaçades, polítics al servei d'interessos foscos, sacrifici i també emocions.

Dos mossos d'Esquadra, la sergenta Mònica Guitart i l'inspector Julio Escrigas, comencen una investigació després de la troballa del cos d'una dona prop d'una antiga cartoixa. Els seus caràcters, ben diferents, xoquen en els primers capítols, però els sentiments entre ells evolucionen de manera inesperada.

L'antagonista és el prefecte d'una secta hieràtica que manipula diversos personatges secundaris i contribueix a definir el caràcter dels protagonistes. En interrogar els monjos, s'adonen que alguna cosa no encaixa, fet que desencadena una recerca atípica, sovint d'amagat dels seus superiors.

A mesura que avança la investigació, la trama es complica amb causes remotes —algunes de fa més de cinc segles, altres, més recents, de la Guerra Civil— que impliquen personalment els protagonistes i generen més preguntes que respostes.

Ferran Vallespinós, amb un estil clar i transparent, ens endinsa en una història vibrant i plena de girs argumentals. Tot gira al voltant de dos grans misteris vinculats a la cartoixa, amb personatges que amaguen els seus propis secrets.

És una novel·la amb elements que recorden autors com Umberto Eco, Carlos Ruiz Zafón, Ken Follett o Dan Brown. L'obra combina fets històrics amb elements fantàstics, i registres inesperats. Culmina amb un final obert que deixa a l'aire el dubte de si una força obscura i desconeguda dirigeix realment el nostre destí.

Rita Nin

Assaig polític

Feixisme i populisme

Antonio Scurati

Raig Verd

A les Recontres Internationales de Ginebra que se celebren anualment d'ençà el 1946, Antonio Scurati va fer una intervenció pocs dies després de les eleccions generals d'Itàlia del 2022, quan la coalició d'arrels feixistes de Giorgia Meloni, FdI, va guanyar per majoria absoluta. Els Rencontres Internationales es van crear per un grup d'escriptors i d'intel·lectuals que van pensar que era imperatiu reprendre el diàleg cultural entre nacions per preservar la pau. El text de la conferència, revisat i ampliat, s'ha concretat en aquest llibre on es defensa que el gran desafiament per a la democràcia en la forma que l'hem coneguda fins ara —la democràcia parlamentària, basada en drets, garanties i consensos transversals— no prové dels hereus del Mussolini feixista, violent i homicida. Es remunta, més aviat, al Mussolini populista. Mussolini no fou només l'inventor del feixisme, sinó també el creador de la manera de fer, el tipus de comunicació i el model de lideratge polític «sense complexos» que encarna avui el populisme de dretes.

Antonio Scurati (Nàpols, 1969) escriptor i professor de literatura contemporània a la IULM de Milà, es conegut per la publicació d'una magna tetralogia sobre Mussolini en la qual narra la vida i la trajectòria política del dictador italià a partir d'una sòlida documentació, que fa present a les pàgines dels quatre volums. Fenomen editorial a Itàlia i a Europa, amb el primer volum —*M. El fill del segle*— va guanyar el prestigiós premi Strega 2019. Traduïda en més de quaranta països, d'aquesta obra fonamental per

entendre la història del segle xx s'han venut desenes de milers d'exemplars. Posteriorment vindrien *M. L'home de la providència*, *M. Els darrers dies d'Europa* i *M. L'hora del destí*. A partir d'un coneixement exhaustiu de la història interna i externa, Scurati ha fet una aportació excepcional, capaç d'atrapar l'atenció del lector en tot moment, a la comprensió i a la superació d'un passat que no acaba de passar.

Novel·la

La casa de les tres xemeneies

Andreu Claret

Columna

En Ramon acaba d'arribar a Barcelona des de París per estudiar Preuniversitari. Té 16 anys i una visió de la ciutat marcada pels records dels seus pares, exiliats. A poc a poc es relaciona amb els veïns de la casa on viu, va canviant les seves percepcions i s'endinsa en la vida d'aquella Barcelona franquista on no tot és el que sembla. Aquest és el punt de partida de *La casa de les tres xemeneies*, la nova novel·la d'Andreu Claret.

L'escenari principal és una escala de veïns del Poble Sec. Un recurs formal que permet a l'autor reunir i fer avançar els personatges dins la trama. La narració mixta combina la perspectiva subjectiva i crítica del protagonista (tal vegada l'*alter ego* de l'autor) i l'objectivitat de la tercera persona.

Amb aquests elements, Claret teixeix un relat situat l'any 1962, quan la societat catalana començava a sortir de la negra nit del franquisme i a millorar. És l'època del *desarrollo*, però continuava ben present el control de la vida de les persones per part del règim.

«La repressió no s'ha de comptar només en afusellaments, detinguts o exiliats. És una onada implacable i silenciosa de denúncies que ho assola tot. Les fàbriques, els despatxos, les botigues, els bars, fins i tot les escales de veïns. És el que fa que tothom parli d'un abans i un després». L'experiència dels primers dies a Barcelona porta en Ramon a fer aquestes reflexions.

L'autor ho explica des d'un punt de vista quotidià, per destacar la contribució de la gent normal a la supervivència i la resistència, i especialment el paper de les dones. «Barcelona m'ha canviat, m'ha permès conèixer la saviesa amb què la gent s'adapta, resisteix, sobreviu, lluita. He conegut éssers abominables i persones admirables. Dones que combaten l'adversitat des de la parada del mercat o mentre estan preparant el sopar», reflexiona en Ramon.

El relat transita per les riades del Vallès, les barraques i la Barcelona canalla i toca temes com la immigració, els xarnegos, l'ús del català, els nens robats i el control paternalista sobre les dones que exercia Franco.

De la narració convé ressaltar els sentiments i les reflexions que fa l'autor de les seves vivències personals. Mostra com en Ramon enyora a voltes París, però vol integrar-se al seu nou entorn, la Barcelona dels anys seixanta. «L'exili [...] Una sensació d'estranyament. La presència d'un enemic que es torna angoixant perquè mai no acaba d'aparèixer. El perill de baixar als inferns si no acceptes l'abraçada del país d'acollida».

La casa de les tres xemeneies és una novel·la històrica i jo diria que també generacional que aporta dos missatges clars: les dones aguanten el món, i els joves, malgrat la repressió, sempre troben espais de llibertat.

Com deia Leonard Cohen, «hi ha una esquerra en tot, així és com entra la llum». I això és el que fa l'Andreu Claret: mostrar-nos aquesta esquerra. I tot comença amb un noi que des del tramvia 29 cerca una parella que es faci un petó.

Conxa Parramon

Recerca històrica

Los amnésicos

Géraldine Schwarz
Tusquets

Mitläufer és una paraula que defineix el comportament d'una gran majoria de ciutadans alemanys durant la pujada i conquesta del poder del partit nazi, i les conseqüents i terribles conseqüències. La traducció literal seria «seguidor», però el significat va més enllà: en concret, 'deixar-

se emportar pel corrent' o 'obrar en consonància amb les opinions o els costums predominants', una mena de complicitat compartida que els eximeix de responsabilitats més dures. Lluny d'això, l'autora aborda a cara descoberta la història de la seva família i, en fer-ho, alerta sobre els perills de la desmemòria. El llibre és un document apassionant, una investigació extraordinària que ens acosta a la història d'Europa des d'un vessat totalment honest.

Géraldine Schwarz descobreix, a la ciutat alemanya de Mannheim, d'on és originari el seu pare, que el seu avi Karl va comprar el 1938, a molt baix preu, una empresa als seus propietaris jueus, els Löbmann, més tard assassinats a Auschwitz. Després de la guerra, confrontat amb un hereu que reclama una reparació, Karl Schwarz opta per la negació de les seves responsabilitats com a *Mitläufer*. Així arrenca una recerca que cobreix tres generacions de la història recent d'Europa i que ens obliga a reflexionar sobre els riscos de l'oblit, l'amnèsia buscada, i l'auge del neofeixisme en el nostre continent. L'autora, filla de pare alemany i mare francesa, també aborda la desmemòria de França, Àustria i Itàlia.

La recerca de les complicitats polítiques i socials és un dilema universal. En l'epíleg, José Álvarez Junco ens adverteix sobre l'enorme complexitat dels problemes pretèrits i les dificultats per atribuir de manera clara les culpes col·lectives. Les moltes petites covardies poden permetre atrocitats. Cal recordar, doncs, les causes que les provoquen.

Rosa M. Puig-Serra

Història

Trinitat. La presó de dones ignorada (1963-1983)

César Lorenzo i Carlota Falguera

Memorial Democràtic

El llibre dona a conèixer la història de la primera institució penitenciària de Catalunya construïda expressament per a dones. Es tracta del primer llibre dedicat a la Presó Provincial de Dones de Barcelona, una obra inèdita, fruit d'una rigorosa investigació impulsada

pel Memorial Democràtic, que aprofundeix en la història d'aquesta institució penitenciària. La recerca, elaborada pels historiadors César Lorenzo Rubio i Carlota Falgueras Marsal, recull els testimonis de prop d'una quarantena de dones que van experimentar i conèixer la presó des de diferents contextos, incloent-hi preses polítiques, recluses comunes, advocades i treballadores del centre. En aquest sentit, l'obra ofereix una visió transversal i polièdrica sobre les dinàmiques i condicions de reclusió durant el règim franquista.

A més, gràcies a aquesta investigació, el Banc Audiovisual de Testimonis del Memorial Democràtic s'ha ampliat amb 23 noves entrevistes, accessibles en línia des de la pàgina web de la institució.

El 1963 es va inaugurar, al barri de la Trinitat, la Presó Provincial de Dones de Barcelona. Era la primera presó de Catalunya construïda expressament per a la reclusió de dones, ja que totes les anteriors (Reina Amàlia, les Corts, la Model) havien estat espais reaprofitats o compartits. L'estada de les dones s'hi perllongà durant vint anys, fins que a finals del 1983 la Trinitat es va destinar a presó d'homes joves i les dones van ser reubicades a l'antic reformatori de menors de Wad-Ras.

Rere els murs de la Trinitat van fer estada forçosa milers de preses comunes, acusades de delictes contra la propietat o la moral, doblement castigades per la seva condició de dones i la seva pobresa majoritària. També uns centenars de preses polítiques: joves estudiants i treballadores que s'havien manifestat contra la dictadura o formaven part dels moviments i grups d'oposició. I per vigilar-les a totes, una vintena de religioses, les Cruzadas Evangélicas, que amb mà de ferro adoctrinaven i reprimien les preses amb el catecisme com a flagell.

En aquesta obra, se n'analitza la cronologia i s'aprofundeix en els esdeveniments principals que hi van tenir lloc i els col·lectius que hi van prendre part. Història i memòria sobre una presó i unes dones, majoritàriament ignorades, que ara veuen per fi la llum. **LT**

